Leto LXVIII | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v petek, dne 19. julija 1940 | Štev. 163 a | Cena 2 din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Veliko delo

V sredo, dne 17. julija, je dr. Anton Korošec kot prosvetni minister podpisal uredbo, da se od letošnjega leta dalje odpirajo novi semestri medicinskega študija na ljubljanski univerzi, dokler ne bo pouk v tej vedi popoln, to je, bo obsegal vseh deset semestrov. Tako bo leta 1944. naša univerza popolna univerza, kakor sta univerzi v Belgradu in Zagrebu. Hkrati se bodo leto za letom odprle tudi vse klinike in instituti, ki so za popoln medicinski študij potrebni, zaenkrat v mejah obstoječe splošne bolnišnice, dokler se ne zgrade novi prostori, ki bodo vseskozi utrezali času. Akcija za to se je že začela in ni treba še poudarjati, da je našla v našem prosvetnem ministru svojega največjega pospeševatelja in podpornika. Na vsak način imamo Slovenci zdaj popolno univerzo, na kateri se bodo pod vodstvom odličnih strokovnjakov tudi v skromnih razmerah — ki navadno porajajo v vseh panogah može, ki so jim ovire in težave le vzpodbuda za čim večji napredek in iznajdljivost — izobraževali tudi na višku časa stoječi zdravniki.

Ko to prevažno dejstvo v kulturnem življenju našega naroda beležimo, se spomnimo borbe za naš najvišji prosvetni zavod, ki nas postavlja v eno vrsto z najbolj omikanimi narodi sveta, saj se ponaša z imeni in more pokazati na dela, ki imajo svetoven sloves. To borbo je začel slovenski narod po svojih prizadevanjih v dobi narodnega preporoda pod tujimi režimi, ki ga niso smatrali za enakopravnega, v svoji državi pa, ko se je ta njegova najvišja narodna kulturna zadeva uresničila, jo je moral nadaljevati proti močnim činiteljem in vplivom, ki so smatrali popolno slovensko univerzo za nevarno svojemu mehaničnemu zamislu enega samega edinstvenega nediferenciranega naroda in so našli podporo režimov, ki so Slovencem bili načeloma neprijazni ter so državni denar trošili raje za vse kaj drugega, kakor za slovenske narodne potrebe in zahteve. Prizadevanju, da bi univerza v Ljubljani, ki se nam ob ustanovnem dnevu naše države, ko so skrajni centralisti bili še v ozadju, pač ni mogla odreči, postala popolna in ne okrnjena, kakor je bila ustanovljena, je bil na čelu naš narodni voditelj dr. Anton Korošec. Po dvajsetih letih je temu svojemu delu lahko postavil sam sklepni kamen in srečno inavguriral svoje poslovanje kot prosvetni minister Jugoslavije z uredbo, ki pomeni najlepše zadoščenje slovenskemu narodu kot enakovrednemu v državi, hkrati pa je v korist državni celoti, v kateri se vsi trije jugoslovanski rodovi lahko razvijajo svobodno na podlagi kulture, ki je vsakemu svojska, pa obogatuje vse enako in jih dopolnjuje v plodovitem sodelovanju in složnih naporih za procvit skupne države - domovine.

To vse je tako prirodno, razumljivo samo po sebi in nujno, da tisti, ki razvoju tega vprašanja ni sledil, ne more zapopasti, koliko truda, žrtvovanja in tudi odločnosti in vztrajnosti je bilo treba, da se je iz vsega tega končno rodila univerza, kakršna mora biti, da je dostojna naporov in plodov ter stremljenj narodove kulture, ki jo naš najvišji znanstveni zavod ne samo bogati kot nekak zaključek, ampak ji neprestano daje novih pobud in jo dviga višje in višje. Bil je dr. A. Korošec, ki je stal tudi ob vseh važnih postajah poti do popolne slovenske univerze, premagoval ovire, dajal delavcem poguma in vlival zaupanje v končni uspeh, v katerega ni nikoli dvomil. Na tej poti so bili po odločilnem prelomu naše notranje državne politike, ko je bil centralizem diktatorske klike po prizadevanju režima, v katerem je naš narodni voditelj stal na najodličnejšem mestu, naposled zlomljen, zgrajeni vsi potrebni univerzitetski instituti pa knjižnica ter se pripravljajo zdaj še ostali, da bo univerza v Ljubljani v čast slovenskemu narodu in jugoslovanski državi. To ni samo narodno, ampak tudi pravo državniško delo, dostojno dr. Korošca, ki mu pogled ne obvisi nikoli na malenkostnih koristih, omejenih na male kroge in sebične želje, niti se da zbegati od neprilik, nevšečnosti in velikega šuma, ki ga poraja spopad strasti z neizbežnimi težavami realnega življenja, ampak mirno koraka k ciljem splošnega interesa in blagra preko vseh ovir, predsodkov in kratkovidne kritike.

S takega, nad dnevnimi vprašanji manjšega ali sploh samo navideznega pomena vzvišenega stališča izhaja tudi prosvetna politika našega narodnega voditelja in je njegova odredba, s katero se je oživotvorila popolna univerza v Ljubljani, značilna za vso usmerjenost in značaj dela, ki ga je zamislil dr. Anton Korošec, ko je v zelo važnem trenutku našega državnega življenja prevzel resor prosvetnega ministrstva. To delo je ustvarjajoče pozitivno delo, kakor si drugačnega od našega narodnega voditelja sploh ne moremo predstavljati. To so zvedeli tudi šolski in prosvetni delavci, ki so te dni razložili dr. KoroščU svoje poglede in želje ter se utrdili v prepričanju, da bodo imeli v svojem novem ministru prvega in najboljšega sodelavca, pospeševatelja in prijatelja v vseh dobrih, koristnih in občemu blagru naše državne skupnosti in narodovi kulturi služečih prizadevanjih. Tako pojmovanje ustvarjajoče prosvetne politike, ki ne sme služiti posamičnim interesom tega ali onega kroga, struje ali »partije«, marveč narodni in državni celoti, pa ne sme biti indiferentna in slepa »iz načela«, kakor je bila nasproti najvažnejšim vprašanjem občega življenja slepa prosvetna politika minule odmirajoče dobe, ampak mora imeti kot svoje najvažnejše, kot edino opravičilo, da ima država sploh prosvetni resor in politiko, pred očmi ogromni **n r a v s t v e n i** pomen svoje vloge in naloge v državi: da vzgaja idealno, narodovemu krščanskemu etičnemu izročilu zvesto in mravljično pridno, socialnega čustvovanja globoko prežeto mladino, znanilko in nositeljico novega časa. S tem programom našega narodnega voditelja more in mora sodelovati prav vsakdo, katero koli barvo nosi, če je dobre volje, res čustvuje s svojim narodom in spoštuje njegove nravstvene vrednote pa ve, da si svoboda in avtoriteta nista nasprotnici, marveč sta nujno med seboj prijateljsko povezani v pravi harmoniji med posameznikom in družbo.

In tudi resničen napredek, kakršnega predstavlja med drugim dopolnitev naše univerze, je mogoč le na tej podlagi

Roosevelt kandidira v tretjič za predsednika Združenih držav

Demokratska stranka je objavila oglas, v katerem opredeljuje načelo ameriške zunanje politike z ozirom na vojno v Evropi

Čikago, 18. julija. AA. Reuter. Predsednik **Roosevelt** je bil že pri prvem glasovanju izvoljen za kandidata demokratske stranke. Ko je senator Wagner prečital volilni program demokratske stranke, je spregovoril delegat države Minesotta Rajan, ki je predložil, naj kongres sklene, da nobena osebnost ne more biti tretjič kandidat za predsednika Združenih držav. Večina delegatov je smatrala, da je ta predlog naperjen osebno proti Rooseveltu. Zato je večina ostro protestirala, tako da so nastali incidenti. Ko se je povrnil mir, je delegat Alabame Till predložil, naj demokratska stranka tudi tretjič kandidira Roosevelta. Ta predlog je povzročil veliko navdušenje pri večini delegatov. Manifestacije v prid Rooseveltu so trajale pol ure. Delegati so neprestano vzklikali in mahali z zastavicami. Delegat Virginije Glas je predložil za delegata Farleya. Delegat je odobraval ta predlog in naglašal potrebo, da kandidira nova osebnost. Nato so se vrstili posamezni delegati, ki so predlagali vsi Roosevelta, edino delegat Marilanda je predložil za kandidata senatorja Tidningsa. Nato je sledilo glasovanje.

Izid glasovanja je bil sledeči: Za Roosevelta je glasovalo 946, za Farleya 72, za Garnerja 61 glasov, nekaj glasov je bilo oddanih za Tidningsa, za državnega tajnika Hulla pa pet glasov. Nato je kongres enodušno proglasil Roosevelta za kandidata demokratske stranke pri predsedniških volitvah.

Oglas demokratov

Amerika ne sme biti potegnjena v vrtince evropske vojne

Pred glasovanjem je newyorški senator Wagner prečital program demokratske stranke. Ta volivni program obsega vsa notranja in zunanjepolitična vprašanja ter pravi med drugim:

Združene države želijo tudi nadalje ostati izven evropskega spopada ter **se sploh ne želijo udeležiti katere koli vojne. Kar se tiče zunanje politike, je volivni program demokratske stranke za neke vrste kompromis. Program naglaša, da je želja Združenih držav ostati izven spopada. Izjavlja se, da Združene države ne bodo poslale svojega letalstva in svojih pomorskih sil ali drugega vojaštva na bojišča v neko državo izven Združenih držav. Program posebno naglaša potrebo čim močnejšega podpiranja Monroejevega načela.. »G l a v n a s k r b n a š e z u n a n j e p o l i t i k e«, pravi program, »mora še dalje ostati varnost in obramba Združenih držav ter ohranitev miru.« Nato program naglaša, da morajo biti Združene države močne, tako da si nobena država ali skupina držav ne bo upala izvršiti napada na Združene države. Naglaša se potreba čim močnejšega letalstva, čim močnejše mornarice, popolne motorizacije vojske in koordinacije vseh sil in vse proizvodnje za čim boljšo preskrbo vojske, čim močnejše obrambe in čim večje kapacitete oboroževanja. Program naglaša dalje, da je Združenim državam potrebna totalna obramba, da bi lahko odbile posamezne ali totalne napade.**

Nadalje naglaša program tradicionalno **miroljubnost** Združenih držav, ohranitev dobrih odnošajev s sosedi, spoštovanje mednarodnih pogodb in mednarodnega prava, posebno pa trgovinskih pogodb in potrebo gospodarskega sodelovanja. Glede obrambe države, pravi program, da **n i m o g o č e n u d i t i m a t e r i a l n o p o m o č** onim državam, katerih interesi niso v skladu z interesi Amerike in njene varnosti. Nasprotno pa se lahko nudi pomoč onim državam, ki imajo skupne interese. Storiti je treba vse, da zmaga mednarodna pravica.

V drugem delu programa je govora v glavnem o notranjepolitičnih razmerah in o raznih gospodarskih reformah.

Kaj pričakujejo od Rooseveltove izvolitve Angleži

London, 18. julija. b. Reuterjev diplomatski dopisnik poroča: Ponovna izvolitev g. Roosevelta za predsedniškega kandidata ameriške demokratske stranke so politični krogi pozdravili nadvse toplo. To tolmačijo kot znak trajnega nadaljevanja ameriških simpatij za angleško stvar in računajo, da bo ameriška industrija še bolj podprla napore Anglije kakor doslej.

V pričakovanju nemške ofenzive so tukajšnji politični krogi mnenja, da se je položaj Anglije politično zelo okrepil pri dveh največjih nevtralnih silah, to je pri Ameriki in Sovjetski Rusiji. Isti politični krogi dalje tudi ugotavljajo, da pogajanja, ki jih vodi v Moskvi angleški poslanik Cripps, napredujejo.

Po vseh bojiščih manjši letalski boji

Italija - Anglija

Italijansko vojno poročilo

Nekje v Italiji, 18. julija. t. Stefani: Vojno poročilo štev. 39, izdano od vrhovnega italijanskega vojnega poveljstva se glasi:

V severni Afriki smo ponovili letalske napade na **Marsa Matruh.** Vsa naša letala so se vrnila.

V vzhodni Afriki, kjer se je umaknil iz **Mojale,** smo sovražnika preganjali do **Bunes** s pehotnimi enotami in z letali, ki so bežeče kolone obstreljevale s strojnicami. Zajeli smo mnogo orožja in municije ter motorna vozila. Naša letala so bombardirala letališče v **Vajarju** z vidnim uspehom.

Sovražnik je bombardiral naše letališče v **Agordatu.** Škode ni povzročil nobene. Sestrelili smo eno angleško letalo.

Italijansko poročilo o letalskem napadu na Hajfo

Rim, 18. jul. AA. Stefani: V angleškem uradnem poročilu stoji, da italijanski letalski napad na oporišča v Haifi ni povzročil škode. To trditev v celoti zanikajo fotografski posnetki, ki so jih italijanski letalci posneli takoj po napadu in iz katerih se vidi gost dim, kako se dviguje nad skladišči in rafinerijami petroleja, kar je očiten dokaz, da so bili ti objekti brez dvoma zadeti. Eden od urednikov agencije Stefani je dobil danes dopoldne od poveljnika eskadrile, ki je izvedla bombardiranje Haife, zelo podrobna pojasnila, ki v pravi luči prikazujejo uspehe tega italijanskega nastopa. Skupno je bilo vrženih na skladišče, na razne naprave in na rafinerijo v Haifi 120 bomb, ki so vse zadele svoje cilje. Ogromni oblak dima se je takoj dvignil nad področjem skladišč, ki predstavlja nekak četverokotnik, dolg 2 km in širok 1 km. Dim se je dvigal navpično in je dosegel veliko višino, nakar se je razblinil kot velika črna zavesa, ki so jo italijanski letalci mogli videti še 3500 m visoko po 30 minutah poleta nazaj grede, t. j. na razdaljo, ki presega 200 km. Zatem se je pokazal cel snop ognjenih zubljev. Bencin iz rezervoarjev, ki so eksplodirali, je tekel na vse strani ter zanesel požar v podzemska skladišča, kar dokazuje, da so celo rezervoarji, zgrajeni pod zemljo, postali žrtev plamena, ko je tekoče gorivo prodrlo v globino. To se vselej dogaja na peskovitem svetu. Razen tega je bilo ugotovljeno, da so skladišča, ki jih plamen ni zasegel, eksplodirala zaradi eksplozij v neposredni bližini in zaradi močnega vetra.

Delavski dopusti v Italiji

Rim, 18. jul. AA. Stefani: Minister za korporacije je izdal odlok, da se mora delavcem, če to zahteva potreba proizvodnje, dati dopust. V nasprotnem primeru se bo delavcem neizrabljen dopust plačal. Kljub sedanji vojni so italijanski zakoni ohranili vso svojo učinkovitost, kar dokazuje, da je Italija avantgarda socialnega napredka.

Angleška poročila

London, 18. julija. AA. Reuter: Angleška križarka, ki je 8. t. m. bila poškodovana v bitki z italijansko mornarico, je sedaj popravljena ter sposobna za službo.

Churchill o bojih v Afriki

London, 18. julija. t. Reuter. Na vprašanje v spodnjem domu, kako se razvijajo borbe v Afriki, je ministrski predsednik odgovoril, da vlada lahko da nekatere informacije, toda po njegovem mnenju bi ne bilo mogoče dati popolnoma jasne slike o dogodkih, ki se razvijajo. Takšne izjave bi tudi v ničemer ne koristile poveljnikom vojaških edinic, ki so zapletene v borbe.

Nemčija - Anglija

Nemško vojno poročilo

Berlin, 18. julija. AA. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Nemške vojne ladje, ki operirajo na morju, so potopile spet 30.000 ton angleških ladij. Na otoku **Quessant** so se izkrcale nemške čete. Ta otok leži ob francoski Bretagni.

Nemška letala so izvedla napad na vojaško vežbališče v **Aldershotu** kakor tudi na industrijske naprave in pristanišča v nekaterih mestih južne in srednje Anglije. Vrgla so bombe tudi na letališče v **Timbridgeu,** na skladišča municije v **Portlandu** in na industrijske naprave v **Eastbrooku.** Razen tega so bombardirala tudi vojaške naprave v **Greenwichu.** Povsod je bilo opaziti požare, prav tako tudi požare na ladjah, ki so bile zadete od nemških bomb.

Ponoči so angleška letala poskušala izvesti napad na področju Rena, bile pa so zavrnjene. Vrženih je bilo nekaj bomb, ki pa niso napravile večje škode. Severno od Cherbourga je bilo sestreljeno eno angleško letalo. Eno nemško letalo se ni vrnilo.

Berlin, 18. jul. AA. DNB: Nemško letalstvo z neizprosno srditostjo in zanesljivostjo nadaljuje s svojimi napadi na Anglijo. Zelo slabo vreme, ki je vladalo 16. julija, je dalo večjemu delu britanskega otoka kratek oddih. Toda tudi ta dan so bili z uspehom bombardirani razni cilji na Škotskem in pri Scapa Flowu. V Firth-of-Forthu so bile zažgane štiri velike trgovske ladje, s skupno tonažo 24.000 ton. Prav tako so bile s težkimi bombami bombardirane pristaniške naprave v Tursonu. Napadi, izvedeni 17. julija, so bili posebno uspešni, kar se tiče bombardiranja industrijskih naprav v Portlandu, kjer so veliki požari dokazali uspeh nemškega bombardiranja. Naša bojna letala »Stuka« so napadla veliko tovarno orožja pri Greenofu in jo z nekaj zadetki skoraj popolnoma razrušila. Otok Quessant so zasedle nemške čete.

Prva berlinska divizija, ki se je po zmagoslavnem pohodu na Francijo vrnila v domovino, prispe danes ob 18 v Berlin. Berlinsko prebivalstvo se pripravlja na dostojen sprejem.

Mnenje nemškega admirala o napadu na Anglijo

Berlin, 18. jul. b. Vice-admiral **P f e i f e r** je objavil v glasilu nemške vojske »**D i e W e h r m a c h t**« članek o skorajšnjem napadu nemške

(Nadaljevanje na 2. strani)

Spanija zahteva Gibraltar

Nedvoumne odločne besede generala Franca

Madrid, 18. julija. AA. Stefani. O priliki predaje visokega odlikovanja reda sv. Ferdinanda je imel general **F r a n c o** govor, v katerem je dejal, da to dejanje predaje odlikovanja simbolizira one obveznosti, ki jih imajo Španci napram onim, ki so padli na bojnem polju. Ta red nam nalaga, je dejal general Franco, da se izogibamo vsem razprtijam in da upremo svoje poglede na junake in žrtve, ki so padli v slavnih borbah v minulosti. Mi moramo ustvariti enotnost naroda, da pa to izvedemo, je potrebno okrepiti špansko skupnost in vrniti Španiji ono edinost, ki je bila osnova njene veličine v minulosti in ki je pogoj za njeno veličino v bodočnosti.

Potem ko je omenil enotnost Španije v njeni zlati dobi, enotnost, ki sta jo ustvarila kraljica Izabela in kralj Ferdinand, je Franco dodal, da je velika kraljica zapustila v svoji oporoki veliko n a l o g o v r n i t v e G i b r a l t a r j a. P o 4 0 0 l e t i h t o n a r o č i l o k r a l j i c e I z a b e l e š e v e d n o v e ž e n a r o d.

Nato je general Franco dejal, da je nacionalistična Španija imela velike žrtve in da je moralo 500.000 španskih sinov pasti za veličino današnje Španije. Naglasil je, da razpolaga Španija z 2 milijonoma vojakov, ki so pripravljeni boriti se ramo ob rami za obrambo interesov naroda. Franco je pozval španski narod, naj ohrani disciplino in svoje vojaške kreposti.

Današnji španski listi objavljajo Francov govor na prvih straneh ter naglašajo njegov zgodovinski pomen.

Rim, 18. julija. AA. Stefani. Italijanski časopisi posvečajo današnje uvodnike četrti obletnici španske državljanske vojne. »**P o p o l o d i R o m a**« piše med drugim: Španija je 18. julija 1936 spet postala španska. Osvoboditev Sredozemskega morja se je začela. V železu in ognju se je porodilo v Španiji novo življenje. »**M e s s a g g e r o**« poudarja, da je treba vstajo v Španiji smatrati za enega od trenutkov velikega zgodovinskega in političnega procesa, iz katerega vstaja nova Evropa. List zatem pravi, da je velikega pomena, da danes španska Falanga zahteva **v r n i t e v G i b r a l t a r j a** Španiji in popolno osvoboditev od finančne zavisnosti Londona.

Gibraltar bombardiran

Madrid, 18. julija. AA. Stefani. Danes dopoldne sta dve neznani letali spet bombardirali Gibraltar. Posrečilo se jima je uiti kljub srditemu protiletalskemu ognju.

Zemunska vremen. napoved: Delno oblačno vreme skoraj po vsej državi, le v notranjih in zahodnih krajih bo zelo oblačno. Ponekod utegnejo biti krajevne nevihte z nalivi. Toplota se bo dvignila.

Politični zapiski

Politični položaj

Zagrebški Obzor prinaša poročilo o političnem položaju ter v njem pravi: »Politični položaj se zadnje dni ni spremenil. Vladni krogi še vedno proučavajo vprašanje napovedanih gospodarskih in socijalnih reform, vendar sodijo, da se jedra stvari še niso lotili. Ni še jasno, kako naj se napovedane reforme izvedejo. Vprašanje je namreč, ali naj nove reforme obsegajo del natančno določenega sertava ali pa bodo izšle v uredbah z zakonsko močjo. Najbrž bo zmagalo drugo stališče, da je ta pot ugodnejša za razmere in potrebe Jugoslavije. Če se bo tako zgodilo, tedaj moramo pričakovati, da bo izdana cela vrsta uredb o gospodarskih in socialnih vprašanjih, ki so postali pereči po razvoju splošnih in notranjih dogodkov. V prilog takega izvajanja reform govori tudi to, ker je ogromna večina javnosti bodisi na Hrvatskem kakor tudi v Srbiji in Sloveniji zoper to, da bi posnemali tuje vzorce, ki naj razmeram v drugih deželah še tako ustrezajo, ki bi jih pa pri nas nikakor ne mogli uspešno porabljati, ker so v Jugoslaviji politične, gospodarske, socialne in kulturne potrebe in razmere docela drugačne. Glede spremembe in spopolnitve vlade zadnje dni tudi ni bilo nobenih novih momentov... Vlada bo pač nadaljevala dosedanjo politiko, ki ima za svojo podlago sporazum Cvetkovic-Maček. V okviru te politike je po sodbi vladnih krogov mogoče izvršiti potrebne gospodarske in socialne reforme.«

Kakšen naj bi bil novi sistem

Belgrajski tednik »Napred« prinaša članek o krizi sodobne države ter pravi: »Večkrat smo že naglašali krizo sodobne države. Naglašali smo, da so se v moderni družbi in v Evropi dogodili in se še dogajajo veliki dogodki. Politične ustanove niso v skladu z gospodarsko-družabnimi odnošaji. Meščanstvo nima dovolj gospodarske sile, da bi vzdržalo sodobni gospodarski in politični sistem. Meščanska država je postala preslabotna, da bi rešila temeljna vprašanja in potrebe boljšega življenja ter mirnih in krepkih odnošajev med skupinami in narodi. Gospodarski liberalizem in individualizem ne moreta več organizirati gospodarskega življenja ter zagotoviti gotovo in spodobno življenje ljudskim množicam. Dva činilca danes odločata v življenju vsakega naroda. Eden je geografsko-politični, ki se kaže v mestu ter v odnosu do glavnih in odločilnih političnih sistemov. Drugi je v osnovnih ljudskih slikah ter interesih zemlje. Mi smo na sredi na eni strani totalitarnega in korporativnega sistema ter na drugi strani novega socijalno političnega poskusa, ki kaže namen in silo, naj bi se brez njega usoda Evrope ne rešila. Državniška modrost in interesi narodne svobode ne zahtevajo enostranskega priključka eni strani in pasivno prilagoditev enemu gospodarsko političnemu sistemu, marveč aktivno in ustvarjalno sodelovanje svojih stališč in svojih ustanov na svojih resničnih ljudskih silah.«

Društvo prijateljev Sovjetske zveze v Zagrebu

Pred nekaj dnevi je ljubljansko Jutro poročalo, da se je v Zagrebu ustanovilo »Društvo prijateljev Rusije«, za kar je dr. Maček že dal svoje dovoljenje, ter da je predsednik začasnega odbora znani hrvatski kipar Avgustinčič. — Hrvatska Straža poroča o tem Jutrovem pisanju ter dodaja: »Kakor je nam znano, Jutrove informacije o držanju zastopnikov oblasti na Hrvatskem niso resnične. Ako Jutro sodi, da je Društvo prijateljev SSSR nekaj posebno dobrega in potrebnega, naj započne akcijo za to v Ljubljani, nas pa naj pusti pri miru. Kar se tiče Avgustinčiča, vsi vemo, da je on mož velikega talenta, kar radi priznavamo vkljub temu, da včasih nastopa z levičarsko usmerjenimi umetniki, kar pa se sicer ne pozna na njegovih delih, ker sodeluje pri natečajih in izdelavi spomenikov, ki niso prav nič levičarski. Avtor nagrajenega spomenika Pilsudskemu prav gotovo ni posebno kvalificiran član odbora društva, ki je pomožna organizacija Kominterne. Avgustinčič je za nas umetnik, ne pa politik, zato bi bilo dobro, ko bi se tudi on tega držal... Razen seveda, ako misli, da bi bilo dobro izdelati tudi kak spomenik v SSSR...«

Sovjetskih nogometašev ne bo

Hrvatska Straža poroča: »Radnički S. K. Split je pohitel, da je izrabil opostavitev diplomatskih odnosov SSSR in Jugoslavije ter je moskovskemu sportnemu klubu Dinamo poslal vabilo za eno ali dve gostovanji v Splitu. Dne 16. t. m. je uprava »Splita« dobila brzojavni odgovor iz Moskve, ki se glasi: »Zahvaljujemo se za vaša ljubeznjiva povabila in obžalujemo, ker v tem trenutku ne moremo priti v Jugoslavijo. Sporočite nam nadalnje predloge po Vsesovjetskem komitetu za telesno vzgojo. S sportskim pozdravom namestnik predsednika Trenkin.« — Hrvatska Straža dostavlja k temu sporočilu: »Kakor vidimo, Dinamo ne more čez mejo. Vse je odvisno od »Vsesovjetskega komiteta«.

Narodna odbrana in zagrebški »Obzor«

Kakor znano, je Narodna Odbrana zavzela glede sedanjih političnih razmer svoje stališče. Zagrebški Obzor se je spustil z njenim glasilom istega imena v polemiko, kjer med drugim naglaša: »Narodna Odbrana piše, da jugoslovanstvo danes preživlja hudo krizo. Resnica je, da tisto jugoslovanstvo, ki ga ona propagira, namreč zanikanje treh narodnih samobitnosti, kar v praksi pomeni nadvlado srbstva, nikdar ni živelo v zavesti in srcih ogromne večine Hrvatov in Srbov. To je bilo pravo »ukazno« jugoslovanstvo... Sicer pa, čemu naj bi bilo treba zdaj po 20 letnem obstoju Jugoslavije šele zdaj po političnem odboru prepričevati Srbe, Hrvate in Slovence, da so en narod, ko ne bi v resnici bilo treh samobitnosti? Treba pa je povedati, da je tako stališče jugoslovanstva docela v skladu s stališčem Narodne Odbrane, ki zameta politično dejanje od 26. avgusta lanskega leta. To dejstvo je treba upoštevati zaradi tega, ker je Narodna Odbrana najmočnejša nacionalna, prav srbska organizacija. V pojasnilo miselnosti, kakršno imajo prvaki te organizacije, je dovolj, če povemo, da je Narodna Odbrana označila dobrodošlico skopljanskega župana Mihajloviča banu g. Rafajloviču za »polno strupenih klic frankovske ideologije in frazeologije, ki je od njih do pravega defetizma le en korak.« To pa je Narodna Odbrana zapila zato, ker je g. Mihajlovič, ki je že tretjič skopljanski župan, dejal, da je bolj ko doslej treba upoštevati potrebe in želje prebivalstva v južni Srbiji. Lahko si torej mislimo, kaj prvaki Narodne Odbrane mislijo o hrvatskih pravicah in zahtevah ter kako politiko bi oni vodili, ko bi po nesreči prišli do oblasti.«

Trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Grčijo

Belgrad, 18. julija. AA. Danes ob 12 je bil v kabinetu ministrstva za trgovino in industrijo podpisan trgovinski in kompenzacijski sporazum med Grčijo in Jugoslavijo. Sporazum sta podpisala: Za Jugoslavijo minister dr. Andres, za Grčijo pa grški poslanik na našem dvoru g. Bibico Roseti. Navzočni so bili člani obeh zastopstev na čelu s pomočnikom trgovinskega ministra dr Savom Obradovičem in Argiropulosom, ravnateljem za pogodbe v grškem zunanjem ministrstvu. O priliki podpisovanja omenjenega sporazuma je trgovinski minister dr. Andres dal naslednjo izjavo:

Trimesečne skušnje, ki smo si jih pridobili v gospodarskih odnošajih z Grčijo po trgovinskem sporazumu od leta 1936, so pokazale zadostno potrebo po ponovni ureditvi teh odnošajev z ozirom na svojstvene razmere in pogoje naše zamenjave blaga s to državo. Trgovinski in kompenzacijski sporazum, ki smo ga danes podpisali, predstavlja razmeroma zadovoljivo podlago za nadaljnji razvoj naše trgovine z Grčijo. Sistem plačevanja je ostal v glavnem isti. Grčija bo plačevala naše proizvode 35% v devizah, ostanek pa v kompenzacijskih bonih. Kakor se vidi, se je devizni odstotek povečal in bo to pomagalo k boljšemu uravnovešenju klirinške bilance z Grčijo. Kompenzacijski boni nam bodo služili v glavnem za izplačilo grškega blaga, ki ga uvažamo, prav tako pa tudi za stroške naših turistov v Grčiji itd.

Kar se tiče raznih finančnih plačil transfera, konzularnih taks, dohodkov od nepremičnin in izseljeniških nakazil ter drugega, se bodo ta vplačila izvrševala po posebnem računu, ki se ustanovlja pri naši narodni banki in pri grški narodni banki.

Sporazumu sta priloženi tudi dva seznama kontingentov, od katerih eden obsega grške proizvode, ki se bodo uvažali v Jugoslavijo, drugi pa naše proizvode, ki jih lahko izvažamo v Grčijo. Pri sestavljanju teh seznamov smo imeli pred očmi tako običajni promet med obema državama kakor tudi posebne razmere sedanjih časov, ki nujno morajo vplivati na dosedanjo strukturo zamenjave blaga. Pri tem sta si zastopstvi prizadevali, da pokažeta vse potrebno razumevanje za medsebojne potrebe Grčije in Jugoslavije. Tako je bilo tudi mogoče doseči lepe uspehe pri teh pogajanjih.

Naš uvoz iz Grčije, ki obsega znatne količine bombažnega prediva, kolofonije, olja, suhega grozdja, smokev in podobnega, predstavlja vrednost kakih 120 milijonov dinarjev. Naš izvoz v Grčijo, pri katerem v glavnem prihaja v poštev živina in les, je ocenjen na 200 milijonov dinarjev. Zaradi delnega plačevanja v devizah in možnosti uporabe bonov v razne namene se ne bo treba ukvarjati z vprašanjem ravnotežja plačil.

Razen tega trgovinskega in kompenzacijskega sporazuma smo danes podpisali tudi dodatek h trgovinski pogodbi iz leta 1926. S tem dodatkom smo uredili vprašanje carine na uvoz suhega grozdja, smokev, olja in preprog, carine, ki se je do sedaj pobirala pri uvozu iz Grčije v Jugoslavijo. Prejšnja olajšava za korintsko grozdje, ki ga pri nas zelo uporabljajo za alkoholne pijače, tokrat ni bila obnovljena. Na ta način so zavarovane tudi koristi naših sadjarjev, ki so trpeli občutno škodo zaradi teh olajšav.

Na splošno smo lahko zadovoljni z novim trgovinskim sporazumom med našo državo in Grčijo. Ta sporazum razširja obseg zamenjave in zadovoljuje gotove velike gospodarske interese obeh držav. Potrjuje tudi volje obeh vlad, da v prijateljskem duhu, ki je vedno vladal v njunih odnošajih, nadaljujeta s konstruktivnim delom in s sodelovanjem na gospodarskem polju.

Dve jadrnici sta se na Jadranu ponesrečili

Split, 18. julija, b. Včeraj ob 8 zjutraj je priplula v splitsko luko jadrnica »Vardar«, na kateri je bilo natovorjenih 13 vagonov eternita. Jadrnica je pristala ob Vilsonovi obali in je nekaj pred 3 popoldne pričela izkrcavati tovor. Luški delavci so najprej izkrcali tovor z ene strani ladje, kajti sedem vagonov eternita je bilo v notranjosti, šest pa na palubi. Ko so izkrcali približno tretjino eternita, je poveljnik ladje odredil, da se prične izkrcavati še drugi del. Ladja pa se je pričela naglo nagibati na eno stran ter se je prevrnila in kmalu potopila. Pod premcem sta bila Božo Purčič in Peter Čotič, ki sta se po velikih naporih rešila; drugi mornarji pa so se rešili s skokom v morje.

Druga nesreča na morju se je zgodila z jadrnico »Providnost« v Senjskih vratih. Tudi ta jadrnica se je prevrnila, posadka pa si je s plavanjem rešila življenje.

Italijanski glasovi o bodočih spremembah v Afriki in Evropi

Budimpešta, 18. jul. t. MIT. Polslužbeni list madžarske vlade »Pester Lloyd« objavlja več dopisov iz Rima, ki vsi obravnavajo vprašanje, kako si v Italiji zamišljajo spremembe v Evropi in v Afriki kot posledico zmage Nemčije in Italije nad zavezniki.

Italijanske težnje v Afriki

Madžarski rimski dopisnik poroča med drugim, da iz vojnih poročil Italije kakor tudi iz časopisnih razlog, ki tolmačijo vojaške dogodke, vedno bolj jasno izhaja, **da je Italija v prvi vrsti interesirana na svojem življenjskem prostoru v Sredozemlju in da bodo za Italijo tukaj nastopile najbolj važne spremembe, ko bo italijanski imperij od Anglije in od Francije prevzel oblast nad dosedanjimi angleškimi posesti v Afriki.** Okrog **Egipta** je že začel tuliti vihar. To je znamenje, da se za Egipet pripravljajo veliki dogodki. Na eni strani se vidi, tako poroča madžarski časnikar, da Anglija ne zaupa več v polni meri egiptski vladi in egiptski vojski, na drugi strani pa stopa vedno bolj v ospredje težnja Italije, da pokliče na obračun Egipet, ako se ne bi mogel otresti angleškega prijema in ako bi še nadalje ostal oporišče za angleško obrambo. Italija pričakuje, da bo v Egiptu **izbruhnila revolucija**, ki bo morda Italiji odvzela nalogo, da Egipt odreši angleškega vpliva. Smer italijanskih napadov, ki prihajajo iz italijanske vzhodne Afrike, to je iz bivše Abesinije, tudi jasno kažejo, v katero smer gredo italijanske težnje. Italijanska vojska napada v južni smeri proti angleški **Keniji** ter v zahodni smeri proti angleškemu **Sudanu**. Potemtakem bi imela Italija namen, da si osvoji Egipet, Sudan, morda tudi **Palestino**, tako, da bi dobila nadzorstvo nad Sueškim prekopom, medtem ko bi od Francije dobila Tunizijo ter dobila tako popolno nadzorstvo nad Sicilskim kanalom, to je morsko ožino med Sicilijo in Tunizijo.

»Dve evropski središči«

Glede novega reda v **Evropi** pa objavlja Virginio Gayda v »Giornale d Italia« dolge članke, v katerih dokazuje, da bo politično preureditev Evrope spremljevala tudi gospodarska preureditev. Zadnje mirovne pogodbe da so Evropo razkosale v majhne drobce in jo tako politično oslabile, gospodarsko pa ohromile.

Nove mirovne pogodbe bodo ustvarile velike, obsežne interesne skupnosti, ki bodo imele tudi vsa sredstva, da uspevajo in se ohranijo. Nova Evropa, ki jo bo omogočila zmaga Italije in Nemčije, piše Virginio Gayda, bo razdeljena v velike interesne skupnosti, ki se bodo zbrale okrog določenih središč. Ta središča, ali zbirališča, bodo določena na podlagi zemljepisnih načel, narodnostnih prilik in organizacijskih sposobnosti posameznih narodov. Medsebojni odnošaji med temi velikimi skupnostmi pa bodo urejeni na osnovi političnih interesnih skupnosti kakor tudi po potrebah medsebojnega gospodarskega izpopolnjevanja.

Gospodarski središči nove Evrope bosta seveda, pravi Gayda, Italija in Nemčija, ki bosta svoje medsebojne odnošaje uredili na podlagi pravilne razdelitve surovin.

Tudi turinska »Stampa«, ki velikokrat izraža mnenje italijanske vlade, se peča z novim redom v Evropi. List meni, da je treba Evropo preurediti ne samo od versailleskega miru l. 1919 dalje, marveč od westfalskega miru naprej. Westfalski mir da je uničil glavni opornik Evrope, ki se je imenoval »Nemško-rimsko cesarstvo«. To enoto je ta mir razbil v 350 posameznih kosov. Vodstvo Evrope pa je prevzela Francija. Po nemški in italijanski zmagi se sedaj razvija razvoj v obratni smeri. Francoska nadoblast je prenehala. »Stampa« trdi dalje, da nova Evropa ne bo sprejela denarja kot merilo vrednotenja, marveč delo, in da bo v njej prenehala razredna borba in da bodo izginile socialne nepravičnosti.

Italija — Sovjetska Rusija

Zelo zanimive so tudi opazke v italijanskem tisku glede **stališča Italije in Nemčije do Sovjetske Rusije**. Italijanski listi s poudarkom omenjajo prikaze nemških listov, češ, **da ste si Nemčija in Sovjetska Rusija svoja interesna območja med seboj sporazumno porazdelili že v pogodbi z dne 25. avgusta 1939, in da potem takem sovjetski nastopi zadnjih mesecev Nemčije niso v ničemer začudili, ker jih je v naprej odobrila.**

V tej zvezi pa piše italijanski tisk tudi o morebitni razdelitvi interesnih območij tudi med Italijo in Sovjetsko Rusijo. Nekateri listi naglašajo, da je razdelitev že dosežena. Drugi poudarjajo, da so pogajanja v najboljšem razvoju. Ta razdelitev interesnih območij bi seveda v prvi vrsti prizadela južnovzhodno Evropo in vzhodni del Sredozemskega morja.

Vladni krogi poročil, da bi moglo v kratkem priti do sestanka med sovjetskimi in italijanskimi državniki, ne zanikajo a jih tudi izrecno ne potrjujejo.

Nemško mnenje o novi Evropi

Berlin, 18. jul. t. »Hamburger Fremdenblatt« objavlja uvodnik pod naslovom »Federalne zveze«, kjer piše o pogledih na novi red v Evropi. List piše med drugim:

»Jasno se vidi prizadevanje Anglije, da bi vojno prenesla na svetovno ploskev sedaj, ko jo je v Evropi že izgubila. Nemčija ima svojo podobo o novem svetovnem redu že izgotovljeno. Nemški načrt temelji na pomirjeni in okrepljeni Evropi sredi sveta, kjer se bodo po zgledu Zedinjenih držav severne Amerike začele zbirati velike gospodarske enote, ki bodo v svojem okviru varovale mir in jamčile za gospodarsko blagostanje. Nemčija svoje vojne proti zahodnim velesilam ne smatra kot cilj sam zase. S svojo zmago želi odpreti novo razdobje gospodarskega procvita za ves evropski kontinent in za ves svet sploh. Takšna Evropa bo za severno in južno Ameriko mnogo bolj zanimiva, kot pa današnja raztrgana Evropa, bolj zanimiva kot pa cilji angleškega imperija, ki prav za prav nikoli ni želel, da bi se na svetu naselil splošni mir.«

Miša Trifunovič pri Aci Stanojeviču

Niš, 18. jul. m. Včeraj in danes je bil v Nišu bivši minister Miša Trifunovič, ki je imel več razgovorov z Aca Stanojevičem. Po teh razgovorih je Miša Trifunovič časnikarjem zatrjeval, da nima nobenih političnih novic.

Stavka v Radoši

Skoplje, 18 julija. m. V rudniku kroma v Radoši pri Skoplju je včeraj popoldne izbruhnila stavka, ki se je razširila še na ostalih šest rudnikov. V vseh rudnikih stavka okrog 800 delavcev. Do stavke je prišlo zaradi odstavitve nekega delavca, ki je bil po zatrjevanju delavskih zastopnikov protizakonito odpuščen.

Novi trgovinski atašeji

G. Manfred Sternberg, bivši industrijalec v Zagrebu, je imenovan za trg. atašeja v Newyorku. Dr. Bruckner Jakob, bivši trgovec z avtomobili, je imenovan za trgovinskega atašeja v Chicagu; dr. Lujo Weissmann je postavljen za pravnega svetnika pri poslaništvu v Moskvi.

Žrtve nevihte v Bosni

Belgrad, 18. julija. m. Nevihte v Bosni so zahtevale dve človeški žrtvi in sicer v Zenici, kjer je vihar porušil več hiš. Potrgane so tudi telefonske zveze.

Letalski promet med Belgradom in Budimpešto

Belgrad, 18. julija. m. Danes so odprli redni zračni promet na progi Belgrad—Budimpešta. S prvim jugoslovanskim potniškim letalom so odleteli z zemunskega letališča zastopniki letalskega poveljstva in Aeroputa. Pri vzletu jugoslovanskega potniškega letala v Budimpešto so bili navzoči zastopniki civilnih in vojaških oblasti ter madžarski poslanik in uradništvo.

Gostilničarji stavkajo

Djakovo, 18. julija. m. V našičkem okraju so pričeli stavkati gostilničarji. Prenehali so točiti pivo zaradi previsoke tovarniške cene. Na ta način hočejo gostilničarji prisiliti pivovarne, da znižajo cene pivu.

Obsojeni trgovci

Čuprija, 18. julija. m. Po uredbi o pobijanju draginje je bilo v Čupriji obsojenih več trgovcev na denarno kazen od 600—1400 din, ker niso hoteli prodajati koruze in pšenice.

Lujo Šafranek-Kavič — umrl

Zagreb, 18. julija, b. Danes je umrl v Zagrebu Lujo Šafranek-Kavič, znani hrvatski komponist in ravnatelj zagrebškega velesejma. Zagrebški tisk mu posveča dolge nekrologe.

Kdor potuje na Švedsko

Belgrad, 18. julija. AA. Švedska narodna banka je poslala obvestilo, da tuji potniki ob prihodu na Švedsko smejo prinesti s seboj v kovanem denarju največ 99 švedskih kron na osebo. Kar bodo prinesli več s seboj, jim bodo vzeli in zapisali na njegov »vezani« račun pri švedski banki, ki jo on označi. V potnem listu mora biti naveden znesek, ki ga ima potnik s seboj ter denarni zavod, kjer je denar kupil. (Iz deviz. ravnateljstva Narodne banke.)

Osebne novice

Belgrad, 18. julija. m. Za prof. 8. skup. na drž. trgovski šoli v Ljubljani je postavljen Friderik Žorga. Napredovali so v 3. skup. 2. stopnje: Rudolf Pregelj, prof. III. real. gimn. v Ljubljani; Marko Bajuk, ravnatelj klasične gimnazije v Ljubljani; v 4. skup. 1. stopnje Franc Bahajner, prof. na I. real. gimn. v Ljubljani; Pavel Sušnik, prof. III. real. gimn. v Ljubljani; Franc Čemažar, prof. III. real. gimn. v Ljubljani; Tomaž Cajnkar, prof. na učiteljišču v Mariboru; Albin Zalaznik, prof. na klasični gimn. v Ljubljani; v 4. skup. 2. stopnje Ciril Bernot, prof. učiteljišča v Ljubljani; v 6. skup. Ivan Repovš, prof. na učiteljišču v Ljubljani.

Belgrad, 18. julija. m. Z odlokom prometnega ministra so postavljeni: pri ravnateljstvu drž. železnic v Ljubljani Rudolf Okorn za pomožnega pregledovalca vagonov; z odlokom finančnega ministra so prestavljeni cariniki iz Subotice na glavno carinarnico v Ljubljano Omar Džimič; iz Maribora na carinarnico v Gornjo Radgono Dimitrij Spirovič; iz Dravograda-Meža na carinarnico v Zagreb Uzeir Alajbegovič.

Ibn Saud zbira čete na meji Palestine

Rim, 18 jul. AA. DNB. Čete Ibn Saudove Arabije se mude, kakor piše »Messaggero« ob zalivu Akaba in na Nedždu. To zbiranje čet na meji Transjordanije in Palestine, kjer vlada emir Abdulah — nadaljuje list — je odgovor kralja Ibn Sauda na angleško-judovski tajni sporazum.

(Nadaljevanje s 1. strani)

vojske na Anglijo. Vice-admiral Pfeifer piše, da je vse pripravljeno za ta napad in da je Nemčija uporabila najvažnejše francoske in belgijske luke, predvsem **Dunquerque, Le Havre, Brest** in pa še druga pomorska oporišča, ki bodo služila za izhodišče napadov na Anglijo. Vsako oporišče je popolnoma samostojno, a vendar povezano z ostalimi, ki bodo napadala ob istem času. Nemčija ima veliko prednost, ker Angliji ne bo mogoče vedeti, od kje bo sledil glavni napad ter bo morala iz tega vzroka razdeliti svojo obrambo, ker ne bo mogla naglo zbrati svojih sil na tistem mestu, kjer bo sledil glavni nemški sunek. Isto velja za letalstvo. Nemčija je torej povsem pripravljena in je ne more nihče iznenaditi.

Angleška poročila

London, 18. julija. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča:

Nasprotna letala so davi metala bombe na vzhodnem delu Škotske in v južnem Walesu. Bombe so povzročile malo škode. Na Škotskem je ranam podlegla ena oseba.

London, 18. julija. t. Reuter. V spodnjem domu je **Churchill** na predlog, naj bi vsi poslanci podpisali izjavo, da so za to, da se brani vsaka hiša, vsaka vas in vsako mesto v primeru nemškega vpada na Anglijo, odgovoril, da to ni potrebno, ker je zbornica že ob priliki njegovega govora dovolj jasno objavila svoje mišljenje.

Glede odvažanja otrok iz Anglije je Churchill izjavil, da trenutno prilike za velike, od vojnih ladij zaščitene prevoze otrok iz Anglije v prekomorske kraje, niso ugodne. Sicer pa on, Churchill, nikakor ne uvideva potrebe, da bi bilo treba odseliti vse otroke iz Anglije. Vojaški položaj dobro zavarovanega angleškega otočja je takšen, da bi upravičil odseljevanje otrok v množicah. Churchill je poudaril, da bo vlada imela to vprašanje pred očmi, želi pa podčrtati, da naj bogati nikakor ne mislijo, da bodo njihovi otroci uživali kakšno prednost pred revnimi. Nasprotno. Če bo kdo deležen prednostnega zanimanja, bodo to otroci revnih slojev.

Na vprašanje, zakaj angleška vlada ne objavlja točnih podatkov o škodi, ki jo prizadevajo nemški bombniki, je Churchill odgovoril z daljšo izjavo, v kateri je dejal, da ni potrebno, da bi angleška vlada nasprotnika informirala o uspehih njegovih napadov, in da ni v interesu vojaške službe, da objavljamo dnevno v armadnih poveljih izgube, ki so jih povzročili nasprotnikovi napadi bodisi glede človeških žrtev, bodisi glede materialnih poškodb. Pač pa je za to, da se v kraju, kjer je bil napad, takoj objavijo točni podatki o žrtvah.

Churchil je nadalje sporočil, da bodo odslej ministri za obrambo morali spati v svojih uradih.

London, 18. jul. b. Uradno poročajo, da so nemški strmoglavci napadli angleške ladje v Rokavskem prelivu. Nemška letala pa niso dosegla večjih uspehov.

Stalinova politika

»Skrb izključno le za sovjetske koristi — Nemška nadoblast v Evropi Sovjetom ne dela skrbi«

London, 18. julija. t. (Reuter.) Tukajšnji listi pristavljajo k poročilu, da je bil v začetku meseca julija od Stalina sprejet angleški veleposlanik Cripps, da je sovjetski diktator pojasnil angleškemu diplomatu,

da ne obstojajo nikakšni nesporazumi med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo. Sovjetska Rusija tudi ne misli, da bi razmah Nemčije bil v škodo sovjetski državi. Sovjetska Rusija v nemški nadoblasti nad Evropo ne vidi nobene nevarnosti za svoj obstoj. V sedanji vojski vodi Sovjetska Rusija politiko, ki skrbi izključno le za sovjetske koristi. Vsi drugi oziri da so ji načelno tuji.

Baltik boljševiziran

Tallin, 18. julija. AA. (Tass.) Osrednji volilni odbor je objavil uradne podatke o volitvah v estonsko Dumo. Po teh podatkih se je volitev udeležilo skupno 591.030 volilnih upravičencev ali 84.1% vseh vpisanih, oziroma 13% več kakor pa se jih je udeležilo volitev leta 1938. Od omenjenega skupnega števila jih je 548.631 glasovalo za kandidate »Zveze estonskega delavskega ljudstva«. Z ozirom na to, je ta zveza dobila 92% vseh oddanih glasov.

Washington, 18. julija. b. »United Press« poroča iz Moskve, da bodo parlamenti Estonske, Litve in Letonske prihodnji teden sklenili zvezo s Sovjetsko Rusijo.

(Ker so »volilni« izidi — kakor smo poročali — tudi v Litvi in na Letonskem dali komunistični stranki 92% odnosno 97% glasov, smemo reči, da je Sovjetska Rusija s zasedbo baltiških držav tam izvedla tudi boljševizacijo vseh treh državic, Estonske, Letonske in Litve. Podoben je razvoj tudi v Besarabiji in v severni Bukovini.)

Neresnična poročila, da Sovjeti zasedajo nove romunske pokrajine

Bukarešta, 18. julija. AA. (DNB.) Zanika se poročilo londonskega radia, ki je poročal, da so sovjetske čete zavzele 12 krajev v obmejnem delu Bukovine. Pravijo, da je ta vest popolnoma izmišljena in da ne odgovarja resnici.

Romunska vlada je objavila celo vrsto novih ukrepov, ki se bodo začeli takoj izvajati. Tako je ukazala demobilizacijo romunske vojske kakor tudi vrnitev rekviriranih konj, voz in avtomobilov. Demobilizirani vojaki bodo zaposleni pri delih na polju.

Spet nova vlada v Romuniji

Bukarešta, 18. julija. b. Snočnja vladna seja, ki ji je predsedoval Gigurtu, se je pričela ob 17 in je trajala do 21. Po seji je bilo izdano kratko uradno poročilo, v katerem poudarjajo, da je vlada pretresala vsa aktualna vprašanja, zlasti pa vprašanje nacionalizacije romunskega življenja. Posamezni ministri so poročali o delu svojih resorov. Politični krogi pričakujejo, da bo te dni prišlo do spremembe vlade in da bo imenovana popolnoma nova vlada.

Bukarešta, 18. jul. m. Vladni krogi odločno zanikajo vse vesti, ki so se razširile zadnje dni o imenovanju nove romunske vlade. Vladni krogi poudarjajo, da je vlada izdelala program za svoja dela do jeseni in da se bo ta program tudi izvedel.

Delitev posestev v Besarabiji

Bukarešta, 18. julija. m. »Trans Continental Press«. Moskovski radio je objavil vest o delitvi velikih posestev v Besarabiji in severni Bukovini. Radio poroča, da svoje zemlje še ni zapustil veleposestnik Kulaki in duhovščina. Sovjetske oblasti še niso mogli spraviti vse stvari v red, to pa predvsem zaradi tega, ker so se nekateri kmetje vtihotapili v novo ustanovljene sovjetske svete. Kljub temu so sovjetske oblasti zaplenile več veleposestev. Zaplenili so tudi premoženje vsem samostanom. V privatni lastnini so mogli ljudje zadržati največ 4 hektarje zemlje. V pokrajini Benderi, Kišinjev so razdelitev izvršile kmečke sovjetske oblasti.

Bukarešta, 18. jul. b. Bivši propagandni minister Evgen Titeanu, čigar ime se je zadnje dni spravljalo v zvezo z afero njegovega bivšega kabinetnega šefa Alboteana, je bil danes od kriminalne komisije pozvan, da dokaže vire svojega bogastva.

Bukarešta, 18. juijal. b. Predstavnik državne oblasti v pokrajini Bucesti je na podlagi zakona o arijcih odpustil iz državne službe veliko židov.

Bukarešta, 18. jul. m. Znani romunski antisemit prof. Cuza, ki je obenem tudi kronski svetnik, je napisal za »Curentul« članek, v katerem poudarja, da je židovsko vprašanje zelo komplicirano in da ga je mogoče rešiti samo na ta način, da se njegovi izvedbi poveri posebno ministrstvo.

Prijateljstvo med Bolgarijo in Sovjetsko Rusijo

Sofija, 18. julij. m. Novi sovjetski poslanik v Sofiji Lavriščev je danes izročil svoje listine bolgarski vladi. Ob tej priliki je imel tudi govor, v katerem je dejal:

»Poklicani smo, da krepimo prijateljsko sodelovanje med sovjetsko zvezo in Bolgarijo na podlagi vzajemnega sodelovanja in nalog, ki so postavljene pred oba naroda, zvezanega z zgodovinskim sorodstvom, ki bo pomagal še nadaljnjim razvojnim odnosom med zvezo sovjetske republike in Bolgarijo. Pojačali bomo medsebojne odnose na političnem, gospodarskem in kulturnem polju. Vlada sovjetske zveze mi je naročila, da podpiramo ustanovitev teh visokih nalog.«

Kralj Boris je odgovoril na ta govor naslednje:

»Z zadovoljstvom sprejemamo zagotovitev, ki mi jo dajete, da se trudite za vzdrževanje prijateljskih odnosov med Sovjetsko Rusijo in Bolgarijo. To sodelovanje, ki koristi interesom obeh držav, je vezano z zgodovinskim sorodstvom in bo brez dvoma pomagalo nadaljnjemu razvoju političnih, gospodarskih in kulturnih odnosov med obema našima narodoma. S tem bo istočasno koristilo tudi delu miru.«

Italija na naslov Turčije

Rim, 18. julija. m. Poleg Španije italijansko časopisje posveča veliko pozornost tudi Turčiji ter jo opozarja, naj opusti svojo dvolično igro. Tako med drugim **»Popolo di Roma«** poudarja, da si je izbrala Anglija potem, ko je izgubila Romunijo, mesto za svoje cilje v Turčiji. »Popolo di Roma« poudarja, da je Turčija pričela zopet kazati svoje simpatije za Anglijo. Verno ogledalo te trditve je tudi turško časopisje.

Z istim vprašanjem se peča tudi **»Regima Fasista«**, v katerem narodni poslanec Roberto Farinacci poudarja, da so dokumenti, ki jih je zaplenila nemška vojska v Franciji, odkrili tudi igro nekaterih držav, ki so ponujale svoje usluge zaveznikom.

Angleško posredovanje v Turčiji

London, 18. julija. b. Časopisi trdijo, da je sovjetska vlada prosila Anglijo, naj zastavi svoj vpliv Turčiji in prepriča turško vlado, da Sovjetska Rusija nima nobenih napadalnih namer proti Turčiji.

Churchill o Japonski

»Anglija je pripravljena pogajati se za ukinitev angleških predpravic na Kitajskem«

London, 18. jul. t. Reuter. V spodnjem domu je ministrski predsednik Churchill v odgovor na neko vprašanje dal daljšo izjavo o odnošajih do Kitajske in Japonske. V začetku svoje izjave je prečital sporazum, ki je bil sklenjen z Japonsko in ki za dobo treh mesecev zapira pot skozi Burmo za prevoz vojnega materijala v Čankajškovo Kitajsko. Na to je dejal, da želi Anglija ohraniti prijateljstvo Kitajske in da je zato sporazum sklenjen z Japonsko samo začasen, tako, da bi dobili več časa, da se najde sporazum, ki bo trajno zadovoljil vse stranke. Anglija pri pogajanjih ni smela pozabiti na to, da se nahaja v borbi na življenje in smrt, in da potemtakem ne more riskirati novih težjih motenj na Daljnjem vzhodu.

Anglija želi Kitajski, da bi dosegla v bodočnosti vzpostavitev svoje domovine in svobodno uživanje državnega življenja. Anglija je to svoje stališče objavila v noti z dne 14. jan. 1939 in pri tem stališču tudi vztraja. Anglija je nadalje pripravljena pogajati se s kitajsko vlado, da se odpravijo vse angleške predpravice, ki jih ima na kitajskih tleh, toda to se more zgoditi le na podlagi medsebojnega sporazuma. Japonski želi Anglija, da bi dosegla gospodarsko blagostanje, za katerim hrepeni sleherni Japonec. Tudi z Japonsko se hoče Anglija pogajati glede teženj japonskega naroda na Kitajskem. Toda razume se, da je to mogoče doseči le s pogajanji, ne pa z vojno ali z grožnjami z vojno.

Churchill je izjavil, da bo obsežna debata o Daljnem vzhodu prihodnji teden.

Na vprašanje poslanca Hore Belisha, če je angleška vlada mnenja, da bo popuščanje Anglije napram Japonski slednjo velesilo napravilo milejše razpoloženo napram Angliji, in če se je angleška vlada sporazumela s Sovjetsko Rusijo in Zedinjenimi državami glede postopka na Daljnem vzhodu, je Churchill odgovoril, da svoji izjavi ne more ničesar dodati, da pa je angleška vlada natančno proučila stališči Sovjetske Rusije in Amerike, **in da je on osebno mnenja, da bo obseg japonskih zahtev do angleških posesti na Daljnjem vzhodu v veliki meri odvisen od tega, kako se bo Angliji godilo v Evropi.**

Podobne izjave je dal v lordski zbornici zunanji minister lord Halifax.

Boji na Kitajskem

Sanghaj, 18. julija. AA. DNB: Medtem ko japonske operacije od zaliva Hangčav proti Ningpou, kjer so japonske čete zavzele celo vrsto utrdb, hitro napredujejo, so se v sredo razširile tudi operacije za blokado kitajske obale na odseku Fukien, 40 milj severno od Amoja. Japonske čete so se izkrcale in prodrle 20 km dalje v notranjost Kitajske. Istočasno so se izkrcale japonske čete tudi 20 milj vzhodno od Čuangčaja z enakim uspehom.

Minister dr. Krek se je vrnil iz Sofije

Sofija, 18. julija. m. Jugoslovanski gradbeni minister dr. Krek je danes s spremstvom odpotoval z letalom v Belgrad. Na letališču so se od njega poslovili bolgarski gradbeni minister inž. Vasiljev, ravnatelj gradbenega ministrstva Palankov, predstavniki Kmečke banke in Zveze kmetijskih zadrug, jugoslovanski poslanik Milanovič, jugoslovanski vojni ataše polkovnik Putnik in ostalo osebje poslaništva. Včeraj je gradbeni minister dr. Krek obiskal znameniti rilski samostan in si je ogledal tudi več zadružnih ustanov in začeta javna dela v pokrajini.

Belgrad, 18 julija. AA. Danes ob 12.10 sta se vrnila z letalom iz Sofije gradbeni minister dr. Miha Krek in minister na razpoloženju inž. Voja Djordjevič. Na povabilo glavne Zveze bolgarskih kmetijskih zadrug sta se ministra udeležila zadružnega kongresa, ki je bil prirejen 14. in 15. julija v Sofiji. Z ministroma so se vrnili v Belgrad tudi načelnik ministrstva za telesno vzgojo ljudstva Aračič, kabinetni šef gradbenega ministra Stanko Mencinger in tajnik Glavne zadružne zveze Gjorgje Davidovič. Ministra dr. Kreka in inž. Vojo Gjorgjeviča je sprejel na zemunskem letališču pomočnik gradbenega ministra Ante Celegin z uradniki gradbenega minisrtstva.

„Japonska želi požeti žetev, ki je nepričakovano hitro dozorela"

Nova vlada bo skušala — ne glede na Ameriko — pobrati nizozemske, francoske in angleške posesti na Daljnem vzhodu

Tokio, 18. jul. t. Domei. **Knez Konoje je začel sestavljati svojo vlado. Za zunanjega ministra je postavil iz bojev za Mandžursko znanega diplomata „Macuokija, za vojnega ministra generala Tojo, za mornariškega ministra admirala Oikava, za poveljnika letalstva admirala Dikava. Druge osebnosti, ki bodo stopile v vlado, bodo imenovane v kratkem. Vlada se bo oslanjala na enotno nacionalno stranko in bo vživala zaupanje vojske.**

Nameni nove vlade

Knez Konoje sestavlja vlado, kot je bilo pričakovati, v smislu nove, osvajalne nacionalistične politike. Zunanji minister nove vlade Macuoki je znan kot najbolj strastni privrženec japonskega osvajalnega nacionalizma. Saj je bil on tisti, ki je svoje dni dosegel, da je Japonska zapustila Zvezo narodov in krenila na svoja lastna pota. Vsi trije ministri narodne obrambe, minister vojne general Tojo, minister mornarice admiral Oikava in minister vojnega letalstva admiral Dikava so znani nacionalisti, ki so polni občudovanja do Nemčije in Italije ter odločeni,

da požanjejo bogato žetev, ki je vsled nemških zmag v Evropi za Japonsko dozorela na Daljnjem vzhodu.

V januarju 1940 je bila sestavljena vlada admirala Jonaja, ki je v svoji nastopni izjavi podčrtala voljo Japonske, da ostane z vsemi velesilami v nepristransko dobrih odnošajih. **Toda bliskovita zmaga Nemčije nad Francijo** je položaj popolnoma prevrgla in pojavila so se za Japonsko obsežna polja, na katerih je nepričakovano hitro **dozorevala bogata žetev.** Nacionalistični krogi, predvsem v vojski, so zahtevali, da mora Japonska to priložnost izkoristiti. Temu se je zoperstavljala diplomacija, ki je opozarjala, da bi **Japonska na ta način zajadrala naravnost v vojno z Zedinjenimi državami.** Vojska pa je nadalje pritiskala in predlagala, da bo ona delo, ki si ga diplomacija ne upa opraviti, opravila sama. Vladna kriza, v kateri je admiral Jonaj odstopil, je zunanji izraz teh nasprotij. Da nove vlade ni sestavila kakšna nebrzdana vojaška osebnost, marveč knez Konoje, ki velja za zmernega politika, je v toliko tolažilno, da japonska vlada morda le ne bo iskala prehitrih odločitev. Gotovo pa je, da bo sedanja vlada hitro razčistila položaj na Kitajskem, izgnala iz kitajskega področja vsak vpliv zahodnih velesil, nakar bo pripravljena, da gre pobirat bogato žetev, ki se ji ponuja v **francoskih, angleških in nizozemskih** posestvih na Daljnem vzhodu.

Nevarnost, da pride do spopada z Zedinjenimi državami Severne Amerike, verjetno pri izvajanju nove japonske politike, ki se bo očividno oslanjala na Nemčijo in Italijo, ne bo prevelika ovira, vsaj takšna ne, da je ne bi japonska vojska naskočila.

Na Daljnjem vzhodu se torej odpirajo razvoji z nedoglednimi posledicami, katerih razmah pa bo tesno odvisen od nadaljnega poteka dogodkov v Evropi.

Švicarski časnikar se v Parizu razgovarja z nemškimi vojaki

Zanimivi pogledi o bodoči usodi Francije in o novem redu v Evropi

V švicarskem listu **»La Suisse«** izhaja vrsta zanimivih člankov pariškega dopisnika tega lista g. Perrona, ki je obhodil velike predele od Nemcev zasedenega ozemlja. K dvema člankoma, ki smo ju že posneli za bralce »Slovenca«, dodajamo danes še tretjega, ki je zelo poučen z ozirom na namene, ki jih imajo Nemci s Francijo.

Časnikar je na pariških ulicah srečaval skupine nemških častnikov in vojakov ter se spustil z njimi v razgovor. Takole poroča o svojih vtisih:

Sprašujno malo te vojake. Ostal sem v njihovi družbi vse dopoldne. Vsi ti vojaki izhajajo iz različnih socialnih plasti. Po umski izobrazbi se med seboj razlikujejo. Toda pogovor z njimi kaže, da vsi enako govorijo, kadar govorijo o Nemčiji. To je tudi njihova moč. Oni se tega tudi zavedajo. In to jim daje pogonsko slo, s katero si je nemška vojska priborila takšne uspehe.

»Prinesli smo vam revolucijo,« mi je dejal eden od njih. **»Od Francozov želimo samo to, da napodi svoje dosedanje politike judovske krvi, framasone in kapitaliste, ki so Francijo privezali na angleški voz. Sistem, ki je nemškemu narodu onemogočil, da bi v Evropi zasedel enakopravno mesto z drugimi velikimi narodi, pa bomo razbili.«**

Tretji pravi: **»V treh tednih bomo končali vojsko z Angleži. Vemo, da se bodo Angleži hrabro borili. Tudi Belgijci so bili hrabri v obrambi. Tudi Francozi. Tudi Angleže bomo premagali. Uporabili bomo proti njim novo, tajno orožje. Še spominjate naših magnetičnih min? Ali naših padalcev? Koliko so se brili norcev iz naših padalcev. Pa kaj so v sedanji vojski dosegli. Ko je Nemčija prenehala objavljati znanstvena dela, so po svetu začeli vpiti, da je po odhodu Judov iz Nemčije nemška znanost umrla. Ta zmota je naše nasprotnike drago stala. Ali naša armada napravlja vtis, da ji primanjkuje bencina? Imamo mnogo tajnih odkritij, ki jih pozna samo naše vrhovno vojno vodstvo. Ob pravem času jih bodo spoznali tudi Angleži. Poskusite to čokolado...! Ali ni dobra? Ali boste verjeli, da jo pridelujemo enostavno iz — premoga...? Ko bo vojska končana, bomo svetu pokazali tudi moč nemške kulture tudi potem, ko smo pokazali moč nemškega orožja.«**

Pa kaj vendar hočejo Nemci od Francije? Mnogokrat sem to vprašanje stavil nemškim častnikom in vojakom. Od vsakega sem dobil isti odgovor. Videlo se je, kako so bili vsi dobro naučeni. Vsi so odgovarjali:

»Naš voditelj ima svoj načrt. Ko bo prišel čas za to, ga bo povedal. Prepričani smo, da bo storil najboljše. Vsi pa vemo že sedaj, da bo Anglija iz evropskega življenja izključena. Kakor hitro in kadar bo Francija sklenila, da bo začela lojalno razumevati Nemčijo, potem bosta naša dva naroda sklenila med seboj zvezo, ki bo imela takšno moč, da ji nič na svetu ne bo kos. Bodite prepričani, da bomo sklepali mir z isto odločnostjo kot smo vodili vojsko. Od leta 1920 naprej smo se mnogo naučili. Iz prošlih izkustev bomo potegnili vse koristi. Prav gotovo ne bomo ponovili nobene neumnosti, ki so jo napravili ljudje, ki so nam leta 1919 diktirali mir v Versaillesu. Ne bomo ponovili nobenih psiholoških zmot, ki so jih zagrešili na primer Francozi v Porenju, ko so v zasedene kraje poslali posadke črncev iz Afrike. To je bilo za nas strašno ponižanje. Takšnih napak ne bomo delali. Vsi naši vojaki so dobili najstrožja povelja, da se morajo korektno obnašati. Vsaka tatvina, vsak rop, je kaznovan s smrtno kaznijo. Naše čete preveva občudovanja vredna disciplina. Brez usmiljenja pa bomo samo napram onim Francozom, ki ne bodo hoteli spoznati in priznati novi red v Evropi.«

»Kako neki ste mogli sprejeti nemško zvezo s Sovjeti,« sem jih vprašal.

»Kako neki. To je priprosto. Da ne bi razpršili svojih sil, smo morali pomiriti našo mejo na vzhodu napram Sovjetski Rusiji. To smo tudi dosegli. [illegible]

»In kaj boste napravili s Francijo,« jih slednjič vprašam.

»Francija bo verjetno ostala to, kar je. Morda si bomo priključili Alzacijo, ki je narodnostno res nemška. Prav gotovo pa ne bomo vzeli Lotaringije. Tam prebiva ljudstvo, ki ni ne dobro nemško in ne dobro francosko. Mi jih ne maramo. Mogoče bomo del Ardenov priključili k Nemčiji.«

Diplomati pri Petainu

Vichy, 18. julija. AA. Havas: Predsednik vlade maršal Petain je v navzočnosti zunanjega ministra Baudoina sprejel danes opoldne predsednika diplomatskih zastopstev na čelu z apostolskim nuncijem Valerijem. Maršal Petain in Baudoin sta imela razgovore z njimi. Predsednik vlade jim je v kratkem govoru izrazil zaupanje, ki ga ima Francija do njih glede izvrševanja njihovih visokih funkcij.

General Huntzinger, šef delegacije v komisiji za razorožitev, je imel razgovore s posameznimi ministri.

Vichy, 18 julija. AA. Havas. Danes je bil v uradnem listu objavljen odlok, po katerem v bodoče ne bo mogel biti sprejet v državno in občinsko službo ali v službo v javnih ustanovah nihče, kdor ni francoski državljan po rojstvu, t. j. čigar oče ni Francoz. Tega pogoja ne zahtevajo: 1. od oseb, ki služijo v francoski vojski kot vojaki; 2. od oseb, ki so služile v vojaških oddelkih francoske vojske v vojnah leta 1914 in 1939, 3. od potomcev v ravni črti in sicer tistih, ki so služili po zgoraj navedenih točkah.

Nemške zamisli o novem gospodarskem redu

Berlin, 17. julija. Diplomatični sotrudnik »Börsen Zeitung« Karol Megerle, čigar prvi članek o zamišljeni bodoči politični preureditvi Evrope v države, ki si bodo med seboj »hierarhično podrejene«, je objavil sedaj drugi članek o novem gospodarskem sistemu Evrope, v katerem med drugim pravi:

Novi gospodarski red bo prinesel Evropi mir, varnost in obrambo proti vplivu drugih celin, proti notranjepolitičnim zapletljajem in proti gospodarski premoči neevropskih držav. Odstranil bo tekmo med velesilami Evrope, pod katero so zlasti trpele srednje in male države. S Francijo je izginil most Anglije v Evropo in središče zvez, ki so hujskale evropske države drugo proti drugi v neprestane vojne.

Zveza avtoritarnih držav in točna ter trajna meja med interesnim območjem Nemčije in sfero vpliva Sovjetske unije bo dala novi organizaciji Evrope potrebno trdnost. Malim državam ne bo več treba postavljati se sedaj na eno, sedaj na drugo stran in balansirati med velesilami ter se izčrpati z vojaškimi pripravami.

V Evropi se bo ustanovil enoten gospodarski sistem, ki bo zasigural narodom stalna tržišča, pravične cene, solidno valuto in obrambo pred krizami. Po tem sistemu bodo velike in male države bogate in skromne agrarne in industrijske enakopravne, **ker bo ta sistem slonel na delu, storitvi in produkciji, ne pa na zlatu in kapitalu.** Nemčija nikakor noče drugim narodom in državam vsiljevati svojega svetovnega nazora in svojega socialnega reda, je pa prepričana, da se bodo same uredile v podobnem smislu. Evropa bo solidarno sodelovala, tako **da bo prenehala brezposelnost, valutne krize in druge goljufije,** ki so bile neobhodne v velekapitalističnem sistemu tako imenovanih demokratičnih velesil. To bo tem lažje, ker bo Evropa razpolagala z **najmodernejšim tehničnim produkcijskim aparatom in prometnimi zvezami, ki bodo vseevropskega značaja.** Tako se bo narodom Evrope odprla nova doba blagostanja, od česar bodo pridobile posebno male države, evropska mladina pa ima pred seboj velike naloge.

Gospodarstvo

Delo v kaznilnicah in obrtništvo

Pred nedolgim smo imeli priliko brati, da je ministrstvo za trgovino in industrijo sporočilo Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, da je naš pravosodni minister pristal na to, da se bo odslej naprej v vseh kaznilnicah v državi prilagodilo delo določilom obrtnega zakona. To se pravi, da bi kaznilnice ne smele več izvrševati del po naročilu in za javno prodajo. Ko bo ta odredba v tem smislu izvršena, bo obrtništvo lahko gledalo na uspeh svojih dolgoletnih zadevnih prizadevanj. Kajti borba proti delu v kaznilnicah je imelo obrtništvo v svojem programu vsa povojna leta, nič manj pa se ni proti konkurenci kaznilnic borilo že pred vojno. Prisilna delavnica v Ljubljani se je na primer že pred vojno v velikem obsegu bavila z obrtniškimi posli in je škodovala s tem zlasti čevljarje, krojače in mizarje. Zanimivo je, da je bivši kranjski deželni odbor že leta 1883 sklenil odpraviti te delavnice, pa so kljub temu obstojale še naprej Vsi občni zbori prizadetih obrtnih strok in zbori tedanje Zveze obrtnih zadrug so imeli na programu ostre proteste obrtništva proti take vrste konkurenci prizadetih zavodov.

Zgodovina borbe proti delu te vrste zavodov je torej že dolga. Vendar je odpor obrtništva še posebno narastel v zadnjih letih krize po letu 1932.

Naše obrtništvo je v zadnjih letih z neštevilnimi predstavkami, prošnjami in resolucijami pokazalo predvsem na delovanje kaznilnice v Mariboru, ki je sprejemalo številna naročila zasebnih strank za rokodelska dela. Vsa zadevna prizadevanja pa niso tedaj rodila zaželenega uspeha, ker je pri prizadetih oblastvih prevladovalo mnenje, češ da zahteva po ukinitve takega delovanja kaznilnice nasprotuje predpisom zakona o izvrševanju kazni na prostosti, ki določa, da se kaznjenci morajo zaposliti.

Temu mnenju nasprotno je skušalo obrtništvo uveljaviti svoje protidokaze, ki niso ugovarjali določilom zakona o izvrševanju kazni na prostosti, temveč so kazali na način, kako je zaposlitev organizirana v mariborski kaznilnici. Zaposlitev kaznjencev v tej kaznilnici po mnenju in dokazih obrtništva ni urejena v smislu določil omenjenega zakona, tako, da se z delom kaznjenec uvaja v pošteno delo in telesno usposablja za izvrševanje poštenega pridobitnega dela v človeški družbi, temveč se je po podrobnem preučevanju pokazala mariborška moška kaznilnica kot neke vrste velepodjetje, ki s ceneno človeško delovno silo srdito konkurira rokodelskim mojstrom.

Dokazi za te trditve so bili: kaznjenci so v tem zavodu zaposleni pri mnogoštevilnih modernih strojih in s tako ureditvijo dela vršijo prav za prav stroji tisto delo, za katero bi bilo po nameri kazenskega zakona vzgajati in usposabljati kaznjence. Taka organizacija ima svoje pomembne posledice v tem, da bi kaznilnica ne mogla več zaposliti vseh kanjencev, ter je uspeh dela teh strojev prevelik, če si ne bi poiskala za napravljanje izdelke širšega odvzema blaga. Zato je nujno moralo priti do tega, da je kaznilnica začela sprejemati naročila za raznovrstne rokodelske izdelke v največjem obsegu od privatnih strank.

V času, ko so preučevali razmere v mariborski kaznilnici, so ugotovili, da ima kaznilnica v nekaterih strokah več dela kakor vsi mariborski obrtniki. Ugotovili so, da je bilo tedaj v mizarskih delavnicah zaposlenih sto kaznjencev, pri tem pa je oprema teh delavnic temeljila na najmodernejših strojih, tako da je bil delovni uspeh najmanj dvakrat večji, kakor v vseh petdesetih delavnicah mariborskih rokodelskih mizarskih mojstrov. Opazovali so delo in dognali, da ni minil skoraj dan, da ne bi zapustile kaznilnice kar cele kolone vozov z raznim pohištvom, namenjenim najbolj različnim zasebnikom, kakor n. pr. uradnikom, odvetnikom, zasebnim nameščencem, trgovcem itd.

Prav tako so ugotovili, da je podobna organizacija izvedena v ostalih delavnicah kaznilnice, krojaški, čevljarski, slikarski, ključavničarski in tapetniški. Tako je bilo z delom kaznilnice prizadeto mariborsko obrtništvo velikega števila strok, v nekaterih strokah je bilo število kaznjencev rokodelcev celo večje kot število mariborskih legalnih obrtnikov dotične stroke. Za krojaško delavnico kaznilnice se je nedvomno dognalo, da je bilo v enem dnevu izvršenih 20 poskušenj oblek po naročilu zasebnih strank. Seveda so bile tudi nabave kaznilnice velike in je n. pr. samo v enem pozivu na trgovce potrebovala okoli 300 kub. metrov rezanega lesa raznih vrst v vrednosti 300 tisoč dinarjev.

Tudi ljubljanska in druge kaznilnice so po ugotovitvah delale na podoben način, dasi ne morda v takih izmerah kakor mariborska. Za kaznilnico v Lepoglavi na Hrvaškem se je čulo, da je pred nekaj leti napravila veliko pohištvo, ki so ga poslali celo na razstavo v Pariz. Ta kaznilnica je tedaj celo ponujala izdelke svojih delavnic tudi v Sloveniji. Nasprotno pa je bilo za kaznilnico v Sremski Mitrovici ugotovljeno, da načelno ne sprejme niti najmanjšega naročila od privatnih strank, četudi zaposluje svoje kaznence po določilih kazenskega zakona.

Razumljivo je, da so vsa ta dognana dejstva povzročila pri prizadetem obrtništvu največjo nevoljo in odpor, ki sta se še stopnjevala, ko vse pismene prošnje in vloge oblastvom in ministrstvu pred nekaj leti še niso imele nikakega uspeha. Vendar so predstavniki obrtništva ponovno in ponovno energično zagrabili vso zadevo, se podali v deputaciji k ministru pravde, ki so mu tedaj tudi predložili zbrano dokumentarično gradivo. Poleg tega se je to vprašanje obravnavalo pred tremi leti na konferenci obrtnih zbornic iz vse države v Banjaluki. V posebni resoluciji je konferenca tedaj ugotovila, kako veliko škodo povzroča delo kazenskih zavodov privatni rokodelski delavnosti in da se poslovanje teh zavodov vrši na način, ki ni v skladu s predpisi § 36. zakona o izvrševanju kazni zapora, §§ 13., 14., 15. uredbe o organizaciji, uporabi in plačilu kazenske delovne moči v kazenskih in sličnih zavodih in s predpisi § 1., odstavek 2. ob. z. Obenem je konferenca zaprosila ministra pravde, da v interesu zaščite legalnega obrtniškega dela in radi uporabe zakonskih predpisov odredi upravam takih zavodov, da omeje svoje gospodarsko poslovanje, da se ne bo delala konkurenca rokodelski delavnosti, še posebej pa, da ne bi smeli v nobenem primeru kazenski zavodi izvrševati pridobitnih del po naročilu in za javno prodajo.

Letos se je po nadaljnjih intervencijah ljubljanske zbornice zadeva pokrenila z mrtve točke, kakor smo to omenili v uvodu. S svojo ceneno delavsko silo, z brezplačnimi poslovnimi prostori, brezplačno kurjavo in razsvetljavo, davčno prostostjo in podobnimi ugodnostmi je mariborska kaznilnica onemogočala vsako konkurenco legalnih mariborskih obrtnikov. Zdaj se bo morala kaznilnica prilagoditi določilom zakona in bo s tem prizadetemu obrtništvu odpadla občutna konkurenca, proti kateri se je moralo boriti dolgo vrsto let in v tem boju tratiti dragocene energije, ki bi jih moglo uporabiti za nujnejše delo.

Nemški vojaki v francoskem obmorskem kopališču Royan.

Pogajanja naše in italijanske tekstilne industrije

Kakor smo že poročali so se dne 11. začela in dne 14. julija končala na Bledu pogajanja zastopnikov naše in italijanske tekstilne industrije. Pogajanja niso bila z uspehom zaključena, ker je italijanska delegacija zahtevala previsoke cene za bombažno prejo.

Predvsem sta se obe delegaciji razgovarjali o starih zaključkih iz leta 1939., katerih nekatere italijanske tvrdke še niso izvršile. Tu gre tudi večinoma za razlike v cenah, ker ne moremo priznati povišanih cen, katere želi italijanska tekstilna industrija. Sporno je tudi vprašanje zaključkov iz drugega četrtletja 1940. Italijani si stoje na stališču, da jih ni mogoče izvršiti zaradi vstopa Italije v vojno, torej zaradi višje cene, dočim je naša delegacija stala na stališču, da je višja sila nastopila šele z dejanskim vstopom Italije v vojno, t. j. od 10. junija 1940.

Za tretje četrtletje je določen kontingent dva milijona kilogramov, za katerega pa je zahtevala italijanska delegacija ceno 29 lir na bazi 20 Amerika I ter 1,000.000 kg preje mešane z fiocco v razmerju 80 : 20 po ceni 26.20 lir na bazi Amerikan 20. Tu je predvsem zastopstvo naše tekstilne industrije zahtevalo, da se ne vštejejo v kontingent za 3. četrtletje one količine, katerih ni bilo mogoče izkoristiti še pred vstopom Italije v vojno. Zlasti pa naša tekstilna industrija ni mogla sprejeti novih visokih cen, ki so daleč nad cenami naše preje in ne ustrezajo tudi cenam na italijanskem in svetovnem tržišču.

Tako je moralo priti do tega, da so bila pogajanja brez uspeha zaključena in je sedaj prepuščeno merodajnim mestom obeh držav, da te razgovore nadaljujejo in to vprašanje rešijo z obojestranskim kompromisom.

Stanje naših kliringov

Po podatkih Narodne banke je bilo dne 15. julija 1940 stanje naših kliringov naslednje (v oklepajih razlika v primeri s stanjem dne 8. julija):

Aktvni kliringi: Nemčija 4.412.830 (— 1,616.377) mark, protektorat 14,079.158 (5,906.172) kron, Turčija 5,943.738 (117.488) din, Bolgarija 2,549.476 (— 1,426.439) din, Francija 2,155.827 frankov, francoske kolonije 1,632.934 frankov in Španija 2,934.960 pezet.

Pasivni kliringi: Italija 55,517.698 (13 mil. 958.073) din, Madžarska 17,625.021 (— 1,362.170) din, Slovaška 9,221.120 (291,140) kron, Belgija 1,333.411 belg. Poljska 18,896 014 din in Romunija 7,370.820 din.

Izkaz kaže, da so se zmanjšale naše terjatve v Nemčiji ter v Bolgariji, zvišale pa v protektoratu. Med pasivnimi kliringi je omeniti povečanje naše pasivnosti v prometu z Italijo, dočim se je naša pasivnost v prometu z Madžarsko zmanjšala.

Poslovanje Drž. hip. banke

Državna hipotekarna banka objavlja podatke o svojem poslovanju v prvi polovici leta 1940. Iz teh podatkov je razvidno, da je bilančna vsota banke v prvi polovici letos narasla od 14.364 na 21.688 milij. din ali za 48.9%. Med aktivi so narasli gotovina in blagajniški zapiski za 108 na 526 milij. din, posojila za 240 na 3741, razni tekoči računi pa za 2738 na 4393 milij. dinarjev.

V prvi polovici letos je banka dala 510 mil. din, od tega 349 milij. din zasebnikom. Banka je dala velika posojila državi, banovinam in občinam. Skupno je bilo v zadnjih 4 in pol leta danih 4047 milij. din takih posojil, od česar je banka do konca junija letos izplačala 2780 mil. od tega v prvi polovici letos 273 milij. din), do konca leta pa bo še izplačala 367 milij. din. Menična in eskontna posojila so narasla za 102 milij. din.

Skupne vloge so se letos povečale za 56 na 5015 milij. din. Javne glavnice in skladi so narasli za 195, hranilne vloge zasebnikov pa so se zmanjšale za 139 na 1102 milij. din. Tekoči računi so narasli za 3166 na 5825 milij. din.

Računajo, da bo znašal pritok sredstev banki v teku vsega leta 1940 okoli 1800 milijonov dinarjev.

*

40 let Vzajemne zavarovalnice. Letos praznuje prva slovenska zavarovalnica, Vzajemna zavarovalnica že 41. leto svojega obstoja. Za jubilej je izdala povečano številko svojega mesečnika »Naša moč«, v kateri daje zanimive sestavke iz zgodovine zavoda. Zavodu je čestital tudi njegov pokrovitelj prevzv. škof. dr. Gregorij Rožman, članke pa so prispevali gg.: dr. Josip Dermastja, ing. Dolenc Franc, Čadež Stanislav, Ivan Sušnik, Ivo Peršuh, Josip Pehani, Novak Avgust, Stanko Sušnik, prof. Janko Mlakar, Ivan Martelanc, dr. Anton Brecelj in Anton Jakopič.

Novi plačilni in trgovski sporazum z Grčijo. V ponedeljek dne 7. julija 1940 so se začela pogajanja med našo državo in Grčijo za sklenitev novega trgovinskega in plačilnega sporazuma. Pogajanja so bila uspešno končana dne 17. t. m. in bo kmalu podpisan zaključni protokol. Kot smo že poročali, bomo v plačilnem prometu zopet prešli na stari klirinški način. Toda stari kliring bo funkcioniral do 31. decembra 1940, od 1. januarja dalje pa bo uveden zasebni kliring, kakor ga imamo v prometu z Nemčijo. Glede plačilnega prometa do 31. decembra 1940 se bo z boni v drahmah plačevalo 65%, v devizah pa 35%. Prej je bilo razmerje: 72% v bonih, 18% v devizah in 10% na račun A. Nadalje poročajo iz Belgrada, da je 25 milij. drahem oz. bonov rezerviranih za plačilo stroškov naših turistov v Grčiji.

70 vagonov surovega bombaža v Italiji. Naša tekstilna industrija ima v italijanskih lukah blokirano okoli 70 vagonov bombaža, ki ga je kupila v Ameriki. Naše pristojne oblasti so zato podvzele korake, da bi Italija dovolila prost prevoz tega blaga v našo državo. V zvezi s tem je italijansko zunanje ministrstvo že podvzelo primerne korake pri ostalih ministrstvih, da bi naša država dobila omenjene količine bombaža.

Frankiranje železniških pošiljatev do naše meje. V zvezi s svojimi predpisi, da se morajo vse pošiljatve v Nemčijo frankirati do nemške meje, je izdalo glavno železniško ravnateljstvo na zahtevo interesentov iz gospodarskih vrst navodila, po katerih oni frankaturni računi, ki se nanašajo na frankiranje voznine do jugoslovanske meje, ne spremljajo pošiljatve do namembne postaje, temveč jih morajo obmejne postaje vrniti izročitveni postaji.

Razdelitev vplačil v nemškem kliringu. Po poročilu Narodne banke odpada od razdelitve plačil v Berlinu v našem kliringu z Nemčijo za četrtletje julij, avgust in september od skupnega vplačila v Berlinu v znesku 40.6 milij. mark na les 3,654.000 mark. Ta vsota bo izpremenjena, v kolikor bo v tekočem četrtletju prekoračena, odn. prihrankov v kvoti za les.

Nova delniška družba. V Belgradu je bila vpisana v trgovinski register delniška družba »Železninar« industrijsko podjetje, livnica železa in kovin, Belgrad-Rakovica. Glavnica znaša 1.1 milij. din, člani upravnega odbora so: Avram Filipovič, Svetozar Filipovič, Dušan Stojanovič in Milan Mih. Stefanovič.

Pregled rodovniških bikov. Jesenski pregledi rodovniških bikov bodo po naslednjem sporedu: Grosuplje dne 5. avgusta ob 9; Stična 6. avgusta ob 8; Ribnica 7. avgusta ob 7; Vel. Lašče 8. avgusta ob 8; Unec 13. avgusta ob 8; Logatec 13. avgusta ob 14; Šmartno 14. avgusta ob 9; Št. Rupert 27. avgusta ob 8; Št. Janž 27. avgusta ob 15; Št. Jernej 28. avgusta ob 9; Novo mesto 29. avgusta ob 9; Prečna 30. avgusta ob 8; Smolenja vas 30. avgusta ob 13.30.

Dobave: Strojni oddelek ravn. drž. žel. v Ljubljani sprejema do dne 22. julija ponudbe za dobavo vodokaznih cevk, prozornih šip ter zaščitnih stekel.

Licitacije: Sklad za zgradbo stanovanjskih hiš ravn. drž. žel. v Ljubljani razpisuje na dan 30. julija licitacijo za tesarska, zidarska, tesarska in krovska dela za zgradbo stanovanjske hiše v Murski Soboti. Licitacija bo v Ljubljani v pisarni načelnika gradbenega oddelka ravn. drž. žel. — Dne 22. julija bo v pisarni referenta inženirije štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za postavitev pralnice v vojašnici »Kralja Petra I« v Ljubljani; dne 25. za popravilo II. objekta iste vojašnice in dne 26. julija za postavitev dveh lesenih barak v Slovenjem Gradcu. — Dne 6. avgusta bo pri ravn. drž. žel. v Ljubljani licitacija za dobavo rentgen terapevtične aparature.

Naš pomorski promet v aprilu. V naša pristanišča in luke so prišle meseca aprila letos 7604 ladje z 1,282.326 tonami, lani aprila 8536 ladij z 1,762.754 tonami. Na našo zastavo odpade 78% tonaže, na tuje ladje 22.02% (lani 78.14 in 21.86%). Marca letos je prišlo v naše luke 7078 ladij z 1,189. 122 tonami.

Zmanjšanje glavnice. Jugoslovanska Auer, d. d. za plinske žarnice in elektriko, Zagreb, sklicuje redni občni zbor delničarjev za 31. julij, na katerem bodo sklepali tudi o znižanju glavnice, ki znaša sedaj 1.5 milij. din. Računski zaključek za 1939 izkazuje pri bilančni vsoti 2.1 (2.2) milij. din izgube 0.087, dočim je bilo za 1938 izkazano 0.11 milij. din čistega dobička.

Sladkorna tovarna v Osijeku. Prva hrvatsko-slavonska d. d. za sladkorno industrijo v Osijeku izkazuje pri glavnici 20.3 in bilančni vsoti 131.4 (150.0) za poslovno leto 1939-1940, ki končuje z 31. marcem 1940, brutodonosa 80.2 (35.6) in 0.247 milij. din čistega dobička (za 1938-1939 izgube 0.558 milij. din).

Nova delniška družba. Kr. banska uprava je zaradi preosnove reg. zadruge z omej. zavezo »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani v delniško družbo dovolila ustanovitev družbe »Učiteljska tiskarna«, delniška družba v Ljubljani. Glavnica znaša 250 tisoč din in je razdeljena na 1000 komadov delnic po 250 din imenske vrednosti.

Dovoljena zvišanja glavnice. Ministrstvo trgovine in industrije je potrdilo zvišanje delniške glavnice Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode v Ljubljani od 25 na 30 milij .din z izdajo 50.000 gratis delnic, ki se bodo črpale iz ažijske rezerve, v razmerju 5 : 1. — Nadalje je banska uprava dovolila tvrdki Motvoz in platno, d. d. v Grosupljah, zvišanje glavnice od 4 na 5 milij. din z izdajo 10.000 novih delnic po 100 din imenske vrednosti.

Cenitev pridelka na Madžarskem. Objavljena je prva uradna cenitev letošnjega pridelka na Madžarskem. Za pšenico cenijo, da znaša pridelek na Madžarskem 22.4 milij. met. stotov, dočim je lanski pridelek znašal 30.5 milij. met. stotov. Pridelek rži cenijo na 7.5 milij. met. stotov, lani na 9.3 milij. Ker je bil lani znaten izvoz pšenice, ki je znašal okoli 10 milij. met. stotov, je treba letos računati z znatno manjšim izvozom žita. Ni računati, da bi znašal izvoz pšenice več kot 3 milij. met. stotov. Nasproti pa kažejo okopavine bolje. Pridelek sadja bo različen. — Ker je letošnji pridelek slab, je vlada odredila, da lahko odkupi državna družba »Futura« vse presežke pšenice nad 5 stotov in koruze nad 10 met. stotov. Nadalje je vlada proglasila delo pri žetvi za delo pri državni obrambi. Poleg tega je vlada še odredila, da se sme pšenica samo s 40% porabiti za mletje boljših vrst moke (ničla in zdrob). Končno je pričakovati še novih predpisov o letošnjem pridelku. Odrejena bo tudi cena nove pšenice, za leto 1939—1940 je znašala cena pšenice 21—22 pengö pri met. stotu, za letos pa zahtevajo kmetje ceno 26—29 pengö.

Tržaški Lloyd. Pri glavnici 300 milij. lir je znašal brutodobiček 125.86 (109.82) milij. lir, čisti dobiček pa 12.81 (12.84) milij. Dividenda ostane neizpremenjena 4%. Družba ima skupno 71 ladij s 590.344 bruttoreg. tonami, ki so bilancirane s 483.5 (leta 1938 485) milij. lir. Družba ima sedaj v gradnji 4 motorne ladje po 9000 ton.

Borze

Dne 18. julija 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 4,327.770 din, na belgrajski borzi 5.4 milij. din. V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 760.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt	167.02— 170.22
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Ženeva 100 frankov	1007.17—1017.17

Ljubljana — Svobodno tržišče:

London 1 funt	206.57— 209.77
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1244.60—1254.60

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka	14.70— 14.90

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	35.— denar

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	35.25 denar
Sofija 100 din	91.— blago

Curih. Belgrad 10, Pariz (bankovci 5.30), London 16.50 (bankovci 12.75), Newyork 440.50 (bankovci 450), Milan 22.30, Madrid 40, Berlin 176.25 (register marke 51, trgovske marke 20), Stockholm 104.90, Buenos Aires 95.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 440—441
v Zagrebu 438—439
v Belgradu 441—442

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 97 denar, agrarji 50—52, begl. obv. 77—79, dalm. agrarji 71—72, 8% Bler. pos. 100 denar, 7% Bler. pos. 93.50 denar, 7% pos. DHB 101.50 denar. — Delnice: Narodna banka 8000 blago, Trboveljska 300—305, KID 148 denar.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 96 denar, agrarji 49.50—50.50, vojna škoda promptna 438—439 (437), begl. obv. 76 blago, dalm. agrarji 70.50—71 (70), 4% sev. agrarji 50 denar, 6% šum. obv. 69.50 denar, 8% Bler. pos. 97 blago, 7% Bler. pos. 92 blago, 7% pos. DHB 100 blago. — Delnice: PAB 192 blago, Trboveljska 305—308 (308), Osj. sladk. tov. 245 denar, Osj. livarne 165 denar, Isis 32 denar.

Belgrad. Državni papirji: 7% inv. pos. 97.50 denar, agrarji 51 denar, vojna škoda promptna 441—442 (440), begl. obv. 78—79, dalm. agrarji 71.50—72 (72.50, 72), 4% sev. agrarji 52, 8% Bler. pos. 98 denar, 7% Bler. pos. 93.50 denar, 7% pos. DHB 100.50 denar. — Delnice: PAB 190 denar (drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Vse nesprem. Promet majhen.

Cene kmetijskim pridelkom

V Mariboru dne 13. julija 1940. Moka: bela 4.25—4.50, črna 3.50—3.75, govedina 12—16, teletina 12—16, svinjina 16—18, svinjska mast 20—22, sveža slanina 16—19.50, prekajena slanina 19—25, fižol 6—7, suh grah 14, leča 17—18, krompir 2—2.25 din kilogram. Mleko 2—2.50 din liter, jajca 10 kosov 6—10 din.

Cene kmetijskim pridelkom v Ptuju dne 13. julija 1940. Moka bela 4.25 do 4.50 črna 3 do 4, govedina 12 do 16, teletina 12 do 16, svinjina 16 do 18, svinjska mast 22 do 24, slanina 16 do 18, fižol 5 do 6, krompir 1.80 do 2, seno 0.75 do 0.80, slama 0.45 do 0.55 dinarjev za kilogram. Mleko 2 din za liter, jajca 1.50 din komad.

Cene kmetijskim pridelkom v Trbovljah dne 11. julija 1940. Moka bela 4.75, črna 4.25, govedina 14 do 16, teletina 14 do 20, svinjina 16 do 20, ovčje meso 10 do 12, mast 22, sveža slanina 19 do 20, fižol 7 dinarjev za kilogram. Mleko 2.50 din za liter, jajca 1 din za komad.

Toča, strela, vihar in voda

Razdejanje v Zagorju in Trbovljah

Zagorje ob Savi, 17. julija.

Strašno neurje, ki je v torek popoldne divjalo nad zagorsko dolino in o katerem smo v »Slovencu« že poročali, bo ostalo v žalostnem in nepozabnem spominu vseh prebivalcev. Kaj takega, kar je kraj doživel to popoldne, ne pomnijo niti najstarejši ljudje. V jutru še skoraj jasno nebo se je proti poldnevu prevleklo s temnimi oblaki in kmalu po drugi uri je divjala nad vso dolino huda nevihta, ki pa je trajala le malo časa; nihče pač ni slutil, da se bo še ponovila, najmanj pa, da v tako strašni obliki. Okrog 4 popoldne se je nenadoma stemnilo, med silnim bliskanjem in grmenjem je pričelo liti kot iz škafa, vmes pa je nekaj časa

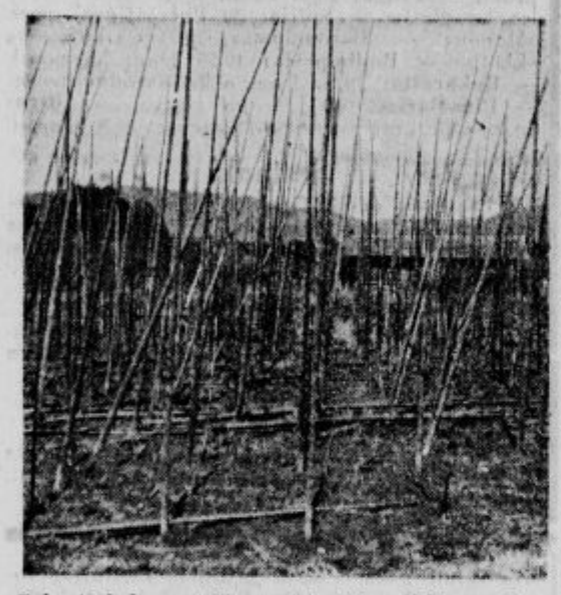

Tako izgleda po toči opustošeni hmeljski nasad na Babnem pri Celju

Foto J. Kvas, Celje

padala tudi precej gosta toča, ki je klestila drevje in pridelke po polju. Toda vse to še ne bi bilo najhujše. Kmalu nato se je nad bližnjimi hribi utrgal oblak, katerega posledica je bilo ogromno vodovje, ki je naenkrat pridrlo v dolino. Voda se je valila po cestah in poljih kot v potoku, drla v hiše in hleve in nosila s seboj vse, kar je našla na poti, ogromne množine kamenja, drevesa, živali in poljske pridelke. Kotredežica, ki je povzročala zaradi svojega izliva že včasih ogromno škodo, tudi sedaj, čeprav je bila pred leti regulirana, ni mirovala. Ogromne količine materiala, ki ga je voda nosila s seboj, so ji zajezile strugo, da se je razlila na vse strani in je dolino, ki je bila še pred nekaj urami rodovitno polje, namah spremenila v neprijazno jezero, ponekod nad meter globoko. Divjanje vode je bilo veliko; porušila je šest mostov, razdrla zatvornice pri skoraj vseh mlinih in žagah, ki leže ob njej ter odnesla vse brvi. Največjo škodo pa je napravila na Švepovni; tu je najprej porušila zatvornice pri Pikljovem mlinu in nato zalila ves mlin; polne vreče moke so plavale po vodi in lastnik trpi več tisoč dinarjev škode; še bolj pa je prizadet njegov sosed žagar Kovač; tudi pri njem zatvornice niso ostale cele in voda mu je odnesla eogromne količine lesa, katerega vrednost je zelo velika; v hišo rudniškega kovača Kerina je pridrla voda tako hitro, da so si domači mogli šele v zadnjem hipu rešiti življenje s tem, da so poskakali skozi okna, kar pa je ostalo v hiši, je popolnoma uničeno. Slično se je dogajalo še po številnih drugih hišah. Tudi na postaji ni bilo bolje; hudourniki z Malovrha so k ob vznožju ležečim hišam nanesli na vagone kamenja in jih vse zalili z vodo; ljudje so se še pravočasno rešili. Škoda, ki jo je to opustošenje povzročilo po skoraj vseh vaseh zagorske občine od Sv. Gore in Sv. Planine vse doli do Save, se še ne da ugotoviti, toda uničena n z blatom pokrita polja, podrti mostovi, kot strelski jarki razorane ceste dovolj jasno pričajo, da ne bo majhna in da je žalost in skrb prebivalcev upravičena. Vsa hvala pri tej nesreči gre zagorskim gasilcem, ki so bili takoj na mestu in so reševali, kar so v danih prilikah pač rešiti mogli. Zagorski župan g. Prosenc si je vso škodo s polnim razumevanjem ogledal že takoj prvi dan in v njem bodo vsi prizadeti gotovo našli človeka, ki bo skušal razumeti njih nesrečo; tudi načelnik cestnega odbora g. Mahkovec iz Litije je danes prispel v Zagorje, da si ogleda razdejanje, ki je nastalo na cestah in porušenih mostovih. V kratkem se sestane tudi komisija, ki jo je določil g. župan, in ki bo ocenila nastalo škodo.

Nad 2 milijona škode v Trbovljah

Trbovlje, 17. julija.

V sredo, ko je po neurju prejšnjega dne voda v glavnem odtekla, je prišla uradna komisija okraja in občine, da preceni škodo, ki jo je naredila toča in voda po kmetski okolici na pridelkih, še več pa s plazovi in vsadi, po dolini pa po stanovanjih, na poplavljenih zemljiščih in cestah. Po njenem pregledu in cenitvah znaša *škoda minimalno dva milijona dinarjev.*

Po dolini je vse na nogah in se vrši veliko čiščenje in pospravljanje po razdejanju včerajšnjega dne. Cestarji z najetimi pomožnimi močmi so za prvo silo urejevali ceste, odpirali in čistili kanale in zasipali jame, ob mostovih so odstranjevali nagromadeno lesovje, gasilci pa so še ves dan z vsemi motorkami črpali vodo iz skladišč in kleti. Popoldne je bil že popravljen pretrgan telefon in brzojav in tudi cesta toliko, da je za silo mogoč promet čez hrib v Hrastnik in Savinjsko dolino.

Voda v vodovodu je zaradi plazovja pri zajetih studencih onesnažena in občina je izdala razglas, da je voda s tem okužena in jo je treba prekuhati pred uživanjem, vendar tega zaenkrat nihče ne upošteva. Kar najhitreje bo treba vodovodne rezervarje izprazniti in očistiti blata, druge pomoči ne bo.

Zaradi strahu in razburjenja, ker je voda vdrla v stanovanje, je ponoči umrla mati hišnika Majdiča v novem občinskem domu, okoli katerega je drla voda za meter visoko. Tudi mnogi drugi so v strahu čakali, da se bodo začele hiše podirati, ko je vdrla voda v stanovanja. Gotovo pa je, če bi to neurje prišlo ponoči, bi bilo več človeških žrtev in še večja škoda na blagu ter še več groze in strahu.

Upamo, da bo uradna komisija, ki se je prepričala o škodi, dosegla, da se bo najbolj prizadetim in najpotrebnejšim vsaj delno nudila pomoč, ker nekateri so v veliki stiski.

Toča v Račah

Rače, 18. julija.

Dne 16. t. m. je vas Rače in vso njeno okolico obiskala strašna toča, ki je povzročila grozno razdejanje. Padala je v debelosti oreha ter je uničila najmanj 60% vseh pridelkov na njivah in sadonosnikih. Posebno hudo je pogledati polja rži in pšenice, ki je bila pravkar zrela ter so se ljudje pripravljali, da bodo pričeli prihodnji teden z žetvijo.

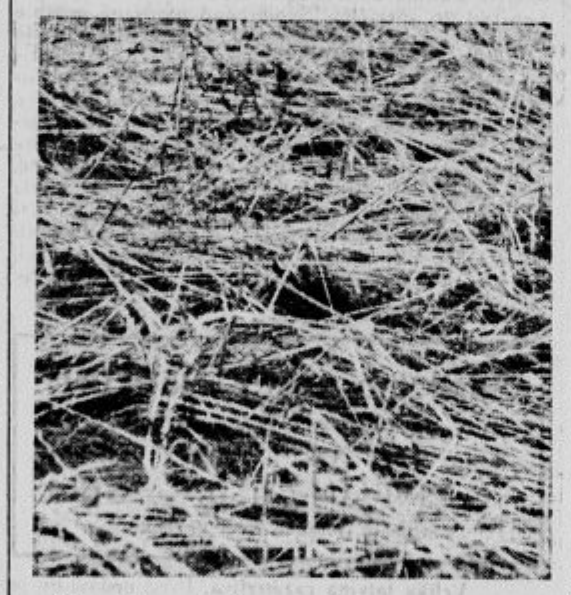

Žitna njiva v Arji vasi pri Petrovčah po toči

Foto J. Kvas, Celje

Ta polja so sedaj popolnoma uničena ter je žito zmlačeno v tla. Zelo so prizadete tudi njive s krompirjem, ki je v teh krajih glavni pridelek ter ga ljudje sadijo na veliko za prodajo. V Račah je bilo zasejane 254 ha, v Podovi pa 244 ha zemlje — kar je vse sedaj uničeno. Po ocenitvi po strokovnjakih trpijo prebivalci Rač in Podove okrog 2 milijone dinarjev škode.

Sedaj prihajajo v dolino tudi poročila s Pohorja, kjer je divjala toča med Framom in Slovensko Bistrico ter je dobesedno uničila vinograde, sadonosnike, žitna polja, sploh vse, kar so imeli ljudje pridelkov.

Kot jajca debela toča

Špitalič pri Konjicah, 16. julija.

V torek, dne 16. julija je padala pri nas toča — ali bolje rečeno oglati led — v debelosti kurjih jajc, ki je v teku pol ure uničila ves up kmeta. Najhujše je prizadeto južno pobočje Konjiške gore od Škedna do razvalin žičkega samostana. Popolnoma uničeni so ječmen, pšenica, oves, koruza in fižol. V vinogradih je trta popolnoma okleščena in stoji samo kolje. Ljudstvo je obupano in zbegano, grozi lakota, ker so ljudje že težko čakali na nov pridelek žita. Nujna pomoč je potrebna.

Strela vžiga

Iz Dolenjega Logatca nam poročajo, da je pretekli torek ob tri četrt na štiri popoldne udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika Mihevca Ivana. Zgorela sta hlev in kozolec, v katerem je imel posestnik spravljeno vse letošnje seno. Škoda je za posestnika zelo občutna.

3 m visoka plima med oseko na Jadranu

V torek popoldne se je, kakor poročajo iz Splita, na srednjem primorju nenadoma spremenilo vreme, ki je povzročilo plimo med oseko, kakršne še ne pomnijo. Ta sprememba vremena se je tako naglo izvršila, da je naenkrat nastopila plima, ki je ponekod dosegla tri metre višine nad normalo. Najhujša plima je bila v Starem Gradu na Hvaru. Tam je bila preplavljena vsa obala in vse starogradske ulice, da so se lahko po njih vozili s čolni. Morje je vdrlo v trgovine in hiše, skoro za meter visoko pa je prodrlo tudi v znani Hektorovičev Tvrdalj. Huda plima je bila tudi na Visu, v Veli Luki in v Marini pri Trogirju ter še po raznih krajih Srednjega primorja. Plima se je večkrat vračala. Zaradi nagle spremembe vremena in plime je prišlo tudi do morske nesreče. Parnik »Drava«, ki je iz Splita plul v Trogir, je dospel ob treh do trogirskega pomožnega mosta, ki spaja Trogir z otokom Čiovo. V tem hipu je pridrla visoka plima in zajela parnik ter ga vrgla na levo stran mosta, tako, da je ta del mosta porušen. Parnik sam je bil poškodovan, vendar je mogel nadaljevati svojo pot. V kaštelanskem zalivu je vihar prevrnil ladjico, na kateri je bilo pet oseb, ki so pa vse pravočasno rešili. Po pripovedovanju starih mornarjev je tako nagla in visoka plima za naše razmere posebno v poletnih mesecih nekaj nenavadnega. Visoka plima se pojavlja pozimi, pa nikoli ne tako visoka, kakor je bila pretekli torek.

Strašen orkan na Hrvatskem

Pretekli torek popoldne je divjal skoro po vsej banovini Hrvatski in Bosni strašen orkan, ki je po ravninah podiral drevje, lomil plotove in porušil tudi več hiš in skladišč. Po nekod so bili obenem tudi hudi nalivi in je treskalo na vse strani. Vihar je pokvaril številne telefonske zveze. Ponekod je strela udarila v žice in jih sežgala, drugod so se podrli telefonski drogovi ali pa je podirajoče se drevje padlo na telefonske žice. Ustavljen je bil telefonski promet z Belgradom, Osijekom, Sarajevom in Splitom. Takoj ponoči so začeli popravljati telefonske zveze in so jih do jutra deloma že spravili v red.

Strela je udarila v električni vod med Zagrebom in Bjelovarjem in je zato ostal Bjelovar ponoči brez razsvetljave. Šele proti jutru je spet zagorela elektrika.

Izruvano drevo povzročilo hudo železniško nesrečo

Iz Zenice poročajo: V torek zvečer se je pri Zenici zgodila huda železniška nesreča, pri kateri je bil uničen tovorni vlak s trinajstimi vagoni. K sreči nesreča ni zahtevala smrtnih žrtev, pač pa so hudo ranjeni skoro vsi železničarji, ki so spremljali vlak. Materialna škoda je zelo velika. V Zenici je bilo v torek do 6 popoldne lepo in toplo vreme. Naenkrat pa se je pooblačilo in nastal je strašen orkan, ki je v kratkem času povzročil ogromno škodo. Veter je odnašal strehe, rušil dimnike, lomil telefonske in brzojavne drogove ter ruval drevesa s koreninami vred. Na železniški postaji je orkan izruval šest velikih električnih drogov. En drog je padel na streho osebnega vagona, v katerem so bili potniki, pa se k sreči ni nikomur nič hudega zgodilo. Postaja je ostala brez luči do devetih zvečer. Medtem ko so delavci čistili železniško progo, je prišlo telefonsko poročilo, da je med postajama Vraca in Vranduk pri Zenici prišlo do hude železniške nesreče, pri kateri je bil uničen cel tovorni vlak, osebje pa hudo ranjeno. Takoj so poslali pomožni vlak na kraj nesreče. Nesrečo je zakrivil orkan, ki je ruval drevesa. Bukev, ki jo je izruval s koreninami vred, je podrla kamnitno steno, ki se je zrušila na železniško progo. V tistem hipu je privozil tovorni vlak iz Zenice in je z vso silo zavozil v kamenje na progi. Lokomotiva, ki je skočila s tira, se je zarila s sprednjim delom v breg in se prevrnila, vagoni so se nakopičili drug na drugega in se popolnoma razbili. Strojevodja Rajič, ki je v zadnjem hipu skočil iz lokomotive, je ostal nepoškodovan. Opazil pa je, da je kurjač ostal na lokomotivi. Takoj se je vrnil, da reši svojega tovariša. Pri tem se je hudo opekel po vsem životu. Srečno jo je odnesel tudi vlakovodja Živkovič, ki je bil v službenem vozu, ki je popolnoma razbit. Silen udarec je vrgel vlakovodjo iz vagona, padel je na tla, a je obležal brez hujših poškodb. Okoliški kmetje in železničarji s postaje Vraca so takoj prihiteli na kraj nesreče in začeli reševati. Kmalu nato je privozil tudi pomožni vlak z zdravniki, ki so nudili ranjencem prvo pomoč, nakar so jih odpeljali v bolnišnico. Štirje železničarji so lahko poškodovani, dva precej hudo, najhujše poškodbe pa je odnesel strojevodja Rajič, ki se je strašno opekel pri reševanju svojega tovariša kurjača. Ker je proga popolnoma zatrpana, bo promet ustavljen najmanj za tri dni.

Orkan je povzročil ogromno škodo tudi po okoliških vaseh, kjer je porušil veliko kmečkih hiš in gospodarskih poslopij, po njivah pa uničil vso pšenico in koruzo.

Milijonska škoda v Banjaluki

Iz Banjaluke poročajo: V torek okrog šestih popoldne je zadivjal nad Banjaluko in delom vrbaške banovine strašen orkan z nalivom in treskanjem. Veter je ruval drevesa iz zemlje, rušil slabo zgrajene hiše, večje pa poškodoval. Posebno hudo škodo je orkan povzročil avtobusnemu podjetju Divjak, ker se je porušilo poslopje, v katerem je bilo pet avtobusov. Tvrdka trpi okrog 100.000 dinarjev škode. Samo v Banjaluki cenijo škodo na milijone. Iz pokrajine poročajo, da je strašen naliv napravil ogromno škodo na posevkih in na sadnem drevju.

Dolina reke Une opustošena

Tudi nad Bihačem in po vsej unski dolini je divjal orkan s hitrostjo 180 km na uro. V Bihaču samem je povzročil ogromno škodo. Najbolj je prizadeto muslimansko naselje Bakšiš, kjer je popolnoma porušil tri hiše. Petdesetletna mati štirih otrok Aura Andjič je bila v hiši, ko se je ta podrla. Ruševine so ubogo mater pokopale in njenega trupla doslej še niso izkopali. Glavna cesta Bihač—Bosanska Krupa je vsa natrpana z izruvanim drevjem in je vsak promet nemogoč. Tudi telefonski promet je bil prekinjen. Neurje je naredilo ogromno škodo na posevkih in sadnem drevju. Posebno hudo so trpeli orehi in češnje. Škodo cenijo v tem okraju na dva milijona dinarjev.

Velika škoda v Slavoniji

Orkan je zajel tudi Vinkovce in velik del Slavonije. Podiral in ruval je drevesa, telefonske in brzojavne drogove, rušil kolibe na odprtem polju. Veliko vasi v okolici Vinkovcev je prizadela huda toča, kjer pa ni bilo toče, je silen naliv z viharjem uničil koruzo in še nepožeto pšenico, ki jo je vso stlačil na tla. Pa tudi že požeti pšenici je neurje zelo škodovalo, ker se je veter igral s snopi in stresal po tleh zrnje. Škoda, ki jo je povzročil orkan, seveda še ni precenjena, vendar pa že prva poročila kažejo, da bo ogromna.

LISTEK

I. Dolenc:

V službi dveh gospodov

Prijatelju Matiju Malešiču v spomin.

»Že prvega dneva vojne gloda in riie, grize in peče in mi ne da miru snov, ki ste mi jo hoteli sugerirati. Ne stokrat, tisoč in tisočkrat sem jo premislil, prežvekoval, brskal po njej, vsak dan mislim nanjo, še v sanjah. Vidiš, pa je dozorelo do tega: Saj to je naš slovenski ‚veliki tekst', naša epopeja. Ali smo preživeli večjo dobo, prav za prav dobo, ki bi tako rezala v naše meso, pa bi imela o tem tudi zgodovina kaj več jasnosti in bi nam znala toliko povedati, da bi bilo Homerju lahko na temelju resničnih dejstev stresati svoje srce in fantazijo? Snov, doba, specielno naše, vse, vse je ogromno. Ne posamezen junak v tem romanu — ves narod kot junak; vse trpljenje, vsi križi, vse nade naših kmečkih fantov in mož, pa mater in žen, pa naših študentov, pa ubogih uradniških par; vse, vse, ne vse — nemogoče — pa čim več in čim živeje in globlje iz tiste velike dobe... Ni samo snov ogromna, ogromno je tudi delo. To razumeš! Štirinajst let že snujem, na pet debelih zvezkov računam že sedaj, ko je samo v glavnih obrisih načrt končan.

Prijatelj, ko to veš, priznaj mi odkrito, da se strinjaš z menoj: Ta moj roman, ki bo eno večjih mojih del, **ni za Mladost.** Res je, tako ogromna in neizčrpna je snov, da bi je ne obdelal niti v stoterih knjigah. Ali — kaj bi frčkal in razmetaval drobce, ki bodo v ogromnem mozaiku potrebni!«

V istem pismu obljublja, da bo po novem letu kaj napisal za Mentorja, potem pa potoži čez svojo službo dvema gospodoma:

»Oj, Janez, kaj Ti nikdar ne občutiš, kako je hudo: tehtnica ‚vivere' v eni skledici, ‚philosophari' v drugi.[1]) Vse svoje moči bi dal slednjemu, pa je prvo potrebno... Nisem iz železa; odpovedati se tistemu, kar mi je v krvi in srcu, se tudi na voljo višjih nočem in ne morem; nočem, nočem; vpili bodo — živci moji ubogi. Da le ne bi prekmalu!«

Bolezen.

Matija je bil po zunanjosti močan človek in zdelo se je, da mora biti krepkega zdravja. A videz je tudi tukaj varal. Znake resnejše obolelosti sem prvikrat opazoval v juliju 1929, ko sva hotela skupaj potovati po Krekovem kraljestvu v Jelovici. Z Otoč sva šla proti Dražgošam, a Matija mi je ves čas polegal, od ure do ure je bil slabši, da sem končno naprosil kmeta, ki je vozil snopje z njive, da ga je naložil na voz in peljal v najbližji hospic — v dražgoško župnišče h gostoljubnemu prijatelju Tonetu Pfajfarju. Matija je legel v posteljo — in izlet je bil končan. Gospa zdravnica v Železnikih ga je z natančno predpisano dijeto in z zdravili skoraj kakem tednu odločno spravila na noge, toda za v gore ni bil, pač pa je odšel na rekonvalescenco k mami v Črnomelj. Kako je zdravnica označila njegovo bolezen, sem pozabil; pač pa se spominjam, da je imel takoj naslednje leto bolezenski dopust zaradi krvavitve v želodcu. Naravnost rešitev je bila zanj, ko ga je Bog pogledal skozi veliko okno in mu dal za spremljevalko v življenju gospo Elizabeto, ki je skrbela zanj, da bi mati ne mogla požrtvovalneje. (Mati mu je bila približno v istem času umrla.) Ko se mu je v novembru 1931 rodila hčerka Silva, je nudil štiridesetletni ‚nemirni duh' Matija sliko presrečnega človeka, varno zasidranega v zakonskem pristanu.

Pa se je tudi tukaj pokazalo, kako kratko je veselih dni število. Bila so to »leta strahote« 1931-1934, ko se ljudem Matijevih nazorov v Sloveniji ni prav dobro godilo. V septembru 1932 je moral jadrno pobrati šil in kopita in oditi med »slovenske fante v Bosni in Hercegovini«, in sicer v Banjo Luko. Ženo, ki mu je nato za god 1932 podarila sinčka Matijo, je poslal k njenim staršem v Svečino, sam pa se je odpeljal na novo službeno mesto. Že prva ura v Banji Luki mu je s silnim udarcem dala slutiti, kakšno trpljenje ga tukaj čaka. Ko je namreč odhajal od doma, je bila Silva bolna; ko pa se je javil na banski upravi v Banji Luki v službo, mu je takoj služitelj sporočil, da ga že čaka brzojavka. Brzojavka je povedala, da je ta čas, ko je Matija potoval iz Črnomlja v Banjo Luko, Silva umrla.

In skoraj ni dosti manjkalo, da bi bil šel za Silvo še Matija. Takoj prvi mesec se je namreč z vso silo pojavila bolezen, ki ji zdravnik v Banja Luki ni mogel najti prave diagnoze. Skoraj deset mesecev je trajalo, preden so v bolnišnici — ne vem, ali v Banji Luki ali celo šele na kliniki v v Zagrebu — ugotovili, da povzroča Matiji trpljenje čir na dvanajstniku (»ulcus duodeni«). Skoraj deset mesecev so ga pa zdravili za razne druge bolezni, dokler se ni na cesti zgrudil in so ga odnesli v bolnišnico.

Pisma iz Banja Luke v prvem letu — tu že moramo reči — pregnanstva govore predvsem o njegovi bolezni. Takoj prvi mesec mi je pisal (22. 9. 1922): »Tako je bilo zadnje čase, da sem že mislil: Nikdar več ne vidim žene in naših gričev. Omedlevica po parkrat na dan in ob vsaki priliki.« Pokonci pa ga je držala trdna volja, da mora živeti že zaradi neizvršenih načrtov: »... zdravja si pa le moram toliko zopet pridobiti, da bom mogel vsaj malo svojih načrtov uresničiti.« Ob času, ko ga bolezen trenutno ni opominjala, mi je pisal čez mesec dni (21. 10. 1932): »Stiskam zobe in si mislim: Ne boste me! Me verjameš, koliko naizčrpane trme je še v meni. Prišel sem semkaj s trdnim sklepom: Zdaj pa nalašč pokažem, kaj znam! Zame v Sloveniji ni kruha, pokažem vam, da me niste ubili, da me sploh ne morete ubiti. In da mi bo baš grob, ki ste mi ga izkopali, vstajenje iz tistih zaspanih, lenobnih dni. Ni v škodo človeku, če je včasih sam, čisto sam. Trenotna žalost mora vselej roditi le lepše dneve. In vsaka žrtev je seme, ki rodi zlato klasje.«

A kaj so pomagali stisnjeni zobje, ko ga je pa bolezen tako stiskala da je iztisnila v dveh mesecih 12 kg teže iz njegovega telesa! Pred božičem 1932 mi je 16. dec. takole potožil:

»Ne bi rad, da me imaš za mevžo, ali pod milim Bogom nikomur ne morem potožiti ko Tebi. Ženi si ne upam, že tako revica dovolj trpi, ko sem ji le namignil, da ni vse prav z mojim zdravjem. Sicer jo pa moram pripraviti za božič. Vzelo me je namreč v teh dveh mesecih kar za 12 kg.

Skrupulozno sem se držal zdravnikovih navodil in krotil svoje živce tako, da je brat osel robantil dan in noč in proglašal generalni štrajk. Pa ni nič pomagalo. Vse slabše in slabše je bilo. O, koliko banjaluških plotov, ograj in zidov me pozna, ko sem se v smrtnem strahu prijemal zanje, da ne omahnem. Ležal sem tri dni, sedaj hodim skoraj po vseh štirih v pisarno, postajam, oprijemam se zidov in plotov, da premagam vrtoglavost in omotico ter klecanje v kolenin. Poskusil sem z drugim zdravnikom, ki so mi ga nasvetovali. Naj grem k specialistu v Zagreb, mi je svetoval. Ko sploh nisem mogel več nikamor z doma, me je gospodinja prisilila, da sem se obrnil še na nekega Grka (ali Armenca), ki mu nekateri pojejo silno slavo, drugi ga pa devajo v nič. ‚Potajnu groznicu' je ugotovil. Iz zdravil — iz recepta prav za prav — vidim, da moram goltati sedaj še — kinin. Tudi drugi pravijo, da ni tista ‚potajna groznica' nič drugega ko — malarija...

Da sem bil zdrav, ko sem začel hoditi k zdravnikom, bi moral biti sedaj bolan od te množine zdravil, ki sem jih že spravil vase.

Najhujše je pri vsem to, da nisem za nobeno pravo delo. Vse moje literarno delo počiva, dasi me tišči, da bi se zgrizel.. Vojni roman čaka...«

Stvar se je s tem končala, da je Matija preživel nekaj mesecev v bolnišnici — najprej v Banji Luki, nato na kliniki v Zagrebu — naikar se je znova zasidral v življenju z bolezenskim dopustom, ki ga je preživel »v deželi zdravja«. (izraz iz pisma z dne 19. junija 1934), kakor je imenoval njo, ki je po njej hrepenel kakor po zdravju: Slovenijo. »Oj, Slovenija, Slovenija, kjer je zdravje doma. Smo pač cvetke — ali regrat ali trnje — ki uspevajo le v Sloveniji... Včasih sem si mislil, kako lepo bi bilo, če bi mogel človek v mehove nabrati gorenjskega ali pohorskega ali belokranjskega zraka. Zvrhan vagon bi ga naročil vsak mesec v Banja Luko, ni zlomak, da bi ne bil zdrav!« (29. maja 1934.)

(Dalje.)

[1]) V mislih ima latinski izrek: Primum vivere, dein philosophari. (Prvo je: živeti, šele za tem: modrosti.) Op. pis.

Drobne novice

Koledar

Petek, 19. julija: Vincencij Pavelski, spoznavalec; Avrea (Zlata), devica, Ščip ob 10.55. Herschel napoveduje veliko dežja.

Sobota, 20. julija: Marjeta, devica, Hieronim, Emil, spoznavalec, Tomaž, mučenec.

Novi grobovi

† **V Ljubljani** je v sredo, 17. julija mirno v Gospodu zaspal gosp. **Matija Wrinskele**, davčni upravitelj v pokoju. Pogreb bo danes ob četrt na štiri z žal. kapelica sv. Janeza, na pokopališče k Sv. Križu. Naj mu sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

— **Visoko odlikovanje.** Za dolgoletno uspešno delovanje za povzdigo živinoreje je odlikovan z redom sv. Save II. reda g. **inž. Josip Zidanšek,** načelnik kmetijskega ministrstva v pokoju. V javnem delovanju je bil vnet zagovornik domačih pasem, ki jih je treba oplemenjati z dobro plemensko odbiro in boljšim krmljenjem. To delo izvajajo danes številne živinorejske organizacije. K zadružnemu odlikovanju iskreno čestitamo!

Tabor S. D. Z. v Kamniku

Za članice: od 20. do 23. t. m.

Za člane: od 24. do 27. t. m.

1. dan zvečer: Prihod v Kamnik, nato v sprevodu do tabome pisarne, zborni pozdrav tabornemu mestu, večerna molitev, počitek. **2 dan:** ob 7.30 sv. maša, 8.15 zajtrk, 9.30 zborovanje I, II, 12 kosilo, 14.45 zborovanje III, IV., 17 »koštrun na ražnju« na vrtu kamniškega župana. Nekje vmes večernice. 19.30 večerja, 20.30 tovariški večer. **3. dan: 7.30** sv. maša, 8.15 zajtrk, 9.30 zborovanje V, VI., 12 kosilo, ca 14 izlet v Kamniško Bistrico z avtobusi, 19 večerja, 20.30 bakljada in kresovanje. **4. dan:** 7.30 sv. maša, nato v sprevodu do kolodvora, zborno slovo od tabornega mesta in odhod iz Kamnika.

Članice in člani SDZ, ki se za tabor še niso prijavili, storite to takoj:

Vsi v zbor — v Kamnik!

Na svidenje v tabornem mestu!

Bog, narod, država!

Zvezno vodstvo SDZ.

— **Aljažev klub** obvešča prijatelje gora, da bo v nedeljo, 21. julija služba božja na Kredarici ob 8, na Veliki planini ob 9, na Krvavcu ob 9, na Uskovnici bo ob 10 slovesna blagoslovitev planinske kapele, ki jo bo opravil prevzv. g. knezoškof dr. Gregorij Rožman.

— **Natečaj za izvirna glasbena dela.** Kraljevska banska uprava dravske banovine razpisuje natečaj za izvirna glasbena dela, in sicer 1. za glasbena dramatska (operna) ali oratorijska in 2. simfonična dela. Za najboljše glasbeno dramatsko (operno) ali oratorijsko delo je namenjena nagrada v znesku 10.000 din, za najboljše simfonično delo pa v znesku 5000 din. Glasbeno dramatsko (operno) ali oratorijsko delo mora izpolniti ves večer, to je: proizvajanje dela mora trajati pri operi najmanj dve uri, pri oratoriju pa najmanj poldrugo uro. Delo je lahko resnega ali veselega značaja. Razpis ne velja za opereto. Snov za glasbeno delo (sujet) more avtor izbrati poljubno, vendar pa bodo pri presojanju imela prednost dela, ki obravnavajo snov iz slovenskega narodnega življenja. Opera mora biti v sceničnem in glasbenem pogledu izvedljiva v Narodnem gledališču v Ljubljani. Nadalje mora biti delo izvirno in doslej še ne izvajano, v kompozitornem pogledu pa takšno, da bo razumljivo tudi širšim plastem naroda. Simbolično delo (simfonija, suita, simfonična slika, uvertura itd.) mora biti čisto instrumentalno delo ter mora njega proizvajanje trajati toliko, kot je primerno vrsti dela. Oblika simfoničnega dela more biti poljubna. Delo samo pa mora biti izvirno in še neizvajano. Skladatelji, ki se hočejo udeležiti teg natečaja, naj predlože za glasbeno dramatsko (operno) ali oratorijsko delo partituro in klavirsko priredbo, za simbolično delo pa samo partituro najkozneje do 31. marca 1941. prosvetnemu oddelku kraljevske banske uprave v Ljubljani. Vsako delo mora biti označeno z geslom, pridejana mu mora biti tudi zapečatena ovojnica z geslom, v njej pa naj je ime in naslov natečajnika. Predložena dela bo ocenjevalo posebno razsodišče, ki bo svoj čas imenovano. — Kraljevska banska uprava dravske banovine.

— **Razpis književne nagrade.** »Slomškova družba« v Ljubljani razpisuje za »Vrtčevo knjižnico« nagrado 2000 din za najboljšo mladinsko povest, namenjeno otrokom od 10. do 14. leta. Poleg častne nagrade dobi pisatelj še običajen honorar. Snov je lahko poljubna. Delo mora biti izvirno, literarno dovršeno in vzgojno, brez vsiljive tendencioznosti, v obsegu okrog 5 tiskovnih pol, t. j. 80 strani »Vrtčeve knjižnice«. Dva pretipkana izvoda naj se pošljeta do 1. januarja 1941 »Slomškovi družbi« v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Ime in naslov avtorja z navedbo povesti je treba priložiti v posebni zaprti kuverti. »Slomškova družba« v Ljubljani, 18. julija 1940.

— **Otvoritev nove pogodbenne državne pošte Uršna sela.** S 1. avgustom 1940 bo pričela poslovati nova razredna državna pošta Uršna sela in preneha s tem dnem poslovati istoimenska pomožna pošta. V okoliš te pošte spadajo kraji Uršna sela, Stari Ljuben, Mokute, Dobni dol, Ljuben, Laze iz okoliša pošte Novo mesto, Pajkež, Blaževice, Pleš, Seč in Travni dol iz okoliša pošte Črmošnjice ter Gornje Laze in Radona iz okoliša pošte Semič. V kraju Uršna sela se bo dostavljala pošta na dom vsak dan razen ob nedeljah in državnih praznikih, v krajih Stari Ljuben, Mokute, Dobni dol, Ljuben, Laze, Pajkež, Blaževice, Pleš, Seč in Travni dol pa ob torkih, četrtkih in sobotah.

— **Velika obrtniška razstava v Št. Vidu nad Ljubljano** bo odprta 28. julija. Obrtniško društvo v Št. Vidu, ki že več let z uspehom prireja obrtniške razstave, na katerih se sleherni lahko prepriča o spretnosti šentviških obrtnikov, bo tudi letos priredilo razstavo. Po dosedanjih pripravah in številnih prijavah razstavljalcev je že ugotovljeno, da bo letošnja obrtniška razstava doslej največja in tudi najbolj lepa in bogata. Posebno priznani šentviški mizarji, ki letos na velesejmu lepih oprav niso mogli pokazati, kar tekmujejo med seboj, kdo bo razstavil najlepšo opravo. Razstava bo pod pokroviteljstvom bana g. dr. Marka Natlačena in bo odprta do 18. avgusta.

— **Na banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu** se prične novo šolsko leto začetkom novembra 1940. Šola ima dva oddelka: **Letno in zimsko šolo.** Letna šola traja eno leto, zimska pa dve zimi po 5 mesecev. To zimo, ki pride, se vrši II. tečaj zimske šole. **Letos se torej sprejemajo učenci samo v celoletno šolo.** Vsi učenci stanujejo v zavodu (internatu), kjer imajo vso oskrbo. Sprejemajo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmečkih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na domači kmetiji. Lastnoročno spisane prošnje, kolkovane z **banovinskim** kolekom za din 10.— je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole na Grmu **čimprej,** najkasneje pa do 10. septembra t. l. Prošnji je priložiti: 1. Krstni list. 2. Domovnico. 3. Zadnje šolsko spričevalo. 4. Spričevalo o naravnosti o onih prosilcih, ki ne stopijo v zavod neposredno iz kake šole. 5. Izjavo staršev odnosno varuha (banovinski kolek za din 4.—), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja (šolnino). Zavezati se morajo tudi, da bodo plačevali šolnino do konca šolskega leta, če bi sin ali varovanec brez opravičenega razloga predčasno zapustil zavod. 6. Tisti, ki reflektirajo na banovinsko ali kako drugo štipendijo (podporo) iz javnih sredstev, morajo priložiti **obvezno izjavo** (banovinski kolek za din 4.—) staršev ali varuha, da bo njih sin odnosno varovanec ostal na domači kmetiji, v nasprotnem slučaju pa, da povrnejo sprejeto podporo iz javnih sredstev zavodu. 7. Uradno potrdilo občine: 1. Koliko je posestvo veliko (v ha). 2. Kolikšen je predpis direktnih davkov. 3. Število družine, posebej koliko je še nepreskrbljenih otrok ter event. druge družinske razmere. 4. Koliko redijo konj, goveje živine, prašičev. Starost najmanj 16 let in najmanj z dobrim uspehom dovršena osnovna šola. Pri vstopu v šolo napravijo učenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva. Ukrati se preišče njih zdravstveno stanje po šolskem zdravniku. Mesečna oskrbnina znaša od din 350 do din 100 po premoženjskih in družinskih razmerah prosilca in plačuje mesečno v naprej. Prosilci za banovinsko znižano mesto morajo priložiti pod 6) navedeno obvezno izjavo in pod 7) navedeno občinsko potrdilo o velikosti posestva in višine letnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer.

— **Pri korpulentnih ljudeh se izkaže naravna »Franz-Josefova« grenka voda kot zanesljivo in prijetno delujoče sredstvo proti zaprtju, katera se uporablja brez posebne dijete. »Franz-Josefova« grenka voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralnimi vodami.**

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

— **Splošno znane šentjernejske dirke!** Veseliš se lepega prostega dneva, pelješ se do Novega mesta, kjer te že čaka avtobus, da te pelje v Šent Jernej. Če ti ne prija dopoldanski, imaš na razpolago še dva popoldanska avtobusa. Problematičen pa je povratek. Zvočnik na dirkališču napove točen odhod prvega avtobusa, ki bi moral pripeljati obiskovalce dirke na kolodvor za povratek v ribniško dolino. Odhod vlaka je ob 18. Sediš v avtobusu ves nervozen, ker vidiš, da je že pol šestih proč, avto je pa še vedno na mestu. Rečeš prijazno splošno znanemu šoferju, naj se požuri, sicer bomo zamudili. To nič ne zaleže. Ponoviš — tokrat te pa nahruli: »Če se vam pa tako mudi, vzemite si taksi, nam se ne izplača peljati, če ni avtobus poln.« Ostalih lepih izrazov niti ne omenjam. Pripomnim le še to, da je odpeljal z dirkališča 10 minut pred 18 in vkljub drvenju in vsem krštvam predpisov pripeljal četrt ure po odhodu vlaka na cilj. Prizadeti si potem pač lahko privoščijo še prenočitev v hotelu in pričakajo prvega jutranjega vlaka ter eventuelno zamudijo še uradne ure in to vse zaradi egoizma in svojevoljnosti avtoprevozника. Tako se pospešuje tujski promet na Dolenjskem.

S. V.

— **Licitacija za regulacijo notranje Mure.** 22. julija bo na tehničnem oddelku banske uprave v Ljubljani prva licitacija za izvršitev regulacijskih del na notranji Muri od Veržeja do Spodnje Mote, v dolžini 635 m. Regulacijska dela so preračunana na 446.000 din.

— **Ako sonce te boli** — uporabljaj **Tschamba Fil!** — **Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5.**

— **Rezervni častniki smejo prevzeto uniformo predelati.** Službeni vojni list št. 26, z dne 23. julija prinaša rešitev ministra vojske in mornarice, ki odloča, da smejo rezervni častniki, kateri so prejeli od države častniško uniformo, pa njihovi postavi ne odgovarja, uniformo na svoj strošek predelati tako, da jim bo pristojala. Uniforme bodo namreč ostale v njihovem varstvu, dokler bodo rezervni častniki.

— **Sprejem gojencev v bolničarsko podoficirsko šolo v Nišu.** 1. oktobra letos bo bolničarska podoficirska šola v Nišu sprejela več gojencev, ki morajo biti rojeni v l. 1919 do 1923. Gojenci morajo imeti končano najmanj ljudsko šolo, ali pa kak razred srednje šole. Dijaki srednjih šol imajo prvenstvo pri sprejemu. Svojeročno napisane prošnje je treba poslati na vojna okrožja najkasneje do 15. septembra 1940. Podrobnosti o razpisu je prinesel Vojni službeni list št. 26 z dne 13. julija. Pojasnila dajejo orožniške postaje in vojaška okrožja.

— **Poskušen vlom v blagajno.** Te dni je neznan vlomilec vdrl v pisarno hranilnice in posojilnice v Mediji-Izlakah ter se lotil težke blagajne, v kateri je bila v resnici spravljena večja vsota denarja. Vlomilcu pa se ni posrečilo odpreti blagajne, čeprav je poskušal na vse načine odpreti, ali pa vsaj vlomiti železna vrata. Pri tem je napravil za okrog 200 din škode. Orožniki zadevo preiskujejo.

Ljubljana, 19 julija

Radio Ljubljana

Petek, 19. julija: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Naše veselje (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Magistrov trio — 14 Poročila — 14.10 Turistični tedenski pregled — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Glasbene vezi ilirskih preporoditeljev s Srbi (Antun Dobronić, Zagreb) — 19.40 Objave — 20 Deset minut za planince — 20.10 Vzgoja doraščajoče mladine (gdč. Marija Kovač) — 20.30 Trio za rogove (gg. J. Zupančič, V Pokorn, P. Ramovš) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Samospevi ge. Marte Repovš-Radmanovič, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek.

Drugi programi

Petek, 20. julija: 19.40 Ruske romance, 22 Sodobna glasba — **Bratislava:** 19.40 Slovaške pesmi — **Praga:** 16.45 Pisan koncert, 19.55 Salonska glasba — **Sofija:** 20 Puccinijeva opera »Manon« — **Beromünster:** 20.25 Čajkovskega skladbe — **Budimpešta:** 19.25 Duet harmonik — **Bukarešta:** 19.16 Rumunske narodne pesmi — **Rim-Bari:** 20.30 Izbrana glasba — **Riga:** 20.10 Operetni večer — **Sottens:** 20.30 Pesmi.

Sestanki

Fantovski odsek Trnovo vabi vse člane na sestanek, ki bo drevi ob osmih. Na sporedu so važne društvene zadeve, zato se sestanka gotovo vsi udeležite.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Dunajska cesti 6; Hočevar, Celovška cesta 62 in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Poizvedovanja

Zlat prstan z velikim briljantom sem izgubila v ponedeljek. Oddati ga je proti visoki nagradi v Upravi lista.

DANES PREMIERA!

Po daljšem presledku se nudi našim kino-obiskovalcem spet priložnost, da slišijo slavnega in priljubljenega pevca

TINA ROSSI-JA

v razkošnem filmu o zamotani ljubezni

PESEM PARIZA

V ostalih glavnih vlogah: **Michele Alfa — Raymond Cordy — Conchita Montenegro**

KINO UNION, tel. 22-21. Ob 16. 19. 21.

SAMO ŠE DANES ob 16., 19. in 21. uri vesela in zabavna detektivska komedija z **Robert Montgomery-jem, Rosalind Russel-ovo**

KINO SLOGA Telef. 27-30

Strel v noči

15 novomašnikov iz Slovenske Krajine

Verna Slovenska Krajina se letos ponaša s 15 novomašniki. Zares ponaša, kajti to število postavlja v senco vso ostalo Slovenijo in je obenem trdno jamstvo za versko in narodno bodočnost tega prelepega kosa slovenske zemlje. Toda še eno znamenitost je treba podčrtati. Eden od gg. novomašnikov je služil prvo daritev v južnoameriški državi **Čile,** drugi v **Tokiu** na Japonskem, tretji v **Indiji,** vsi ostali pa doma v Slovenski Krajini.

Prva novomašniška slavnost v lendavskem dekanatu je bila v **Črensovcih,** kjer je daroval prvo sv. mašo g. Ivan **Kolenko,** iz iste fare doma, iz ugledne, zavedne slovenske in na zadružnem polju delovne družine. Oče Ivan je bil svoje dni župan, mati Verona pa je zgledna krščanska mati. Družina Kolenko je začasa boljševiške strahovlade v Slovenski Krajini nudila zavetje na smrt obsojenemu upokojenemu župniku in bivšemu poslancu Jožefu **Kleklu** ter mu pomagala, da je srečno prišel čez Muro in ušel gotovi smrti. Pri primiciji je pridigoval o vprašanju, kaj je duhovnik in njegov poklic, g. Jožef **Klekl,** ki je obenem tudi krstni boter novomašnika. Kakor znano, igrajo pri novomašniških obredih v Slovenski Krajini krstni botri posebno lepo vlogo in novomašniku pred odhodom v cerkev s poljubom želijo: »Bog Ti blagoslovi Tvojo pot.« Kot dokaz, kako spoštovana je družina Kolenko v vsem okraju, naj služi, da se je na novi maši zbralo v Črensovcih vsaj 10.000 ljudi, med njimi vsi znani javni delavci in odličniki.

Lokrovec pri Celju: Toča je zbila koruzo v zemljo

Foto J. Kvas, Celje

Po državi

* **Spor med državnim erarjem in Donavsko paroplovno družbo.** Pred novosadskim sodiščem je bila te dni razprava med Donavsko paroplovno družbo in državnim erarjem. Paroplovna družba je tožila državni erar zaradi gradnje donavskega keja v Novem Sadu. Gradbeno ministrstvo je namreč začelo z gradnjo keja, na tem kraju pa je pristanišče in skladišče omenjene družbe. Zemljišče, na katerem je pristanišče in skladišče, je darovala družbi novosadska občina leta 1853. Do spora je prišlo zaradi vprašanja lastništva. Razprava je ugotovila, da je gradbeno ministrstvo začelo graditi na podlagi zagotovila novosadske občine, da bo ona uredila vse potrebno z omenjeno paroplovno družbo. Ugotovilo se je tudi, da Donavska paroplovna družba ni identična s tisto paroplovno družbo, kateri je bilo leta 1853 podarjeno zemljišče. Zato je sodišče zavrnilo tožbo Donavske paroplovne družbe, državni erar pa je obsojen, da plača stroške, ker je zakrivil to tožbo.

* **Zagrebški peki bi radi spet podražili kruh.** Komaj je hrvatska banska oblast določila maksimalne cene za kruh, že so se spet oglasili zagrebški peki z zahtevo, da se jim dovoli precejšnja podražitev kruha. Ta zahteva je v zagrebški javnosti naletela na hud odpor. Peki v svoji spomenici, s katero so se obrnili na bansko oblast, pravijo, da je kruh najcenejša življenjska potrebščina, toda ljudem, ki morajo že pri sedanjih itak visokih cenah gledati na vsako paro, s tem ni nič pomagano. Javnost zahteva, naj oblasti preprečijo vsako povišanje cen kruhu.

* **Odkritje srednjeveškega mesta pri Nišu.** Belgrajski profesor dr. Petković je odkril pri Nišu temelje velikega srednjeveškega mesta. Bizantinski zgodovinarji so pisali, da sta bila dva bizantinska cesarja Justin in Justinijan rojena v okolici Niša. Dr. Petković je iskal rojstno mesto obeh cesarjev tam, kjer je danes naselbina Caričina. Že pet let koplje in odkril je obširne temelje velikega mesta, ki je bilo zgrajeno v šestem stoletju po Kristu. Mesto je bilo krasno zgrajeno in je imelo tudi več cerkva. Bilo je sedež nadškofa, ki je priznaval rimskega papeža za poglavarja. Dr. Petković je odkopal še druge zanimivosti, vendar pa ni odkril še nobenega napisa, kako bi se to mesto imenovalo. Čas nastanka je določil po denarju, ki so ga našli. Mesto so pozneje porušili Slovani, ki so se naseljevali po Balkanu. Izkopanine so tako pomembne, da se je zanje začel zanimati celo Vatikan, ki je izrazil željo, da bi sodeloval pri izkopavanju.

* **Zavarovanje tobačnih nasadov proti toči.** Hrvatski ban dr. Subašič je izdal naredbo, da se morajo vsi tobačni nasadi zavarovati proti toči. Ta uredba bo veljala za vso banovino Hrvatsko. Zavarovanje bo prevzel zavod za zavarovanje pri banski oblasti, ki bo s pomočjo Napredkovih zadrug opravil vse posle. Zavarovanje bo trajalo od nasaditve do obiranja. Višino zavarovalnih prispevkov bo zavod izračunal in nato seznam poslal upravi državnih monopolov. Zavarovalniško premijo bodo določili po kosmati vrednosti prodanega tobaka. Tobak pa bo zavarovan samo proti toči, ne pa proti drugim vremenskim nezgodam, povodnjim itd. Prav tako tobak ne bo zavarovan proti rastlinskim boleznim.

* **V Zagrebu je policijski stražnik ustrelil poljskega begunca.** Policijski stražnik Jure Šulentić v Zagrebu je ponoči zapazil na stopnišču, ki vodi v župnišče cerkve sv. Blaža, nekega človeka, ki se je skrival za stebre. Ker je bilo v zadnjem času v tem delu mesta izvršenih več vlomnih tatvin, je bil stražnik prepričan, da namerava neznanec vlomiti. Šulentić je stopil k neznancu in ga pozval, naj mu sledi na policijo. Neznanec pa je namesto odgovora udaril stražnika s palico po glavi ter je nato začel iskati po svojih žepih, kakor da hoče izvleči samokres. Stražnik je nato potegnil svoj samokres in ustrelil, strel pa je bil smrtonosen. Zadel je neznanca v prsa in je ta padel mrtev na tla. Stražnik je o dogodku takoj obvestil službujočega uradnika in čez nekaj minut je prišla na kraj dogodka komisija, ki je zadevo preiskala. V žepu ustreljenega so našli vstopnico za koncert Čajkovskijevih skladb. Naslednji dan so ugotovili, da je ustreljeni 26-letni poljski begunec Bogoslav Gardocki, pristaniški delavec. V Zagrebu ni imel nobenega pravega zaslužka, poleg tega je bil zelo bolehen. Kaznovan še ni bil nikoli. Kaj je prav za prav hotel ponoči na omenjenem stopnišču, bo ostala zagonetka.

* **Tri leta že živi s kroglo v glavi.** Delavec Gjuro Krajnović iz Brodskega Varoša živi že tri leta s kroglo v glavi. Krajnović je bil pred tremi leti ustreljen v glavo, pa se ga zdravniki niso upali operirati, ker je bila krogla pregloboko in bi Krajnović gotovo ne prestal operacije. Odpustili so ga iz bolnišnice in zdravniki so bili mnenja, da bo nesrečno mož lahko živel s kroglo v glavi še več let. Seveda je bila nevarnost, da bi krogla mogla poškodovati mozeg. Krajnović še živi, vendar pa čuti v glavi hude bolečine. Zdi se mu, da se krogla premika v glavi in da se je sedaj ustavila pri desnem ušesu. S strahom pričakuje nesrečni mož komplikacij, ki bi mogle nastati.

Sardelno pasto »NEPTUN«

eksportira v razne države Evrope in Amerike

»NEPTUN« d. d. — Split

največje domače tovarne sardin

— **Velika tatvina razstreliva.** Pred nedavnim je neznan vlomilec ukradel iz skladišča smodnika v Šmartnem pri Litiji okrog 15 kg kamniktita in 400 vžigalnih kapic. Lastnik, trgovec Razboršek Ivan iz Tržiča, ima škode 1400 din. Prav verjetno je, da je razstrelivo ukradel kak ribji tat, ki bo skušal sedaj z razstrelivom ubijati ribe po vodah.

Kino Kodeljevo *tel. 41-64*

Danes in jutri ob 20.30 prekrasno francosko delo, nagrajeno na Bienalu:

Marija Baškirčeva

(Maria Chandeleine)

Jean Gabin, Madeleine Renaud J. P. Aumont

Senzacionalni postolovni velefilm iz življenja velikih finančnikov

Zeleni čar

Gustav Diesel, Carola Höhn

* **Tatvine v sarajevskih cerkvah.** V zadnjem času je bil izvršenih po sarajevskih cerkvah, posebno v katoliški katedrali, veliko tatvin. Eno preteklih noči so v katedrali stražili trije duhovniki, da bi prijeli tata. Sredi noči je zločinec odprl vrata s ponarejenim ključem in šel naravnost k nabiralniku. Dva duhovnika sta prijela vlomilca in ga krepko držala, tretji pa je hitel po policijskega stražnika, ki je tata odvedel na policijo. Tam so ugotovili, da je tat neki Pero Anić, mizar, ki je pred časom popravljal cerkvena vrata in si je tako lahko preskrbel ponarejeni ključ.

LJUBLJANA

Razstava načrtov za dom na Bokalcah

Včeraj je bila dopoldne ob 11 odprta razstava osnutkov za zgradbo doma onemoglih na Bokalcah. Na zanimivo razstavo je prihitelo precej občinstva. Navzoč je bil načelnik tehničnega odbora mestne občine univ. profesor in dekan **inž. Hrovat Alojzij**, direktor magistratnih uradov **g. Jančigaj**, ravnatelj gradbenega urada **inž. Poženel**, načelnik socialno političnega oddelka **dr. Kodre**, zastopnik dobrotnice Mestne hranilnice **dr. Lukan**, zastopnik socialno političnega odbora **g. Malgaj**, vsi člani razsodišča, projektanti in zastopniki inženirske zbornice in Združenja inženirjev in arhitektov. Razstavo je zelo lično in pregledno uredil mestni arhitekt inž. **Göstl**. Načrti so večinoma na stenah in ob mizah, ki so pomaknjene k stenam, pred tem pa so na mizah razstavljeni nekateri modeli osnutkov.

Najprej je spregovoril načelnik tehničnega odbora univ. prof. **inž. Hrovat** in omenil, da je sedanji natečaj že peti natečaj mestne občine, ki se je po uspehih pri razpisih za izdelavo načrtov za dečje zavetišče v Trnovem, za spomenik padlim junakom na pokopališču, za novo meščansko šolo na Viču in za ljudsko kopališče v Koleziji odločila razpisati tudi to veliko delo kot javni natečaj. **V kratkem bo mestna občina razpisala še šesti natečaj, ki bo najobsežnejši, obsegal bo namreč regulacijo mesta Ljubljane.** Poudaril je pomen tega načina pridobivanja osnutkov, s katerim opravlja občina veliko kulturno delo. Uspeh natečaja je bil lep, saj je prišlo za ocenjevanje v poštev 16 osnutkov. Težko delo je imelo razsodišče, saj je bila naloga zastavljena zelo svobodno. Prve nagrade razsodišče ni prisodilo nobenemu osnutku, dala pa je drugo nagrado osnutku s prvo ceno, ostalo razpoložljivo vsoto pa je razdelilo sorazmerno doseženim točkam na vse osnutke, ki so dosegli več kot polovico dosegljivih točk. Za tem je inž. Hrovat razdelil nagrade nagrajenim projektantom ter se v imenu župana zahvalil vsem, ki so kakor koli sodelovali pri natečaju.

V imenu razsodišča je spregovoril inž. arh. Tomažič France, ki je podčrtal, da je ljubljanska občina z razpisi natečajev odprla vrata slovenskim arhitektom, ki se radi lotijo velikih nalog. Omenil je, da razpis tega natečaja popisuje nalogo arhitektov **takole: Dom naj bo za one, ki si niso v svojem življenju mogli z delom in trudom prihraniti in prislužiti zapečka, vsem hlapcem Jernejem in onim, ki jim po novi socialni zakonodaji pritičejo skromne rente, da bi svoje zadnje dni življenja mogli preživeti v miru in skromnem udobju.** — Za vse arhitekte je bila to velika in težka naloga, saj so morali pripraviti osnutke za dom, ki bo imel 1000 oskrbovancev in pri tem upoštevati še zahtevo po postopnem zazidavanju. Razsodišče se je moglo prepričati, da je bil vsak osnutek z ljubeznijo izdelan, tako da smo lahko ponosni na te načrte, ki presegajo tudi drugje običajno višino.

Za tem se je zahvalil arh. **Tepina Marjan**, ki je omenil, da mladi slovenski arhitekti praznujejo skromen jubilej, namreč zaključek petega uspelega natečaja za idejne osnutke, ki ga je razpisala mestna občina. Mestna občina s tem izkazuje zaupanje nečemu, kar šele nastaja — moderni slovenski arhitekturi. Občina se zaveda, da je za pojem moderne arhitekture bistvena njena povezanost z načeli ekonomije. Poleg tega pa je mestna občina pokazala, da ji gre za ekonomijo višje vrste, ki jo predstavlja varčevanje z ljudskimi napori in obnavljanje ljudskih duševnih in telesnih moči.. Tak sociološki poudarek so imeli, dosedanji razpisi, zakar naj bo mestnemu svetu in županu dr. Adlešiču izrečena iskrena zahvala.

Za tem je vodil po razstavi **inž. arh. France Tomažič**, ki je pojasnil prednosti vsakega načrta posebej. Vrstni red nagrajenih načrtov in njihove avtorje smo že objavili. Vse pa bo zanimal sklep razsodišča, ki ugotavlja, da je natečaj kljub temu, da ni bila podeljena prva nagrada, uspel. **Za nadaljnji razvoj predlaga razsodišče soglasno, naj mestna občina osvoji za zidavo načrt inž. Ravnikarja Edvarda, ki je dosegel drugo mesto. Ta načrt se je najlepše prilagodil okolici ter ima možnost dozidavanja v etapah najbolje prikazano, pri čemer že prva gradbena stopnja tvori harmonično celoto. K sodelovanju naj bi mestna občina pritegnila tudi inž. Marjana Tepina, ki je napravil osnutek, ki je dosegel prvo mesto in ki je s tem pokazal, da je najlepše pojmoval življenje oskrbovancev v domu onemoglih.**

*

l **Zlata poroka v mestnem zavestišču za onemogle** v Japljevi ulici bo v nedeljo gotovo zbudila splošno zanimanje dobrosrčnega občinstva. V nedeljo bosta namreč obhajala zlato poroko bivši krojač g. Mihael Kreč in njegova soproga ga. Elizabeta, ki sta se pred 50 leti 20. julija poročila v Beljaku. Starost je očeta Mihaela pripeljala že pred 5 leti v mestno zavetišče, gospa je pa prišla za njim šele spomladi. Mestni socialni urad priredi jubilantoma slovesno zlato poroko, ki se prične v nedeljo ob 10.30 s sv. mašo v cerkvi sv. Petra, po maši bo zlata poroka, nato se pa zlatoporočenca s pričami, svojci in svati odpeljeta na zlato svatovanje v mestno zavetišče v Japljevi ulici. Za pričo pri zlati poroki bosta župan ljubljanski in načelnik mestnega socialnega urada, a svatje bodo vsi dobri Ljubljančani, ki jih bodo zastopali ljubljanski novinarji. Na zlatem ženitovanju bodo pa seveda tudi vsi oskrbovanci zavoda, da bo praznik zlatoporočencema in svatom gotovo ostal v najlepšem spominu.

l **V nedeljo s »Putnikom« v Sombor.**

l **Nova maša na Kodeljevem.** V cerkvi sv. Terezije bo prihodnjo nedeljo opravil prvo sv. daritev g. Vinko D., salezijanec. V soboto zvečer bo pred cerkvijo sprejem novomašnika, nato litanije in blagoslov. V nedeljo ob pol 9 slovesen vhod v cerkev, izročitev križca pri vhodu v cerkev, nato govor, novomašniški blagoslov, darovanje in slovesna maša. Popoldne ob 4 govor, nato pete litanije in blagoslov, po blagoslovu darovanje za novomašnika. Ta nova maša bo prva v novi cerkvi sv. Terezije D. J.

l **Štiridnevni izlet na Triglav pripravlja SPD** za ljubitelje naših planin, ki imajo radi počasno hojo, dovolj oddiha in prijetno družbo. Izlet bo od 1. do 4. avgusta in bo vodil izletnike z Mojstrane na Triglav, nazaj pa mimo Triglavskih jezer na Komno in v Bohinjsko kotlino. Prijave sprejema pisarna SPD v Ljubljani, Aleksandrova c. 4-I, ki daje tudi podrobne informacije.

l **Putnikov nedeljski izlet, Limbarska gora.**

l **Neprijetna motnja tramvajskega prometa** je nastala davi na šentviški progi, ko se je ob 7.15 zaradi nepravilnega posluževanja voza prežgal gornji vozni vod pred izogibališčem pri Sitarju v Zg. Šiški. Zato se je ustavil ves promet od stare cerkve v Sp. Šiški do Št. Vida in tudi pripravljenih rezervnih vozov ni bilo mogoče poslati na progo. Tramvaj je pričel ob 7.50 spet z rednim pometom, toda na žlost brez rezervnih voz, ki jih ni bilo na progi.

l **Gospodinje!** Posteljno perilo Vam najlepše izgotovi tvrdka **Goričar na Sv. Petra cesti.** — Ima lastno šivalnico, predtiskarijo in strojno vezenje.

l **Za tatove je vse dobro.** Te dni je neznanec ukradel na Erjavčevi cesti iz stanovanja g. dr. Drobniča črn hubertus plašč, par moških visokih rjavih čevljev, par nizkih črnih čevljev, stare sive hlače in 55 din drobiža, tako da je napravil vsega skupaj 1500 din škode. — V Topniški ulici pa je Krancu Karelu tat odnesel iz shrambe lonec, v katerem je bilo 3 kg svinjske masti, kar je bilo vse skupaj vredno 165 din. — S kolesa, ki ga je pustila ob gozdu pri vodovodu, je Mirtič Mariji tat odnesel rjavo ročno torbico s ključi in denarjem, tako da ima 450 din škode. — Biber Josipu pa je na Miklošičevi cesti nekdo ukradel s kolesa sedlo, vredno 75 din.

l **Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite** zjutraj že na prazen želodec en kozarec naravne **»Franz-Josef« grenčice.**

Bronasti sestavni deli za spomenik kralja Aleksandra v Zvezdi. Na takem vozu so jih vozili s postaje v Zvezdo. Njihova velikost dovolj jasno priča, kako velik bo spomenik. V ospredju leži na vozu noga konja, za njo pa rep.

Precej rok mora spuščati težki bronasti rep z voza na tla.

MARIBOR

Tihotapska žaloigra na meji

Maribor, 18. julija.

Snoči okrog 11 se je pripetila na meji med Tlačem in Št. Iljem žaloigra, ki je zahtevala človeško življenje. Na tej meji je več skrivnih tihotapskih poti, po katerih se vrši živahen čezmejni promet brez potnih listov. Po teh potih hodijo tihotapci, ki prejemajo dober zaslužek ter spravljajo v Nemčijo ljudi, ki mislijo, da bodo tam za svoje delo boljše plačani. Nekatere teh poti so graničarjem dobro znane, toda kakor hitro jih zasledijo, si tihotapci že druge izberejo in so nekaj časa na njih varni. Snoči je bila zelo mesečna noč in je graničar zagledal tri osebe, ki so se previdno bližale meji. Skočil je iz skrivališča ter zaklical, naj obstanejo. Eden od njih se je ustrašil ter obstal, dva pa sta pričela teči. Graničar je pomeril in nekajkrat ustrelil. Eden od beguncev je omahnil ter obležal, drugemu pa se je posrečilo pobegniti. Ustreljeni je bil smrtno zadet ter je obležal na mestu mrtev. Pri njem so našli nemške listine, iz katerih je razvidno, da je to 40 letni Ivan Šošter, po poklicu mehanik, ki je doma iz Studencev pri Mariboru. Od leta 1922 do lanskega leta je živel ob Brucku ob Muri. Tam ima tudi ženo, ki pa je ločen od nje. Lani se je pojavil v Mariboru ter ni znano, s čim se je preživljal. Zelo verjetno je, da se je bavil s spravljanjem ljudi proti plačilu čez mejo in s tihotapstvom. Morda pa je imel tudi druge skrivnostne posle. Prijeti begunec pa je dalmatinski krošnjar Marjan Mustafič. Do lanskega leta je krošnjaril v Nemčiji, ob izbruhu vojske pa se je vrnil v domovino. V Nemčiji je pustil precej denarja ter je zaman prosil za dovoljenje, da bi šel v Nemčijo po denar. Ker ni dobil potnega lista, je skušal skrivaj priti v Nemčijo. Seznanil se je s Šoštarjem, ki mu je obljubil, da ga bo za 150 din varno spravil čez mejo po poti, katero je že sam neštetokrat varno prehodil. Izkazalo pa se je, da pot le ni bila tako varna. Kdo je bil tretji neznanec, se ni dalo ugotoviti, ker ga dalmatinski krošnjar ni poznal. Ve samo to, da je doma iz Maribora.

*

m **Mestni župan dr. Alojzij Juvan** se je vrnil s svojega dopusta ter je zopet prevzel vodstvo občinskih poslov.

m **Promocija.** Na zagrebški medicinski fakulteti je bil za doktorja vsega zdravilstva promoviran gospod Jože Sekolec iz Maribora. Častitamo!

m **Strašna nevihta** se je okoli pol treh ponoči med sredo in četrtkom razdivjala nad Mariborom. Bliskalo in treskalo je, da je bilo vse mesto pokoncu. Bilo je včasih toliko bliskov zaporedoma, da je bilo nebo več minut razsvetljeno kakor podnevi. K sreči pa je udarjala strela samo v strelovode in drevesa ter ni povzročila nobene škode. Treskanje se je končalo s silnim nalivom. Deževalo je potem včeraj ves dan; od časa do časa je iz mirnega dežja nastal naliv, da so bile ulice včasih kar pod vodo. Tudi ozračje se je močno ohladilo.

m **Zadruga Obrtniški in vajeniški dom** si je izvolila svojo upravo. V prostorih Slovenskega obrtnega društva v Vetrinjski ulici je bil v sredo zvečer občni zbor zadruge »Obrtniški in vajeniški dom v Mariboru«, na katerem je bil dosežen sporazum in je bilo izvoljeno sledeče vodstvo: predsednik Ivan Sojč, podpredsednik Simon Forstnerič; odborniki: Petka Lešnik, Ivan Jemec, Franjo Reicher, Niko Vahtatr in Anton Robinšak. Namestnika: Peter Semko in Ivan Raušl. Nadzorstvo: predsednik Eman Ilich, člana: nton Besak, Josip Šabeder; namestnika: Josip Bidovič in Franjo Kumer.

m **Petminutna seja mestnega sveta** je bila v sredo pod vodstvom podžupana Frana Žebota. Pred prehodom na dnevni red je podžupan predlagal, naj mestni svet častita našemu voditelju dr. Korošču k imenovanju za prosvetnega ministra, kar so občinski svetniki z navdušenjem odobravali. Na dnevnem redu je bila samo ena točka, in sicer imenovanje volivca mariborskega mesta za volitev v Kmetijsko zbornico. Mariborski svet je delegiral kot svojega zastopnika spet g. Ivaa Velkerja iz Gajeve ulice 4, ki je edini kmetijski posestnik med vsemi mariborskimi občinskimi svetniki. Nato je odobril mestni svet znesek 60.000 din za počitniške otroške kolonije v šmarskem okraju pod pogojem, da bo banska uprava ta znesek mestni občini vrnila. Seja je trajala dobrih pet minut.

m **Kaj se bo v Mariboru zidalo?** Zdravnik dr. Adolf Ramšak iz Črne je dobil gradbeno dovoljenje za enonadstropno vilo v Medvedovi ulici 6, ki bo stala 641.520 din. Tovarna J. Hutter in drug zida v sklopu svojih tovarniških objektov na prostoru prejšnje enonadstropne pisarniške in stanovanjske zgradbe ter avtomatične tkalnice veliko trinadstropno poslopje za mizarsko delavnico.

m **Džamonjeva vrtnarija prodana.** Pod Kalvarijo se razprostirajo sredi vilske kolonije velike nezazidane parcele v izmeri 16.388 kvadratnih metrov, kjer je bila pred leti znana Džamonjeva vrtnarija. Te parcele je sedaj kupila od Prve hrvatske štedionice zadruga »Naša hiša«, kateri načeluje prof. Franjo Škof, za 860.000 din. — Nadalje so bile zadnje dni sklenjene v Mariboru še naslednje večje posestne kupčije: Franc Pernarčič je prodal Mariji Sedaj, hčerki lesnega trgovca iz Prevalj hišo v Ljubljanski ulici 28 za 250.000 din; Posojilnica v Narodnem domu je prodala zdravniku dr. Leonu Kacu vogalno parcelo Frančiškanska—Kneza Koclja ulica za 116.000 din; Jakob Erbus, krojaški mojster, je prodal hišo v Masarykovi 22 ženi pekovskega mojstra Jožici Petek za 180.000 din; tovarna kartonaže Hergo je kupila od Terezije Pšunder in Franca Hergoutha hišo v Rajčevi ulici 5 za 250.000 din, od Simona Mlakarja pa parcelo v Rajčevi ulici 3 za 100.000 din. — Adam Crešnar je prodal svojo hišo v Gosposki ulici za 460.000 din ter je kupil od Spodnještajerske posojilnice hišo v Krekovi ulici v Studencih (bivša gostilna Špurej) za 240.000 din.

m **Stricu — revežu odnesel vse prihranke.** Mariborska policija je aretirala 20-letnega strežaja pri zidarjih Franca Namestnika s Šobra pri Sv. Križu. Prijavil ga je njegov stric Jurij Namestnik, ki služi za hlapca pri posestniku Žunku. Stric je nečaka obdolžil, da mu je v času med 17. in 24. junijem, ko se je zmudil pri njemu, odnesel vse njegove prihranke, ki jih je dolga leta spravljal skupaj — namreč 5400 din. Mladega nepridiprava so izročili sodišču.

m **Nenavadna nezgoda.** Po Tržaški cesti je peljal voznik iz mesta v Hoče veliko okvirjeno šipo v izmeri 2 × 1.5 m. Šipa je stala na vozu pokonci ter je bila od obeh strani podprta z latami. Ko je voznik prišel na železniški prelaz, se je pripeljal nasproti na kolesu slaščičarski pomočnik Herbert Per. Ko je bil vštric voza, se je šipa naenkrat prevrnila ter je padla na kolesarja, na katerem se je razbila. Kolesar je pri tem dobil več poškodb.

m **Razburljiv skok z mostu.** Včeraj popoldne je skočil z dravskega mostu v Dravsko ulico nek moški, ki je padel na netlakovani del ulice v globino 10 metrov ter obležal z zlomljeno nogo in hudimi notranjimi poškodbami. Moža, ki se piše Viktor Pertot in je trgovski potnik, so reševalci odpeljali v bolnišnico.

m **Otroci ukradli 7200 din.** Na Teznem živi neka družina, ki jo poznajo tudi Mariborčani. Ta družina ima namreč tri otroke — dve deklici (13 in 14 let) ter dečka, starega 10 let. Ti otroci beračijo že nekaj let po mariborskih ulicah, na beračenje pa jih pošiljajo starši. V teku te svoje »učne« dobe na ulicah so se otroci tako pokvarili, da so postali že prava nadloga ter sedaj kradejo kakor srake. Pravo mojstrsko tatvino pa so izvršili v sredo zvečer na Teznem v gostilni Jelen. V gostilno je prišla vsa omenjena družina ter nekaj pila. Otroci pa so oprezovali po hiši in okoli nje, kje bi se dalo kaj izmakniti. Res sta deklici zagledali skozi okno gostilničarko Božičevo, kako je štela denar v stanovanjski sobi ter ga je po štetju spravila v predal. Ko se je gostilničarka odstranila iz sobe, se je ena izmed deklic splazila skozi okno ter izmaknila iz predala hranilno knjižico, v kateri je bilo 7400 gotovine. S tem plenom je zopet skozi okno ušla iz sobe. Medtem so drugi gosti opozorili gostilničarko na nevarno družbo. Nekaj jo je skrbelo ter je šla v spalnico pogledat, kaj je z denarjem. Videla je, da je okradena ter je zagnala vrišč. Družina je zbežala, toda še preden so prišli domov, so jih dohiteli orožniki ter vse skupaj prijeli. Medtem pa se je 10-letni fantek izmuznil ter bežal naprej v Krekovo ulico, kjer so ga dohiteli orožniki. Niso pa našli pri nobenem od prijetih denarja ter so vsi s vso silo zatrjevali, da so nedolžni. Končno so natančno preiskali pot, po kateri je bežal najmlajši član družine in res so našli čisto slučajno poleg poti na koruzni njivi knjižico z vsem denarjem.

m **Bolnišnico je z jajci osleparil.** Mariborski bolnišnici je dobavljal jajca 28-letni posestnik in trgovec z jajci Franc Kogler iz Biša. Tega Koglerja je mariborska policija sedaj aretirala in zaprla zaradi nenavadne prevare. Kogler je oddajal jajca v bolnišnici v kuhinji, kjer je prejel potrdilo, na katerem je bilo napisano število oddanih jajc. Kogler je šel s potrdilom k blagajni ter dobil potem denar. Zadnje čase pa je Kogler na potrdilu izpreminjal število oddanih jajc v svojo korist. Ugotovilo se je, da je enkrat napravil iz 504 jajc kar 1504, drugič pa iz 227 jajc 1227. Bolnišnico je v obeh primerih opeharil za 1380 din.

Iz Julijske Krajine

»Via Tunisi« in »Via Nizza«. Po odredbi goriškega župana je bila znana goriška ulica Ascoli, kjer je bila svojčas židovska naselbina s sinagogo, prekrščena v »Via Tunisi«, ulica »Via Cesare Lombroso«, ki je nosila ime po slovitem italijanskem učenjaku, pa v »Via Nizza«. V kratkem dobimo v Gorici tudi ulico v spomin padlega maršala Balba, kot so jo dobila že številna italijanska mesta.

Celjske novice

c **Nova sv. maša bo v nedeljo, 21. julija, ob poldesetih dopoldne v opatijski cerkvi.** Bral jo bo Celjan g. Savelli Viljem. Pri sv. maši poje pevsko društvo Celjski zvon, pomnožen s pevci cerkvenega zbora.

c **Celje je zopet dobilo** lepo število prostovoljnih bolničarjev društva Rdečega križa. Tega tečaja se je udeležilo 94 oseb, ki so opravili pred posebno komisijo izpit. Uspehi so bili izredno dobri. Tečajniki in tečajnice so se resno trudile, da so obiskovali z veliko vztrajnostjo predavanje in se tudi pridno udeleževali praktičnih vaj v javni bolnišnici. Tečaj je vodila požrtvovalna zdravnica **dr. Stana Štravsova**, pomagali pa so ji **dr. Kozin Franc, inž. dr. Perpar Marija, inž. Lavrenčič Boris.** Sploh moramo pohvaliti delo Rdečega križa in mestnega fizikata, saj so bili letos v Celju kar trije bolničarski in samarijanski tečaji. Ob zaključku izpita je predsednik imel na tečajnike nagovor o nalogah Rdečega križa v današnjem času.

c **Kr. banska uprava** bo tudi letošnjo jesen oddajala plemenske peteline in jarkice štajerske pasme po znižani ceni. Vsak naročnik naroči lahko največ po enega petelina in dve jarkici. Naročniki prispevajo za plemenskega petelina po 20 din, za jarkico po 25 din. Naročila za območje mestne občine sprejema mestno poglavarstvo, soba št. 47, kjer se dobe tudi potrebna pojasnila. Naročila se sprejemajo do vključno 20. avgusta.

c **Za uspeh dela Vincencijeve konference** bo v nedeljo ob 7 zjutraj pri glavnem oltarju v opatijski cerkvi sveta maša.

c **Srečke Legije koroških borcev** dobite še v podružnici »Slovenca« v Celju, Aleksandrov trg 6 (nasproti kolodvora). Žrebanje bo v nedeljo, 21. julija.

c **Nesreča na splavu.** V Rečici ob Savinji je prišla noga med les na splavu 28 letnemu delavcu Kolar Martinu in mu jo zlomila pod kolenom.

Iz Legije koroških borcev

Pozivamo vse člane, ki še niso vložili pijav za spominsko kolajno, da to store čim prej. Tiskovine so še na razpolago v društvenih pisarni na Cankarjevem nabrežju st. 7-I. ter pri vseh krajevnih organizacijah. Prijavi je treba priložiti dokazilo v obliki zaprisege dveh tedanjih neposrednih starešin ali soborcev. Prvi ukaz o odlikovanju severnih borcev je bil objavljen na Vidov dan. Pozivamo tudi še neprijavljene borce, da se v lastnem interesu brez odlašanja prijavijo ter si z vložitvijo prijave zasigurajo pravico na kolajno. Naprošamo vse tovariše, katerim so bile prijave vrnjene v popolnitev, da ne odlašajo s predložitvijo dokazil, ker bi lahko zamudili rok ter bi njihove prijave ne bile več upoštevane.

Tovariši borci, segajte pridno po srečkah I. efektne loterije celjske krajevne organizacije LKB. Cena srečkam je 5 din komad. Srečke se dobe v pisarni glavnega odbora in pa pri krajevni organizaciji LKB v Celju.

Mladinski pevski »Trboveljski slavček« se je v nedeljo dne 14. t. m. o priliki koncerta za vojaštvo 39. pešpolka pred pričetkom istega poklonil spominu padlih koroških borcev s položitvijo venca, spominskega govora Danice Gračnarjeve ter odpetjem koroške narodne pesmi: Gor čez izaro. Pevovodji gospodu Šuligoju ter mladim pevcem: naša iskrena zahvala za lepo počastitev padlim koroškim borcem. — Glavni odbor LKB, Ljubljana.

Oče in mati ubila 15 letno hčerko

Sobota, 18. julija.

Oblasti so zvedele, da sta oče in mati ubila v vasi Gabrje svojo 15 letno hčerko. Družina je zelo številna in je bila med otroci tudi 15 letna hčerka, ki je zadnje čase hodila zelo potrta. Nazadnje sta oče in mati odkrila njeno tajno, ko sta ugotovila, da je dekle v blagoslovljenem stanju. Starše je to tako razjezilo, da sta navalila na hčerko in jo pretepla do nezavesti.. Ker je dekle še kazalo znake življenja, je mati pograbila za sekiro ter jela z njo obdelovati hčerko, dokler ni izdihnila. Zločin je bil takoj odkrit. Oblasti so očeta in mater aretirale ter ju odpeljali v zapore okrožnega sodišča v Soboti. Doma pa so ostali sami majhni otroci.

Slov. Krajina

Martjanci. Naša stara zgodovinska cerkev je letos po dolgem času doživela, da so jo začeli malo popravljati. Vsa cerkev je bila prekrita, na stolp pa je bil tudi dan nov pozlačen križ. Prav tako se je začelo z delom v cerkvi sami. Lepa nova obhajilna miza iz belega marmorja in nova okna so dokaz ljudske požrtvovalnosti. Z vsem tem delom prihajajo čim dalje bolj do izraza znane freske v prezbiteriju. Želeti bi bilo, da se z delom nadaljuje. Denar, ki ga ima cerkveni odbor na razpolago, naj se uporabi, ne da leži brez koristi v blagajni. — Prav tako bi naj odbor nadaljeval z delom pri šoli, ki je cerkvena in se je iz neznanega vzroka z delom prenehalo, ko pa je vendar denar na razpolago, saj še ni uporabljena neka večja podpora, ki je bila dobljena za šolo.

Nakup jaje bo organizirala osrednja zadruga iz Murske Sobote po vsej naši Krajini. Želeti bi bilo, da to čim prej začnejo, saj je znano, da razni prekupčevalci delajo sebi dobičke, ljudstvo pa mora prodajati za zelo nizko ceno.

Ded sv. Terezije od Deteta Jezusa — Nemec?

V listu »Konradsblatt« iz Freiburga v Breisgauu je kapucinski pater Mihael Bäuerle priobčil družinsko-zgodvinske podatke, ki sledi iz njih, da je bil ded sv. Terezike Nemec, rodom iz Črnega lesa (Schwarzwald). Oče sv. Terezije, Anton Martin, je bil rojen l. 1796 in je kot mlad trgovec z urami prišel v Francijo. Leta 1815 je prišel v Napoleonovo vojsko, ostal je tudi še nadalje vojak in je postal stotnik. Leta 1823 se mu je v Bordeauxu rodil prvi sin, Ludovik Martin, ki je spet postal urar. Ta je imel 9 otrok in najmlajša od teh je bila kasnejša sveta redovnica v Lisieuxu, kjer se je njena družina poslednjikrat naselila. Mala Terezika se je vrgla po dedu, že v šoli je vzbujala začudenje, ker je imela prav izrazit obraz prebivalcev Črnega lesa in jako svetloplave lase. (Tako poroča Basler Volksblatt.)

Ognjenik uničil 50 vasi

Iz Tokia poročajo o katastrofalnem izbruhu ognjenika na otoku Miako. Lava je zalila in uničila 50 vasi in gre število smrtnih žrtev v tisoče. Neki zaliv na otoku je lava povsem napolnila in oblikovala sredi njega nov otok. V času, ko je ognjenik bruhal, so skoraj po vsem japonskem otočju čutili močan potres, ki pa ni povzročil večje škode.

KULTURNI OBZORNIK

Nekaj pripomb k občnemu zboru Akademije znanosti

Dva različna lista sta menda doslej mimogrede komentirala zadnji občni zbor naše Akademije. Oba sta ugotovila, da se je pri rednih članih oziralo — ako izločimo umetniški razred — izključno le na ožjo okolico rednih univerzitetnih profesorjev. Ako upoštevamo različni krog bralcev obeh listov, moramo smatrati njuno rahlo opozoritev, da se upoštevanja vredna znanstvena aktivnost slovenskega razumništva javlja tudi še izven tesnih ograj akademskega učiteljskega zbora, za mnenje širše javnosti, za vox populi.

Ker se v obeh noticah omenja kot najznačilnejše izvolitev zagrebškega profesorja L. Hauptmanna za dopisnega člana, smo mnenja, da bi ne bilo prav, če bi se njemu hotelo zamerjati, da je postal član Akademije. Prof. Hauptmann si lahko, ako hoče, samo častita k izvolitvi. Nič zato, če so za izbiro dale povod njegove številne hipoteze o življenju starih Slovencev. To, da operira predvsem le s hipotezami, je pač posebni način njegovega dela, ki je dalo morda pobudo, da se je nekatero vprašanje iz slovenske zgodovine razčistilo, pa čeprav ne v njegovem smislu, marveč v popolnem nasprotju z naziranji Peiskerja, pri katerem se je Hauptmann s pridom šolal in si pri njem izposodil osnovno misel, ki jo je potem raztezal, uporabljal in spreminjal kakor je pač ustrezalo njegovim zamislekom.

Nikakor pa ne zasluži naše zaščite tisti, ki članov Akademije ni dovolj informiral o **vrednosti** raznih cenenih hipotez. Zdi se, da mu ni več v spominu dejstvo, da se je že skoro pred dvemi desetletji razvila debata o tako imenovani suženjski teoriji, ki v njej Hauptmann trdi, da so se naši predniki (ki naj bi tudi pod Nemce prišli kot narod popolnih in izključnih sužnjev) kakor plaha zverjad potikali in skrivali po gozdovih in da so kakor žabe poskakali v vodo, če so le slutili sovražnika v bližini.

V celi vrsti primerov je bilo takrat in še pozneje večkrat dokazano, ne le, da je Hauptmann svojevoljno tolmačil vire, marveč, da je tudi zamolčeval zgodovinske podatke in zatajeval ali pa celo prenarejal odstavke iz njih, če so postavljali na laž njegovo teorijo ali pa če se je ta na omenjeni način dala bolje vzdrževati. Tedanji urednik »Časa« je širokogrudno dal Hauptmannu prostora, da bi svojo omajano tezo napravil vsaj verjetno. Namesto dokazov pa je Hauptmann razlil golido gnojnice, da je — kakor bi dejal Cankar — zasmrdelo od enega konca Slovenije do drugega in se je potem uredniku dr. Srebrniču v zahvalo še porogal, češ da je napravil harakiri. Rovtarsko neotesani in neslani način debate, ki se ga je Hauptmann pri svoji nestvarni obrambi svoje zračne zgradbe tudi še v najzadnjem času posluževal, mora celo v nestrokovnjaški javnosti zbuditi vtis in utrditi prepričanje, da tiči za tem samo strah pred objektivno znanstveno tehtnico. Iz vseh teh razlogov res ni čudno, da je Hauptmannova izzivalno kljubovalna uvrstitev med akademike osupnila vse tiste, ki zasledujejo stanje naše zgodovinske vede in ki jim je znano, da je celo nam ne vedno naklonjena tuja znanost zadnji čas vrgla med staro šaro bajko o suženjski inferiornosti starih Slovencev.

Da Hauptmann, ki je po l. 1918 začel pisati tudi slovensko, ki pa gotovo ni zgodovinar slovenskega naroda kat' eksohèn, s svojimi fantastičnimi zgodovinskimi nazori kljub vsemu živi pri nas tudi po svojem odhodu v Zagreb, naj služi naslednja dogodba. Ko sem lani opravljal svojo orožno vajo, mi je moj znanec (vseučiliški profesor) pripovedoval, kako ga je neki dijak spraševal, da-li je res, da so nekoč Hrvati vladali nad Slovenci, kakor jim je razlagal njihov profesor v šoli. Čudim se, da se profesorski kandidatje niso navadili (ali pa ne smejo) ločiti med podmenami in med zgodovinsko resnico!

Mislim, da je prav in potrebno, da se pokaže in vidi, da ves naš narod gleda na našo univerzo in na našo Akademijo in da mu ni vseeno, kar se tam godi. Dobro je dejal predsednik Akademije R. Nahtigal na zadnjem slavnostnem občnem zboru: »Prestiž našega naroda je sedaj vezan tudi na vrednost in prospeh njegove Akademije.« In ta narod nikakor ne bo trpel kakega krvnega ali duševnega nepotizma, pa čeprav bi ta stal pod egido kogar koli. Ako je slovenski narod pripravljen na gmotne žrtve za univerzo in Akademijo, sme in je naravnost **dolžen** tudi zahtevati, da tam nehajo vsi stranski oziri in da se postopa strogo objektivno in pravično, ne glede na to, če bi kdo pri tem ne mogel opravljati in vračati prijateljskih gest.

Nihče ne bo predpisoval potov, po katerih naj bi hodili znanstveniki in kaj naj trdijo, zahtevati pa moramo, da se **brezpogojno** izloči vsako klikarstvo, da se loči svetloba od sence in da se pravično deli mera priznanja za izvršeno delo. Do ustanov, ki upoštevajo taka načela, bo naš narod radodaren podpornik, ako pa ustanove take nočejo biti, jih naš narod podpiral ne bo, ker so škodljive in jih potem treba ni.

Clara pacta — boni amici.

Jože Pahor: Matija Gorjan

Druga izvirna knjiga, ki jo je v letošnji zbirki izdala Slovenska Matica, je roman Jožeta Pahorja: Matija Gorjan, delo, ki opisuje dogodke iz velikega upora slovenskih kmetov proti fevdalcem v letu 1515. Roman v zelo širokem in pravem epskem slogu pripoveduje o tistih časih, ko je vse slovensko ozemlje poleg verske in turške stiske zadela še socialna stiska. Vendar je treba takoj v začetku pripomniti, da Pahorjev roman nikakor ne sloni v svojem jedru in bistvu na kakih socialnih osnovah, kot na primer v tem pogledu sloni podobno delo, drama dr. Bratka Krefta: Velika puntarija, ki jo je tudi pred dvema letoma izdala Slovenska Matica, marveč je vsa teža in **obenem vsa odlika pričujočega romana v epiki, v silno širokem in raztegnjenem epskem nizanju posameznih epizod iz 16. stoletja, ki je za slovenski narod v resnici tako razgiban, da zasluži, da bi ga še in še obdelovali naši pesniki in pisatelji,** kot so to doslej že storili Jurčič, Tavčar, Aškerc, Cankar, Kreft, Novačan in drugi. Nikakor pa bi ne bilo pravilno, če bi kdo iz povedanega sklepal, da je Pahor samo nizal dogodek na dogodek iz znamenitega boja slovenskega kmeta »za staro pravdo«, kajti pisatelj je te dogodke strnil v lepo življenjsko celoto in v doživljanje in dejanja naslovnega junaka **Matije Gubca — Montanarusa.**

Ta junak se je kot sin premožnega in svobodnega slovenskega kmeta vrnil iz šol v Nemčiji kot »Montanarus« in se sprva sukal vse bolj v plemiški družbi graščakovega sina Kissla iz Fužin pod Ljubljano. Kot tak veseljaški študentovski tip tistih časov si je Matija privoščil tudi ljubimkanje z deklico iz preprostega stanu, z natakarico Majdo. V to veseljačenje Matijevo s Kisslom pa udari oče, udari življenje, udari resnost in kruta realnost v sicer njegovo precej romantično življenje. Oče noče imeti pogospoščenega in poplemenitega sina, marveč pride na Fužine in zahteva, da se sin vrne domov, na kmete, in tam postane isto, kot je bil nekdaj — zvesti sin očetov. Toda očetovo prizadevanje je brez vsakega uspeha spočetka, kajti sinu ugaja brezdelno življenje in pohajkovanje v stilu življenja takratnih plemiških sinov.

Tedaj pa nenadoma udari v Matijo novica o pripravljanju upora proti graščakom in ta ga izmodri še bolj, kot so ga prej utegnile spraviti na pravo pot očetove besede: »Popivanje, pretepi, vlačuganje, ali to ni blato? Kaj je potem še blato? Gorjani nismo svetniki, moj oče je moral pred štiridesetimi leti bežati iz Gorujega grada, ker se ni hotel pokoriti gospodi. V pusto, divjaško divjino smo se morali skriti. **A vlačugarji in pijanci Gorjani nismo bili nikdar, da veš, nikdar! Tako čast si šele ti izbral našemu rodu!«** In še na drugem mestu mu je očital: »**Sram te je zemlje, ki si iž nje zrasel, hiše, ki si se rodil v njej, sram te je poštenega kmečkega oblačila.** Kakšen si? V zametu in ves polizan! Povej mi po pravici, ali bi me hotel poznati, če bi me srečal v mestu, mene, robatega, irhastega kmeta?... Plemenitaš si postal, vanje tiščiš, čeprav se te otepajo! V njih vrstah si jezdil oni dan, plemeniti gospod! Le tega si se bal, da ne bi kdo opazil tvojega kmečkega kvedra, kaj?« Ne samo udarec o pripravah za upor, istočasno sta ga zadela še dva druga udarca: spočetje Majdino, kar ga je sicer samo neprijetno dirnilo, in še ostrejši spor z očetom, kar je v bistvu pomenilo, da se je Matija ločil nele od **očeta,** marveč da se je obenem **odtrgal od domače zemlje in od kmečkega stanu in se pridružil tujcu in plemenitašem,** saj ga je tja z vso silo strastne, a deloma tudi globoke ljubezni vlekla plemkinja Klara. Šele novica o pripravah za upor mu je dala misliti in ga je začela trgati od mladostnega nepremišljenega ter vagabundskega življenja in ga skušala potegniti v pravo, resno in odgovorno življenje. Iz razigranega mladeniča je začel postajati — **mož in značaj!** Doživel je pač veliko dobo, ko se je vse v svetu, ki je bil njemu dostopen, podiralo, in je iskal v novo dobo.

V to novo dobo je Matijo gnala novica, da so tudi njegovega očeta Roka Gorjana — svobodnika — zaprli na grad gospoda Thurna. In prav tu **se prelomi Matijevo življenje;** nič več ni hotel biti imenovan **Montanarus,** odslej je bil zopet samo — Matija **Gorjan,** sin kmečkega očeta, čeprav svobodnika, vendarle pa sužnja grajskega gospoda. **Njegovo življenje je dobilo šele pravi smisel, ko se je za zmerom ločil od Kissla,** nekdanjega prijatelja, in se pravilno **uvrstil med bojevnike »za staro pravdo«,** najprej za rešitev očeta Roka, po njegovi žalostni smrti pa je celo postal voditelj vsega slovenskega kmečkega upora.

Prav zanimiva in epsko globoko zasnovana so dolga poglavja, ki nato v njih riše pisatelj boj našega preprostega človeka proti graščinskemu jarmu, kako je ta boj spočetka vidno in uspešno rastel, pa kako je zaradi nesloge in neizvežbanosti kmečkih trum boj tudi propadel. S temi, anekdotno in vsebinsko polnimi poglavji, so neizbrisno povezana imena slovenskih kmetov-mučenikov in voditeljev Punčuha, Lemuta, Snoja, Drolca in Eržena in še katerega, ki pa vsi skupaj niso imeli moči zaradi medsebojnega spora in zaradi potajitve meščanstva, ki je bilo poklicano, da skupno s kmeti dvigne revolucijo in si tako pridobi osnovne življenjske pravice do svobode in dostojnega življenja. Vsi ti so našli konec v tej veliki slovenski pravdi za pravico in svobodo, in nekako neugodno te zadene konec, v katerem je pisatelj **rešil edinega Matijo Gorjana iz vseh bojev,** ki jim je posvetil vse svoje življenje — v mirno družinsko življenje na Hrvatskem. Morda pa je hotel pisatelj ravno s tem pokazati vso bedo in vso krivdo neuspehov v »boju za staro pravdo« prav v tem, da kmetje slovenski niso dovolj razumeli **velike osebne žrtve,** ki bi bila neobhodno potrebna za dosego tako veličastnega cilja, kakršnega so si postavili naši predniki v tistih dneh. Edino s to in tako mislijo bi bil psihološko tudi konec razumljiv, z vsako drugačno razlago pa ne moreš biti zadovoljen, ker se taka razrešitev nikakor ne more skladati s sicer tako impozantno podobo glavnega junaka Matije Gorjana. Njegova rešitev čez mejo je vsekakor skoz in skoz egoistična in potemtakem v popolnem nasprotju s prejšnjim njegovim življenjem, ki mu je usoda naklonila tako veliko vlogo, ki jo je igral v drami našega kmečkega upora za osebno in družinsko svobodo proti fevdalnemu sistemu tistega časa. Tak konec bi človek pričakoval kvečjemu za kakega slabiča, ne pa za junaka v romantičnem pomenu te besede, kakor ga je sicer pisatelj vseskoz slikal. Ta nedoslednost v risanju značaja glavnega junaka nikakor ni opravičljiva in mora zato vzbuditi v vsakem bralcu veliko neugodje prav ob koncu v sicer v pripovedni tehniki zelo visoko kvalitetno stoječem Pahorjevem romanu. Čutil je to nedoslednost najbrž tudi sam pisatelj, saj je jasno nakazal, da glavni junak **ni našel prave sreče** v združitvi z Majdo, materjo svojega nezakonskega otroka. Pravo srečo zanj utegne vsakdo videti samo v popolni odpovedi — tudi tej sreči... Zato pa je sreča, ki jo je tako po sili dosegel, tako nejasna in meglena in ni sploh nobena sreča.

Tako je delo Jožeta Pahorja epsko zelo dobro in docela sprejemljivo delo, saj bi ga mogli imenovati **pravo pravcato epopejo slovenskega preprostega ljudstva iz 16. stoletja.** Prav v tem ima Pahorjevo delo veliko prednost pred vsemi podobnimi deli v slovenski književnosti, kajti prvi je na široko zajel ta veliki in pomembni del naše zgodovine iz tako razburkanega življenja našega človeka ob prehodu iz srednjega v novi vek. Že Tavčar, Jurčič in Aškerc so v svojih epskih delih jemali snov za svoja dela iz tistih časov, a delo vseh teh je bilo vse preveč razdeljeno in podrobno anekdotno, nihče od teh ni povezal tistih dogodkov, tako polnih dejanj, da kar kličejo po veliki obdelavi, v mogočno in strnjeno celoto obširnega fabulističnega pripovedovanja. To se je posrečilo šele Pahorju, čeprav je isto snov zajel že Bratko Kreft v svoji Veliki puntariji, a jo je zopet zlil v skopa dejanja v dramatski obliki, zraven pa ji je dodal še preveč sodobnih kritičnih pogledov na socialno in gospodarsko življenje. Pahor pa se je povsem pravilno v romanu predal toku dogodkov in napisal doslej prvo delo take vrste, kakor si ga je iz tistih dob zamišljal že veliki Levstik v navodilih našim pisateljem v Popotovanju od Litije do Čateža. Mimo jedra zgodovinskih vprašanj in razpletov je šel v tem pogledu tudi Medved, ker je v tragediji Za staro pravdo zašel v prejokajočo romantiko in v preosebno ljubezensko zgodbo. Pahorja bi pa mogli primerjati z Avgustom Šenoo in njegovimi podobnimi epskimi deli iz hrvatsko-slovenskega upora iz leta 1572.

Slikanje razmer na Slovenskem v 16. stol., zlasti tistih med kmeti, meščani in plemstvom se je Pahorju vse bolj posrečilo, ker ga je podal zelo realistično, kakor pa psihološki oris glavnega junaka Matije Gorjana (ta je le preveč nestalen, nihajoč značaj, saj se kar dvakrat prelomi v svojih psiholoških osnovah, v svoji vihravi miselnosti in v neenotnem delovanju) ali pa plemkinje Klare ter ljubezni med njima, ker je tu vse preveč zašel v neresničnost in romantiko ter neživljenjskost. Jezik in slog sta prav lepa, razen nekaj stvari, ki se ne skladajo z današnjim pravopisom in slovničnimi pravili (n. pr. obstojati, nepristni relativni stavki; teh je zelo veliko; in podobno). Z izdajo tega romana je Slovenska Matica pomagala slovenski epiki do pomembnega razcveta in dviga.

F. J.

Takšna slika se nudi v teh dneh po vseh večjih francoskih kolodvorih. Begunci se drenjajo na postajah, da bi čimprej prispeli nazaj na svoj dom. Gornja slika je posneta na kolodvoru v La Rochelle.

ŠPORT

Dva dni tenisa v Planici

V soboto ob 14 se bo pričel prvi teniški turnir v Planici

Prvikrat v zgodovini našega športa bo dala slavna Planica druge rezultate, kot smuške v javnost. Športni klub Ilirija priredi namreč, kakor že znano v soboto in nedeljo svoj prvi teniški turnir v Planici, ki bo organiziran v kar največjem obsegu. Udeležili se ga bodo vsi najboljši teniški igralci, ki jih premorejo, z izjemo zagrebških vsi ostali teniški klubi v državi. Ker je v Planici na razpolago le eno teniško igrišče, so bili povabljeni, s strani prireditelja le boljši igralci, s čemer je zasigurana kvalitetni in športni uspeh turnirja. Izmed udeležencev je treba na prvem mestu omeniti mladega Milana Branoviča, ki je prvak Srbije in znan posebno z nedavne tekme med Srbijo in Slovenijo. Belgrajčane bodo zastopali dalje še Slovenec Boris Smerdu, ki je tudi član Belgrajskega teniškega kluba, dalje prvakinja Dragica Mitičeva in člana »Bob« kluba Vojislav Marković in Miodrag Bojović. Izmed Slovencev bodo nastopili vsi najboljši iz Ljubljane in Maribora. Iz Maribora bosta na turnirju v Planici sodelovala odlična ga. Voglarjeva in prvak Albaneže. Tudi Ljubljančani bodo nastopili v omejenem in izbranem številu in sicer brata Smerdu, Šivic, Luckmann in Milavec ter ga. inž. Elza Semec-Maire.

Turnir bo svojevrsten in za prijatelje teniškega športa nadvse zanimiv. Tekme se bodo vršile v naslednjih kategorijah: gospodje in dame posamično, gospodje v dvoje in mešane dvojice. Pričetek turnirja bo v soboto točno ob 14.

Motodirke na Jezersko

V nedeljo 21. t. m. bodo, kakor smo že poročali, velike motociklistične tekme na Jezersko. Po dosedanjih prijavah izgleda, da bo tekma ena največjih gorskih motociklističnih prireditev v Sloveniji. Do sedaj so poslali prijave naslednji klubi: Avtoklub 5 prijav. Tekmovali bodo Cihlar, Pengov in Ziherl. Ilirija-motoklub je poslal štiri prijave. Med drugim se je javil tudi Šiška. Hermes-motoklub je poslal 7 prijav. Od prijavljenih so znani Kavčič, Kuhar, Trampuš in Rosenvirt. Prvi gorenjski motoklub je prijavil 15 tekmovalcev, od katerih sta znana Bar Vinko in Koritnik z Jesenic. Zadnji je imel pri tekmah pri Sv. Križu najboljši čas. V prvem odmoru bo dirkalo 25 kolesarjev. Tekma bo nadvse zanimiva. Pri jutranjemu vlaku, ki prispe v Kranj ob pol 7, bo čakal izletnike avtobus, ki bo vozil na Jezersko.

Tenis v Mariboru

Belgrajski teniški klub (BTK) bo 23. in 24. julija gostoval v Mariboru v prijateljskem dvoboju z ISSK Mariborom. Gosti pridejo z izbranim moštvom z Branovičem in Smerdujem na čelu.

V nedeljo, 28. julija bo nastopil v Mariboru ATK (Akademski teniški klub) iz Zagreba v finalni igri za državno prvenstvo moštev proti ISSK Mariboru. Sodelovala bosta tudi znana Davis kup igralca Palada in Mitič.

Mariborski člani slov. teniške ekipe, ki je zastopala Slovenijo v dvoboju proti Srbiji, so se v torek vrnili v Maribor. Na postaji so jim priredili prijatelji belega sporta prisrčen sprejem. V sredo zvečer je bila na igriščih ISSK Maribora posebna pozdravna slovesnost.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Slovenska dijaška zveza razpisuje I. atletsko prvenstvo deklet SDZ v Kamniku. Za prvo lahkoatletsko prvenstvo deklet SZD v Kamniku vlada vedno večje zanimanje. Dan za dnem prihajajo nove prijave, tako da je njih število že zelo veliko. Posebno tekmujejo med seboj posamezni krožki; vsak bi si rad prisvojil ime prvaka. Naše »Poljanke« že dalj časa pridno trenirajo, zato pa tudi upravičeno pričakujemo odličnih rezultatov. Za njimi ne zaostajajo mnogo ostali krožki. Pa tudi med posameznicami bo borba zelo ostra. Marsikatera si na tihem želi naslova: prvakinja SDZ v lahkoatletiki. Toda sreča je opoteča in mnogo jih bo moralo oditi razočaranih.

Tekmovalke se odpeljejo iz Ljubljane v petek 19. julija popoldne ob 18.44. Po prihodu v Kamnik naj se vsaka takoj prijavi v taborni pisarni, ki je na Glavnem trgu — Kamniški dom I. nadstr., kjer se takoj nato sprejemajo prijave. Tekmovanje se bo vršilo v soboto zjutraj (čas se določa v petek večer).

Tekmuje se v sledečih disciplinah: Tek 60 in 100 m, 2. Skok — daljina in višina, 3. Meti — disk, krogla, kopje, 4. Štafeta — 4×100, 5. Odbojka, 6. Plavanje — prsno 50, 100; prosto 50, 100; hrbtno 50, 100, 7. Štafeta 4×50.

Vse informacije v času tečaja se dobe v taborni pisarni, tako glede hrane, prenočišč itd. Izstopna postaja: Kamnik-mesto. Na postaji bodo reditelji z rdečim trakom na rokavu.

Pridite gotovo in polnoštevilno!

*

ŽSK Hermes, centralni odbor. Drevi ob 20 se vrši redna seja centralnega odbora. Na sejo vabimo poslednjič vse člane odbora, ker jih bomo v nasprotnem primeru črtali ter kooptirali v odbor nove delavne člane. Prosimo točnosti. Seja bo v palači Grafike, Msarykova cesta.

ZFO

Dodatek k razpisu za atletske tekme Ljubljanske podzveze ZFO, ki bodo **dne 28. julija t. l. na** Stadionu v Ljubljani. Na programu je poleg že razpisanih disciplin tudi odbojka za člane in mladce (glej tekm. red 1940-41, str. 46-47). Način tekmovanja bo urejen po došlih prijavah. Prijave se pošljejo podzvezi najkasneje do 24. julija t. l. Tekme bodo 28. julija ob 9 dopoldne in 3 popoldne. Pravico nastopa imajo moštva, ki so se plasirala na podzveznih tekmah na prva tri mesta, vendar si pridržuje prireditelj pravico, sklepati o tem končnoveljavno pozneje.— Bog živi!

Novo delo prof. L. M. Škerjanca: Slovenska maša za bariton solo in dvojni godalni kvartet bo prvič izvajana v nedeljo, 21. julija, na Golem brdu v cerkvi sv. Duha nad Mednim. Sodelujejo baritonist Premelč M. in člani orkestralnega društva Glasbene Matice Ljubljanske, čigar predsedniku dr. Iv. Karlinu je to delo tudi posvečeno. Maša je komponirana na tekst Nedvedove maše »K tebi srca povzdignimo«. Sveto mašo bo imel g. župnik in duhovni svetnik V. Oblak.

*

Ali pri nas res nimamo knjižice o seksualnem pouku? Ocenjevalec dveh Hartmannovih knjižic »Kako sam došao na svijet«, ki so ju Hrvatje prevedli iz nemškega, ponavlja splošno zahtevo, da morajo otroka o človekovem izvoru poučiti starši in mu dati spoštljivo pojmovanje o njem. Svoje izvajanje zaključuje: »Mi samo želimo, da bi tudi Slovenci dobili kaj podobnega, če ne drugega, vsaj prevode tu imenovanih dveh knjižic.« Ocenjevalec je pa prezrl, da je o seksualnem problemu pred dvema letoma izšla knjiga dr. Fr. Jakliča **»Svetla pot«,** ki so jo vzgojeslovci toplo pozdravili in je v prvi izdaji že po enem letu pošla. Njena druga izdaja ima vstavljeno novo poglavje **»Pouk«,** ki ga je avtor sestavil na željo več staršev in duhovnikov, upoštevajoč tudi te Hartmanove brošurice, in ga je več veroučiteljev besedo za besedo skrbno pregledalo. Seksualni pouk bi se naj otroku nudil v treh presledkih, upoštevajoč njegovo rast: Spoštuj svojo mater, Spoštuj svoje telo in Spoštuj svoje starše. Jakličevo »Svetlo pot«, zlasti še njeno poglavje »Pouk«, priporočamo staršem, ki bi radi otroku razložili to važno, pa kočljivo zadevo in ne najdejo primernih misli in dovolj točnega, pa obzirnega izraza. Iz nje jim lahko kar čitajo. Že nekolikokrat je bila izrečena želja, da bi se to poglavje o seksualnem pouku iz knjige **ponatisnilo v posebni brošuri** in nudilo tudi takim staršem, ki knjigo težko kupijo.

*

Ljubomir Maštrovič je napisal na 87 straneh (izdala zadruga »Improz« v Belgradu) zanimivo razpravo »Socialno i političko učenje Stjepana Radiča u izvornoj reči«.

Se nekaj iz zgodovine vagona v Compiegneu

Kakor smo že poročali, so zgodovinski železniški vagon iz Compiegnea, kjer sta bili podpisani premirji leta 1918 in 1940, prepeljali v Berlin. Nemško časopisje objavlja zdaj nekatere podrobnosti iz preteklosti tega znamenitega vozila. Nemški listi pišejo med drugim:

Nič nenavadnega ni, če železniški vozovi potujejo, to je prav za prav njihov namen. Toda oni vagon, ki je bil kot francoska narodna svetinja shranjen v gozdu v Compiegneu, bi ne smel nikdar več voziti po železniških tračnicah, vsaj tako so mislili Francozi. Okrog vagona so postavili lepe spomenike, za vagon sam pa so zgradili posebno remizo, v katerem naj bi bil tičal za zmerom.

Toda prišel je dan, ko je moral Fochev jedilni voz spet na potovanje. Nemški pionirji so zgodovinski jedilni voz potegnili iz nekoliko zatohle remize spet na prosto. In prav v istem vagonu in na istem prostoru kakor leta 1918 je bilo leta 1940 podpisano premirje med Nemci in Francozi, le s to razliko, da so bile zamenjane vloge zmagovalcev in premagancev. Na povelje nemškega vodje so potem vagon, ki je bil že dvakrat usodepoln za nemški narod, prepeljali v Berlin.

Znameniti jedilni vagon pa letos ni prvič prestopil nemške meje. Ne glede na to, da je pred vojno vozil na progah Berlin—Pariz in Pariz—Monakovo, je tudi že po letu 1918 prestopil meje Nemčije. Bilo je to kmalu po podpisu premirja v Compiegneu, ko je bil priključen kompoziciji vlaka, s katerim se je maršal Foch vozil v Nemčijo. Na tem potovanju je prišlo v vagonu do senzacionalnega dogodka, ki ni mnogo znan, ker je takrat francoska cenzura z najstrožjimi ukrepi preprečila, da bi se o njem razvedelo v javnosti.

Posebni vlak, s katerim je maršal Foch potoval v Nemčijo, je prispel v kolodvor v Trierju. Že nekaj dni poprej so prispeli v to mesto ameriški časnikarji, da bi na licu mesta preučevali posledice zavezniške blokade na nemškem prebivalstvu in poročali o svojih opazovanjih ameriškim listom. Svojo nalogo so opravljali z velikim smislom za senzacijo in so takratno nemško revščino spravili na veliki boben. Senzacijska žilica ameriških časnikarjev je bila tembolj razdražena, ker jim je zavezniška cenzura malo poprej pristrigla razburljivo poročilo o vkorakanju francoskih čet v Alzacijo in Lotaringijo. Ameriški časnikarji so gledali v Metzu med veliko množico parado francoskih čet. Pri tem pa so bili priče strahotnega dogodka. Eno od francoski letal, ki so v povzdigo slovesnosti krožila čisto nizko nad hišami, se je zapletlo med telefonske žice in strmoglavilo v sredo množice. Vijak in krila letala so povzročila v množici strašno razmesarjenje. Ljudi se je polastila silna panika in komaj se je francoskemu frontnemu orožništvu posrečilo napraviti red. Število mrtvih in ranjenih ni bilo nikdar objavljeno. Francoska cenzura pa je prepovedala vsem časnikarjem, da bi poročali o tem dogodku.

Tem bolj so bili zato ameriški časnikarji presenečeni, ko se je v njihovem hotelu v Trierju zglasil pribočnik maršala Focha in jim sporočil, da jim bo maršal dal senzacionalno izjavo, ki bo brez dvoma zbudila po vsem svetu velikansko zanimanje. Povabil jih je, naj se z njim odpeljejo na kolodvor, kjer jih pričakuje maršal Foch. Maršal je sprejel časnikarje v istem jedilnem vagonu, v katerem je bilo podpisano premirje, jih pozdravil z resnim obrazom, potegnil iz mape kos papirja ter jim prečital svojo izjavo, ki jo je sestavil in podpisal sam. V tej izjavi je stalo, da se za vso bodočnost določa kot meja med Nemčijo in Francijo reka Ren.

Kaj poroča Webb Miller.

Glavni dopisnik ameriške agencije United Press v Evropi, znani Webb Miller, je bil tudi med časnikarji, ki jih je sprejel maršal Foch v zgodovinskem jedilnem vozu na kolodvoru v Trierju. (Webb Miller se je, kakor znano, novembra 1939 smrtno ponesrečil pri vožnji z vlakom v nekem londonskem predmestju. Poročilo londonske policije pravi, da se je »ponesrečil na nepojasnjen način«. Nemški listi pa so tedaj javno obtožili angleško vlado, da je naročila agentom Secret Service, naj ubijejo Millerja.) Webb Miller takole poroča o sprejemu pri maršalu Fochu in o njegovi izjavi:

»To bi pomenilo aneksijo najbogatejše nemške pokrajine, v kateri prebiva na milijone Nemcev, kar bi bilo gladka in neopravičljiva kršitev štirinajstih točk prezidenta Wilsona. Ker je to izjavo dal generalisim, je bila za nas novica prve vrste. Ko je nehal Foch čitati, nam je izročil izvirni tekst, ki je bil napisan s strojem in je nosil njegov podpis. Vsi dopisniki smo hiteli v najbližji hotel, da bi pripravili brzojavke. Naslednjega dne je izdalo francosko zunanje ministrstvo po naročilu Clemenceauja, čigar sovraštvo do Focha je bilo morda večje nego sovraštvo do Nemcev, gladek demanti Focheve izjave. To ni bilo prvič niti zadnjič, da sem kaj takšnega doživel...«

Z intervencijo ameriške in francoske vlade se je še posrečilo, da so preprečili natisk Focheve izjave v časopisju in tako široka javnost ni nikoli izvedela zanjo.

Nemške motorizirane čete v Bailleulu

Po 26 letih je našel grob svojega očeta

Nemški vojak Karl Lauterbacher iz Ascha je, kakor poročajo nemški listi, po 26 letih našel grob svojega očeta, ki je l. 1914. padel v Franciji. Lauterbacher svojega očeta niti ni poznal, ker se je rodil po njegovi smrti. Lauterbacher je na zapadni fronti ob priliki topniškega obstreljevanja zašel na osamljeno pokopališče, kjer je bilo pokopanih okrog 150 nemških vojakov, ki so padli v pretekli svetovni vojni. Med temi grobovi je Lauterbacher našel tudi grob svojega očeta.

Ptujsko občinsko gospodarstvo

Ptuj, 17. julija.

Po daljšem presledku je bila v torek seja ptujskega mestnega sveta, ki jo je vodil predsednik mestne občine g. Cvikl Ivan. Omenil je med drugim, da ga je g. ban po odstopu župana dr. Vladimirja Breznika 26. junija postavil za vršilca dolžnosti župana, dokler ne bo postavljen nov župan. Nadalje je poročal, da je podal ostavko iz zdravstvenih razlogov mestni svetnik g. dr. Josip Komljanec. Za upravni odsek je poročal svetnik g. Joško Berlič. Protituberkulozni ligi se odstopi brezplačno zemljišče v velikosti 2500 m² in sicer na Adelsbergerjevem posestvu, ker bo na tem zemljišču postavila liga lasten protituberkulozni dispanzer in hoče stavbo spraviti že letos pod streho. Obseg in lega stavbišča se bo določila sporazumno med zastopniki občine in protituberkulozne lige, ko bo slednja predložila načrte, iz katerih bo razvidno, koliko prostora se namerava zazidati. — Združenje prevozniških brti v Mariboru je zaprosilo za odobritev zvišanja obstoječe maksimalne tarife za avtoizvoščke v Ptuju. Slično prošnjo je združenje vložilo tudi na mestno poglavarstvo v Celju in v Mariboru in sicer v tem smislu, da se za vsa tri mesta uveljavi enotna tarifa. G. poročevalec po soglasnem sklepu odseka predlaga, da mestni svet prošnji delno ugodi, in sicer v obsegu, kot je povišanje odobril tudi mestni svet v Mariboru. Predlog je bil sprejet. Tvrdki Stross Ferdo je bilo s sklepom seje dne 19. IX. 1939 prepuščeno od občinskega zemljišča za sejmiščem stavbišče v obsegu 2500 m² pod pogojem, da do konec l. 1940 zgradi na tem zemljišču nove prostore za obrat tovarne. Sedaj je tvrdka vložila vlogo, v kateri sporoča, da je z ozirom na nekatere težkoče pripravljena odstopiti mestni občini ptujski svoje zemljišče na Sp. Bregu v obsegu 4833 m² pod pogojem, da ji odstopi občina mesto 2500 m² zemljišče v obsegu 7500² m. Upravni odsek predlaga, da se zamenjava odobri v tem smislu, da mestna občina odstopi od zemljišča za sejmiščem površino 2500 m² proti temu, da prepusti g. Stross svoje zemljišče na Sv. Bregu v obsegu 4833² m. Pogoj je, da postavi g. Stross na odstopljenem zemljišču najpozneje v roku enega leta novo barvarno vsaj v surovem stanju. Predlog je bil soglasno sprejet. Nato je poročal za pravni odsek g. dr. Visenjak Alojz. V domovinsko zvezo se sprejmejo Elfrida Hermina in Erna Glaser. Ornigu Pavlu se delno ugodi njegovemu ugovoru, ki ga je vložil proti odmeri cerkveno-konkurenčnega prispevka za popravilo nadarbinskih poslopij v župniji Sv. Jurija.

Pri slučajnostih so se oglasili k besedi gg. dr. Visenjak, Alič in Berlič. Prva dva sta kritizirala stanje pešpoti in ulične razsvetljave, ki je zanemarjena v mestnem parku in v Vičavi. G. Alič se je zavzel za prevedbo uradnikov v prvi draginjski razred. Nato je govoril g. Berlič obširno o poštnih avtobusnih zvezah v Haloze. Predlagal je, da se upostavi poštna avtoubsna zveza k Sv. Trojici v Halozah (Podlehnik), da se upostavi ukinjena poštna avtobusna zveza v Slovenske gorice in da se nabavi nov in večji avtobus za progo Ptuj—Leskovec—Sv. Barbara v Halozah. Izvedba vseh teh točk bi znatno poživila tujski promet. Dr. Visenjak in g. Alič sta predlog toplo pozdravila, k čemer je še g. dr. Visenjak predlagal, da se upostavi avtobusna zveza na progi Ptuj—Polenšak—Sv. Vomaž, posebno zato, ker je na Polenšaku otvorjena sedaj nova pošta. Vsi gornji predlogi so bili soglasno sprejeti.

JEGLIČEV AKADEMSKI DOM BO SPOMENIK POKOJNEMU SLOVENSKEMU VLADIKI. VSI ZAVEDNI SLOVENCI, DARUJTE OB TRETJI OBLETNICI NJEGOVE SMRTI V TA NAMEN.

Belgija se obnavlja

Belgijsko gospodarstvo se zopet vrača v normalne razmere, kar je opaziti iz mnogih znakov. Tako je na primer trgovska zbornica v Bruslju ustanovila osrednji obveščevalni urad, ki bo v sodelovanju z nemškimi vojaškimi oblastmi na najhitrejši način uredil najvažnejša gospodarska vprašanja.

V Flandriji se življenje prav tako postopoma vrača v predvojni tir. Številne tovarne in delavnice spet obratujejo, ker imajo zaradi hitre demobilizacije belgijske vojske na razpolago dovolj delovne sile. Tudi flandrijski tedenski sejmi se redno opravljajo. Ti sejmi mnogo pripomorejo, da se hrana prebivalstva, ki mu je zaradi prehoda velikega števila vojaštva precej primanjkovalo kruha in krompirja, zboljšuje.

Industrija v Liegu spet obratuje, ker so že odstranjene najhujše prometne ovire z zgraditvijo novih zasilnih mostov. Belgijski premogokopi delajo s polno paro, prav tako tudi različne tovarne v drugih mestih. Načrt, da se spet zgradi vseh sedem mostov čez Maaso, ki so bili v bojih porušeni, je naletel na živahno zanimanje pri gradbenih podjetjih in tvornicah železnih traverz. Ulice po raznih belgijskih mestih so spet dobile staro sliko. Povsod spet vozi tramvaj, trgovine in obrtne delavnice pa so odprte in oskrbujejo prebivalstvo s potrebnim blagom.

Časopis »Soir« iz Antwerpena poroča, da se tamkajšnja mestna uprava s sodelovanjem z nemškimi vojaškimi oblastmi prizadeva, da bi čimprej spravila gospodarsko življenje mesta na predvojni tir. S pomočjo nemške vojaške uprave se ji je že posrečilo, da je zagotovila prebivalstvu plin, vodo in elektriko. Mestni brezposelni, ki jih je bilo okrog 10.000, so vsi dobili delo. Zaposleni so pri odstranjevanju ruševin v pristaniščih, na železniških progah, na cestah itd.

Dolge kolone ujetnikov na cesti skozi Francijo

Bourbonska palača v Vichyju

Francoski parlament se je na svoje 17. zasedanje moral prvič po letu 1875 zbrati izven Versaillesa, to pot v Vichyju. Veliki kazino v Vichyju je doletela čast, da je nudil zatočišče francoskemu senatu in zbornici. Kazinska palača, ki je zgrajena v rokoko-slogu, je sicer že imela mnogokrat priložnost pozdraviti odlične goste v svojih dvoranah, toda lastniku najbrže ni nikoli prišlo na misel, da bo v njegovih prostorih kdaj zasedal francoski parlament.

V nekaj dneh so morali kazino preurediti za zgodovinske seje francoskega parlamenta. Modre električne žarnice so zamenjali z belimi, popravili so parketna tla, počistili prah, ki se je zaradi mrtve sezone nabral vsepovsod in sploh pripravili vse potrebno za sprejem tolikšnega števila in tako imenitnih gostov.

Generalni tajnik zbornice je »rekveriral« za seje parlamenta in raznih komisij veliko gledališko dvorano, veliki vestibul, ki sicer služi za plesno dvorano, kakor tudi čitalnice in družabne sobe. V veliki gledališki dvorani so na odru uredili skromno pisarno za predsednika senata Jeanneya. Ob straneh dvorane so postavili po dolgem mize za tajnike skupščine. Pri tem pa je prišlo do zanimivega intermezza. Potrebovali so 17 metrov zelenega blaga, da bi mize pokrili. Toda trgovci v Vichyju niso hoteli prodati več kakor 3 metre blaga, to je ravno toliko, kolikor so dovoljevali strogi predpisi. Generalni tajnik g. Pecheux se je moral obrniti na več ministrstev, preden se mu je posrečilo dobiti dovoljenje, da je mogel nakupiti potrebno število metrov zelenega blaga. — V kotu vestibula so uredili poštni urad.

Zasedanja se udeležuje 852 parlamentarcev. Za vsakega od njih je tiskarna v Vichyju natiskala dvajset glasovalnih kart z imenom, polovico modrih, polovico belih. Bela barva pomeni »da«, modra »ne«. Teh 17.040 kart so pred zasedanjem razdelili med poslance in senatorje. Ker glasovalnih žar niso prinesli s seboj, so kupili preproste skrinjice v Vichyju.

Uprava kazine je za čas, ko zaseda parlament, najela 39 žensk, 24 za čiščenje in pospravljanje, 5 za pranje in 10 za garderobe. Na dan pred zasedanjem so morale te ženske prestati glavno »izkušnjo«.

Tako so v Vichyju pripravili vse potrebno, da se je mogel zbrati francoski parlament k zasedanju, na katerem so padle usodepolne zgodovinske odločitve.

Italijanski oddelek strojnih pušk na predstraži na vzhodni fronti v Libiji.

Goreča skladišča v pristanišču Rouenu, ki so jih deloma zažgali Francozi sami

Šport v kratkih vesteh

V sredo, 24. t. m., se bo ljubljanska Ilirija pomerila z ŽPK v ligaški plavalni tekmi.

V nedeljo bodo na Jezerskem velike motoristične dirke, ki se jih bo udeležilo mnogo naših najodličnejših dirkačev. Pričakovati je veliko udeležba.

Ta čas se mudita v Stockholmu dva zastopnika danske nogometne zveze. Domenila bi se rada za meddržavno nogometno tekmo med reprezentancama Danske in Švedske. To srečanje naj bi imelo značaj dvostranske igre: ena tekma naj bi bila v Kopenhagenu, druga pa v Stockholmu. Obe naj bi bili odigrani že konec letošnjeg poletja. Kakor vidimo, se je Danska torej že predramila iz športnega mrtvila.

Italijanska nogometna zveza je sklenila, da bo začetek prihodnjega prvenstvenega tekmovanja določila za 6. oktober.

Številke o finančnem uspehu letošnjih nogometnih prvenstvenih tekem je objavila Švedska nogometna zveza. Po tej statistiki so vrgle vstopnice na vseh letošnjih ligaških tekmah 819.988 kron. (Krona je približno 10 din, vedeti pa moramo, da ima Švedska približno še enkrat manj prebivalstva kakor ga ima naša država). Najprivlačnejše moštvo je bil AIK Stockholm, ki stoji s 127.341 kronami na čelu; sledi mu Hammarby-Stockholm s 114.853 kronami. Letošnji prvak Elfsborg je pri vstopnini dobil 64.647 kron; treba pa je pripomniti, da Boras, domače moštvo kluba Elfsborga, spravi na noge lahko kvečjemu 5000 do 6000 gledalcev.

»Okrog Mälarskega jezera«, ob katerem leži lepo mesto Stockholm, imajo vsako leto glavno prireditev stockholmske kolesarske sezone. Razdalja znaša 310 km, proga je v glavnem ravna in ploska, tako da tekmovalci često prihajajo v množicah na cilj. Tako je bilo tudi letos; zmagovalec je postal v spurtu Sven Johansson, ki je s časom 8,55,47 premagal Andersona, kateri je prišel na cilj z istim časom. Tudi tretji in četrti, Janson in Berglund, sta prišla v istem času, kar kaže, kako hud je bil boj. Šele peti, N. Andersson, je bil s časom 9.01.07 bolj zadaj. Z njim pa so se razporedili ostali. Med moštvi je postal prvak Hammarby, čigar ekipa je zmagala v skupnem času 27,10.54

V »Coppa Moschini« je v Mantui zmagal Leoni, ki je prevozil 232 km v 7,14,00. Drugi je bil Gino Bartali, ki je ostal za dve dolžini kolesa. 3. Rimoldi, 4. Coppi, 5. Vicini, 6. Del Cancia, 7. Generati, 8. De Stefanis. To je bila četrta etapa v tekmovanju za letošnje italijansko cestno kolesarsko prvenstvo. V tekmovanju za to prvenstvo vodi še nadalje Bartali pred Leonijem, Rimoldijem, Cinellijem in Coppijem.

V tekmovanju za Veliko nagrado Hannovra je zmagal Wissbröcker. Drugi je bil Umbenhauer.

V tekmovanju za Veliko nagrado Saške na 80 km je zmagal Lohmann s časom 1,10,16,2. Drugi je bil Schindler, ki je zaostal za 40 m.

Razglas

Občina Domžale priobčuje v smislu § 8. gradbenega zakona, razgrnitev regulačnega načrta za trg Domžale in uredbe o njega izvajanju na javni vpogled.

Interesenti morejo vpogledati regulačni načrti v obč. posvetovalnici med uradnimi urami, in sicer od 5. avgusta do 5. novembra 1940.

Pripombe zoper regulačni načrt in uredbo morajo interesenti predložiti občini najdlje v petnajstih dneh po izteku roka za javni vpogled, sicer te občina ne bo jemala v poštev.

S tem se razveljavljajo vsi prejšnji razglasi.

Občina Domžale, dne 19. julija 1940.

Privilegovana a. d. za silose

oddelek za graditev žitnih skladišč — poziva vse izdelovalce stavbnega lesnega materiala, dobavitelje železnega materiala in prevzemnike, ki se zanimajo za dobavo tega stavbnega materiala za graditev žitnih skladišč, katere bomo gradili po vsej državi, da se osebno javijo (Beograd, Knjeginje Milice ulica 6/III, vsak delavnik od 11 do 13) ali pa pismeno na isti naslov. Prevzemniki in graditelji, ki bodo predložili ponudbe, morajo poslati 75 din po Poštni hranilnici na čekovni račun št. 60640 za stroške elaborata.

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 1 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 1 mm visoka petitna vrstica po 1 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Absolventka

trgovskega učilišča in meščanske šole z odliko, močne in zdrave postave, prosi za primerno službo. Nastop lahko takoj. Dopise na upravo »Slovenca« pod »Triglav« 10445.

Kovaški pomočnik

dobro izučen, išče službo. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 10260.

Začetnica

z meščansko šolo in trg. tečajem, išče primerno zaposlitev. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 10194.

Kot mehanik ali brusač

iščem delo, lahko tudi izven mesta. I. Bregant, Jurčičeva 13, Tezno, Maribor.

Trgovski pomočnik

železninar, star 18 let, pošten in agilen — išče primerno službo v mestu ali na deželi. Naslov v upravi »Slov.« pod 10131.

Službo dobe

Več čevljar. pomočnikov

za šivana dela sprejmem takoj. Zaposlitev stalna. Konrad Mehle, Tržič. (b

Dva mizarska pomočnika

z dobro plačo, sprejmem. Mizarstvo Matjaž, Škofljica. (b

Dva mizarska pomočnika

za pohištvo, sprejmem. A. Cimerman, Dev. M. v Polju pri postaji. (b

Dimnikarskega pomočnika

za deželo, takoj sprejmem. Ponudbe poslati na upravo »Slovenca« pod »Zanesljiv« št. 10568. (b

Mlada gospod. pomočnica

dobi takoj stalno mesto pri uradniškem paru z enoletnim otrokom na Rakeku. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Zdrava« št. 10536.

Auto-motor

»DKW« avto

2 sedežni, športni, zelo dober, za 9000 din naprodaj. Palača »Dunav«, Ljubljana, Beethovnova ulica 14, vrata 21. (f

Avtomobilske zračnice

stare, nerabne, kupuje vsako količino Avtomontaža d. d., Ljubljana — Kamniška 25, tel. 30-14 in 30-47.

Prodamo

50 različnih modelov dvokolesa
SI LAHKO BREZOBVEZNO OGLEDATE PRI
IGN. VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Šivalni stroj

rabljen, ugodno prodam. Poizve se v Novi trgovini, Tyrševa cesta 36.

2 danski in 2 moški

kolesi, popolnoma novi, najboljše svetovne znamke, za izredno nizko ceno naprodaj. Palača »Dunav«, Beethovnova ul. 14, vrata 21. (l

Premog

koks, drva nudi
I. Pogačnik
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Denar

Hranilne vloge

Ljubljanske kred. banke
Zadružne gospod. banke
Prve hrvatske štedionice
Kmetske posojilnice
Kmečkega hranilnega in posojilnega doma
Zadružne zveze
Zveze slovenskih zadrug

in raznih podeželskih hranilnic — ugodno prodaja

BANČNO-KOM. ZAVOD MARIBOR

Objave

Dražba bosansk. preprog

predposteljnikov in suhe robe, steklenic, namiznih prtov bo v soboto, 20. julija ob 2 popoldne v Trdinovi ulici 7, pritličje, levo. (o

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(243) Zdelo se je, da je ptiček zelo žalosten. Nenadoma... Kaj, ali je mogoče? Kar prestrašila se je. Vendar je le bilo res. Ptiček je kihnil, enkrat, dvakrat, trikrat zaporedoma.

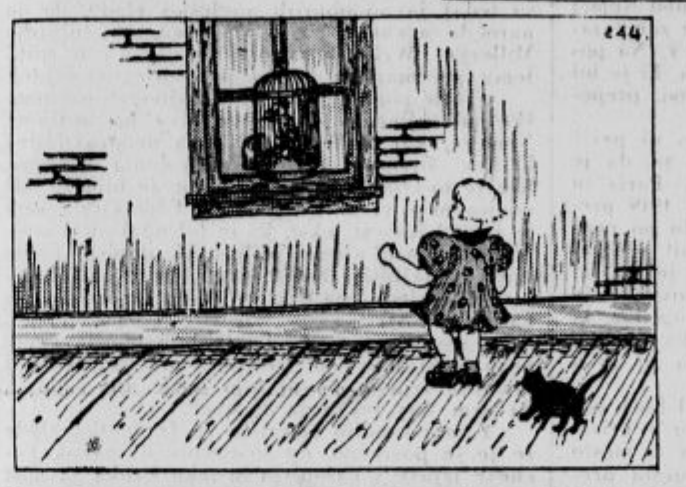

(244) Ko je tako stala v sobici, ji je nenadoma prišlo na misel, kaj ji je pripovedoval kralj palčkov in tista Samotarčeva beležnica. Ali nista oba govorila o nekem kihajočem ptičku. Ali je prinček morda začaran v ptiča.

Razno

Znamenita prerokovanja

Nostradamusova

so izšla v slovenščini! Knjigo, ki velja 10 din, dobite v trafikah in pri prodajalcih časopisov ter kolporterjih, ali pa pišite na naslov:

J. GOLEC, Maribor
pošt. predal št. 32

ter priložite v pismu v znamkah 12 din (10 din za knjigo ter 2 din za odpremo in poštnino) ter boste dobili knjigo z obratno pošto.

Najugodnejši nakup

moških oblek nudi Presker, Sv. Petra c. 14, Ljubljana.

Novo! **PRISTNA LJUTOMERSKA VINA**
naročajte le pri
VINARSKI ZADRUGI V LJUTOMERU

Obvestilo

Naročnike malih oglasov opozarjamo, naj naroče male oglase najkasneje do 6. ure popoldne v glavni upravi Kopitarjeva 6 ali pa v podružnici na Miklošičevi cesti

Uprava „Slovenca"

Za jugoslovanski patent št. 9542 od 1. aprila 1932 na:

»Jeklena zlitina za izdelovanje predmetov (n. pr. visokotlačnih parnih kotlov, visokotlačnih plinskih posod, tlak prenašajočih aparatov za kemično industrijo, cevi za topove, cevi za puške in drugih delov strelnega orožja), kateri zahtevajo posebno visoko odpornost proti obremenitvi, nastopajoči pri eksplozijah in detonacijah« — se iščejo kupci ali odjemalci licence. Cenj. ponudbe na: inž. Hinko Petrič, patentni inženir, Ljubljana, Beethovnova ulica 2.

Štev. 3184/I.

Razglas o licitaciji

Občina Murska Sobota razpisuje za težaška, zidarska, železobetonska, tesarska in krovsko-kleparska dela pri gradnji nove osnovne šole v Murski Soboti

I. javno pismeno ponudbeno licitacijo na dan 14. avgusta 1940 ob 11. dopoldne v pisarni občinskega urada v Murski Soboti.

Pojasnila in ponudbeni pripomočki so na vpogled v občinskem uradu, odnosno se dobijo proti plačilu napravnih stroškov med uradnimi urami istotam ter znašajo za težaška, zidarska in železobetonska dela skupaj 150 din, za tesarska in krovsko-kleparska dela pa po 50 din.

Uradno ugotovljeni proračuni znašajo:

Za težaška dela	**din**	**81.894.—**
Za zidarska dela v surovem stanju	**„**	**392.473.—**
Za železobetonska dela	**„**	**731.848.—**
Za tesarska dela	**„**	**113.147.—**
Za krovsko-kleparska dela	**„**	**177.818.—**
Za surovo stavbo skupaj	**din**	**1,497.180.—**

Ponudbe morajo biti nižje kot uradno ugotovljeni zneski.

Natančnejši pogoji za udeležbo pri licitaciji so razvidni iz razglasa v Službenem listu kr. banske uprave dravske banovine.

Občina Murska Sobota, dne 13. julija 1940.

Pavel Keller: 11

Muzikantje

Sopranistke so veselo zavriskale, krčmar se je smejal v najnižjem g svojega basa, Muholovec pa je delil note:

»Mlade dame, dovolite, da vam vdan
ponudim prvi glas, sopran,
tako v življenju, kot tu pri nas,
imate ve vodilni glas.«

Vaške lepotice niso prav vedele, kaj bi na to dvorjenje odgovorile in so se pesniku le laskavo nasmihale.

Muholovec je res šmentano navihan; na altistinje je naslovil sledeče:

»Ve pojete sicer »alt«, a ste še mladé,
zato z navdušenjem prepevajte!«

In dalje tenoristom:

»Kot juha brez soli bi bil zbor,
če manjkal bi mu lep tenor.«

In že se je dobrikal basom:

»Še bolj važen kot alt in tenor,
je krepak bas za dober zbor.
In tu se vidi že na vas,
da pojete res prav lep bas.«

»Av!« je zavpil Kraus nevljudno in pristavil, da mu je nekdo stopil na kurje oko. Muholovec si je v hipu pridobil vsa srca. Vsaj zdelo se je tako, ker mlada dekleta so tako pogosto izza not pogledavala nanj in se mu nasmihala, da je imel organist pravi križ z njimi. In krčmar, v čigar gostilni smo prenočevali, ga je udaril po rami, da je kar v kolenih klecnil in mu rekel: »Vi ste pravi tič! Take veseljake imam rad, — odrinil bom potem nekaj za priboljšek.«

Po vaji si Muholovec ni mogel kaj, da ne bi deklet malo pospremil v vas in videti je bilo, da jim to ni neprijetno. Še dolgo smo slišali veseli smeh mladine, ko smo šli proti krčmi. Tam smo potem pri pogretem pivu, ki ga je krčmar »odrinil«, čakali Muholovčeve vrnitve.

Tako sedimo, nič hudega sluteči, kar zaslišimo zunaj nagle korake; vrata se sunkoma odpro, noter plane Muholovec rdečega obraza in brez klobuka. Z nekaj skoki je bil med nami za mizo.

Še predno smo utegnili začuden! vprašati, se znova odpro vrata in trop fantov plane noter — organistovi tenoristi. Na mah mi postane stvar jasna: Muholovec je na begu pred njimi. Prepir, ki se takoj prične, pojasni tudi vzrok. Muholovcu so bile »dame« le preveč všeč in je pri tem naletel na najodločnejši protest tenoristov. Ko pa je šel v svojem navdušenju tako daleč, da je hotel taka »lepo pojoča usta« — seveda samo iz ljubezni do muzike — poljubiti, no, tedaj se je mogel rešiti samo s hitrim begom.

Muholovec je v teku pravi junak. Ko smo se nekoč na cesti pogovarjali kaj bi kdo storil, če bi nas nenadoma napadla roparska drhal, sta izjavila Kraus in Čermak, da bi se branila z močnimi rokami. Vran je rekel, da pozna dober boksarski sunek, jaz pa imam v popotni palici vdelan kratek meč. Tudi Muholovca smo vprašali, na kaj bi se on zanesel v danem slučaju. »Na svoje noge,« je rekel in danes je dokazal, da ta način »defenzive« ni ravno preslab.

Zasopljen sedi sedaj med Pelikanom in menoj. Še prav kar je moral biti zelo prestrašen, a zdaj, ko je osebna nevarnost mimo, je zopet po starem lahkomišljen in odrezav.

Eden došlih fantov je živordeč v obraz, težkosopeč hoče za mizo, a mu krčmar ubrani, za kar ga Muholovec pohvali z glasnim: »bravo!« Tedaj se je pa usula toča: »Kaj, vi nesramna reva, vi hočete mojega dekleta poljubljati, kaj?« grmi nad Muholovcem. Ta pa udobno odgovori: »Jaz že hočem, a dekle noče in vi, kakor se zdi, tudi nočete.«

Vse omizje se zakrohota, da kar doni; to pa fanta še bolj razkači. Stisne pesti in zasika: »Vse zobe vam bom zbil!«

»Moje zobe bi radi zbili? Ali naj vam jih dam preko mize? Imam namreč tuje. Ampak — 4 krone stanejo. Malo draga šala, kaj?« Divje veselje! Mladi kmet je malo osupljen; šele čez čas reče: »Se hočete najbrž norčevati iz mene? Vi, neumna kamela, vsak las posebej vam bom izruval!«

»Mastno in spolzko delo,« odgovori drugi. »Mažem jih namreč z oljem, in slednjič bi me lahko še bolelo. Najhujše bi pa bilo, da bi me svet potem smatral za Pelikanovega brata-dvojčka. Poglejte no njegovo plešo, nič kaj lepo ne izgleda, kaj? Torej bodite tako dobri in mi jih pustite.«

Fantova živa jeza je splahnela. Skremžil je obraz in rekel: »Vi ste neumen, norčav Jaka, — s takim se ne bom prepiral.«

»Na, glejte,« je zmagoslavno zaklical Muholovec, »pa sva naenkrat najboljša prijatelja!«

In do tega je tudi res še prišlo. Predno je vlažnovesel večer minil, sta bila Muholovec in mladi kmet, — oba precej natrkana, — resnično najboljša prijatelja. Samo včasih sta se še spomnila te dogodivščine:

»Kaj ne, da dekleta ne boš poljubil?«

»Oh, kje neki!«

»Ampak, zala pa je, kaj?«

»O, pa še kako zala.«

»Vidiš, tak si mi všeč;« In sta trčila na »zalo dekle«.

Drugo jutro je stopil pismonoša v hišo.

»Je tu godec Robert Mlinar?«

»Da, tukaj!«

Dal mi je pismo, ki sem ga takoj odprl in prečital, tovariši so me pa radovedno gledali. Saj je pravi čudež, da dobi kdaj potujoči muzikant pismo. Ko sem ga prečital, sem ga izpustil iz rok in kolikor mogoče ganjeno izpregovoril: »Uboga, dobra teta!«

»Kaj je s teto?« vpraša Pelikan radovedno.

»Umrla je,« sem rekel s skrušenim glasom in prav takim pogledom.

»Umrla? Oh, moje najodkritosrčnejše sožalje!« je rekel Kraus ginjen. Drugi so sledili njegovemu vzgledu; samo Muholovec je zakašljal, ko je izpregovoril. Žalosten, kot se spodobi, sem se zahvalil in nadaljeval:

»A mi nekaj je zapustila.«

»Zapu - stila?« je rekel Kraus in od začudenja pozabil zapreti usta.

»Da,« sem rekel pobit, »tete navadno kaj zapustijo, 100 kron moja.«

»S-s-sto kron?« Krausa je zapustil razum.

»Zdaj si naenkrat bogat mož, je izpregovoril Pelikan in me spoštljivo gledal.

»Imenitna teta, oh, če bi jaz imel tako teto in bi tudi slučajno takole umrla, bilo bi preimenitno, — prežalostno, sem hotel reči.« Zadnje je prišlo seveda od Muholovca. Vran se je pridružil splošnemu začudenju, Čermak ni rekel ničesar.

Ko se je sočutje in razburjenje nekoliko poleglo, sem razložil tovarišem, da moram dvigniti dedščino na pošti v bližnjem mestecu N. in bi rad porabil priložnost in se peljal tja s krčmarjem ki ravno naprega. Kraus mi je radevolje dal dopust.

Krčmar je uslužen mož in me je rad vzel seboj. Ko so konji že potegnili, je Muholovec še zakričal za menoj? »Pa še nam kaj prinesi!« — Preračunana glava. Krčmarju sem po poti pripovedoval o dedščini in mu razložil svoj skrivni načrt, ki se mu sicer ni mogel dovolj načuditi, a mi je svojo pomoč k njegovi izvedbi vendar obljubil.

S sanmi, obloženimi z zavoji, sva se okrog 4 popoldne vrnila. Krčmarica je začudeno gledala na njihovo množino in radovedno izpraševala. Mož ji je pa nekaj zašepetal na uho in takoj nama je četudi čudeč se, pomagala izlagati zavoje. Tovariši so bili v vasi; Kraus je hotel v vsej naglici še kaj »zaslužiti.« To mi je bilo prav ljubo.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič

LJUBLJANA

Zahvala občinskemu svetniku g. K. Dermastiji

Ljubljana, 18. julija.

Nocoj ob pol devetih je šentpetrska skupina bojevnikov izročila na svoji slavnostni seji diplomo častnega članstva g. Karlu **Dermastiji**, predsedniku finančnega odseka mestne občine ljubljanske in zaslužnemu podporniku vseh teženj šentpetrske skupine bojevnikov, posebno kar se tiče prestavitve spomenika žrtvam svetovne vojne iz šentpetrske fare.

Predsednik skupine bojevnikov g. Polde Zupančič je uvodoma pozdravil gosta in častnega člana in je poudarjal zasluge g. profesorja Dermastije za ureditev spomenika in finančnega vprašanja.

Za njim je govoril prvi tajnik skupine bojevnikov banovinski inspektor Jože Pirc o zgodovini bojevniškega gibanja in je poudaril posebne zasluge g. prof. Dermastije za prestavitev spomenika, zlasti njegove zasluge, da je našel potrebna finančna sredstva za to monumentalno delo.

Predsednik Polde Zupančič je nato izročil umetniško diplomo, ki jo je izdelal arhitekt g. Ivan Gajšek in se v lepem govoru zahvalil g. prof. Dermastiji za vse zasluge, ki jih ima za šentpetrsko skupino bojevnikov. Navzočni so navdušeno aplavdirali, za kar se je prisotni častni član ginjen zahvalil v daljšem govoru. Prav tako se je v toplih besedah zahvalil za izročeno mu diplomo in poudaril pravilno pojmovanje urbanistične politike. Izrazil je, da ima samo skromne zasluge za prestavitev spomenika žrtev svetovne vojne v šentpetrski fari. Njemu se je spet zahvalil predsednik skupine Polde Zupančič ter dejal, da je bila njegova skromnost vedno priznana. Svoj govor je zaključil z besedami: »Slava padlim žrtvam svetovne vojne iz šentpetrske fare!«

V imenu osrednjega odbora Zveze bojevnikov je čestital g. prof. Dermastiji banovinski inspektor g. Rudolf Vagner. Izrazil je veselje nad lepo uspelim večerom, pa tudi nad hvaležnostjo, ki jo je skupina izkazala g. prof. Dermastiji, sedaj častnemu članu. G. prof. K. Dermastiji se je posebej zahvalil za vse usluge, ki jih je napravil skupini bojevnikov iz šentpetrske fare in ga prosil, naj še dalje podpira tako skupino, kakor tudi Zvezo bojevnikov po svojih močeh.

Slavnostno sejo je zaključil predsednik g. Polde Zupančič z besedami, naj častni član še mnoga leta služi narodni zavesti, šenpetrski fari in pa skupini bojevnikov!

Razstava načrtov za dom na Bokalcah

Včeraj je bila dopoldne ob 11 odprta razstava osnutkov za zgradbo doma onemoglih na Bokalcah. Na zanimivo razstavo je prihitelo precej občinstva. Navzoč je bil načelnik tehničnega odbora mestne občine univ. profesor in dekan **inž. Hrovat Alojzij**, direktor magistratnih uradov **g. Jančigaj**, ravnatelj gradbenega urada **inž. Poženel**, načelnik socialno političnega oddelka **dr. Kodre**, zastopnik dobrotnice Mestne hranilnice **dr. Lukan**, zastopnik socialno političnega odbora **g. Malgaj**, vsi člani razsodišča, projektanti in zastopniki inženirske zbornice in Združenja inženirjev in arhitektov. Razstavo je zelo lično in pregledno uredil mestni arhitekt inž. Göstl. Načrti so večinoma na stenah in ob mizah, ki so pomaknjene k stenam, pred tem pa so na mizah razstavljeni nekateri modeli osnutkov.

Najprej je spregovoril načelnik tehničnega odbora univ. prof. **inž. Hrovat** in omenil, da je sedanji natečaj že peti natečaj mestne občine, ki se je po uspehih pri razpisih za izdelavo načrtov za dečje zavetišče v Trnovem, za spomenik padlim junakom na pokopališču, za novo meščansko šolo na Viču in za ljudsko kopališče v Koleziji odločila razpisati tudi to veliko delo kot javni natečaj. **V kratkem bo mestna občina razpisala še šesti natečaj, ki bo najobsežnejši, obsegal bo namreč regulacijo mesta Ljubljane.** Poudaril je pomen tega načina pridobivanja osnutkov, s katerim opravlja občina veliko kulturno delo. Uspeh natečaja je bil lep, saj je prišlo za ocenjevanje v poštev 16 osnutkov. Težko delo je imelo razsodišče, saj je bila naloga zastavljena zelo svobodno. Prve nagrade razsodišče ni prisodilo nobenemu osnutku, dala pa je drugo nagrado osnutku s prvo ceno, ostalo razpoložljivo vsoto pa je razdelilo sorazmerno doseženim točkam na vse osnutke, ki so dosegli več kot polovico dosegljivih točk. Za tem je inž. Hrovat razdelil nagrade nagrajenim projektantom ter se v imenu župana zahvalil vsem, ki so kakor koli sodelovali pri natečaju.

V imenu razsodišča je spregovoril inž. arh. Tomažič France, ki je poudarl, da je ljubljanska občina z razpisi natečajev odprla vrata slovenskim arhitektom, ki se radi lotijo velikih nalog. Omenil je, da razpis tega natečaja popisuje nalogo arhitektov **takole: Dom naj bo za one, ki si niso v svojem življenju mogli z delom in trudom prihraniti in prislužiti zapečka, vsem hlapcem Jernejem in onim, ki jim po novi socialni zakonodaji pritičejo skromne rente, da bi svoje zadnje dni življenja mogli preživeti v miru in skromnem udobju.** — Za vse arhitekte je bila to velika in težka naloga, saj so morali pripraviti osnutke za dom, ki bo imel 1000 oskrbovancev in pri tem upoštevati še zahtevo po postopnem zazidavanju. Razsodišče se je moglo prepričati, da je bil vsak osnutek z ljubeznijo izdelan, tako da smo lahko ponosni na te načrte, ki presegajo tudi drugje običajno višino.

Za tem se je zahvalil arh. **Tepina Marjan**, ki je omenil, da mladi slovenski arhitekti praznujejo skromen jubilej, namreč zaključek petega uspelega natečaja za idejne osnutke, ki ga je razpisala mestna občina. Mestna občina s tem izkazuje zaupanje nečemu, kar šele nastaja — moderni slovenski arhitekturi. Občina se zaveda, da je za pojem moderne arhitekture bistvena njena povezanost z načeli ekonomije. Poleg tega pa je mestna občina pokazala, da ji gre za ekonomijo višje vrste, ki jo predstavlja varčevanje z ljudskimi napori in obnavljanje ljudskih duševnih in telesnih moči.. Tak sociološki poudarek so imeli, dosedanji razpisi, zakar naj bo mestnemu svetu in županu dr. Adlešiču izrečena iskrena zahvala.

Za tem je vodil po razstavi **inž. arh. France Tomažič**, ki je pojasnil prednosti vsakega načrta posebej. Vrstni red nagrajenih načrtov in njihove avtorje smo že objavili. Vse pa bo zanimal sklep razsodišča, ki ugotavlja, da je natečaj kljub temu, da ni bila podeljena prva nagrada, uspel. **Za nadaljnji razvoj predlaga razsodišče soglasno, naj mestna občina osvoji za zidavo načrt inž. Ravnikarja Edvarda, ki je dosegel drugo mesto. Ta načrt se je najlepše prilagodil okolici ter ima možnost dozidavanja v etapah najbolje prikazano, pri čemer že prva gradbena stopnja tvori harmonično celoto. K sodelovanju naj bi mestna občina pritegnila tudi inž. Marjana Tepina, ki je napravil osnutek, ki je dosegel prvo mesto in ki je s tem pokazal, da je najlepše pojmoval življenje oskrbovancev v domu onemoglih.**

Bronasti sestavni deli za spomenik kralja Aleksandra v Zvezdi. Na takem vozu so jih vozili s postaje v Zvezdo. Njihova velikost dovolj jasno priča, kako velik bo spomenik. V ospredju leži na vozu noga konja, za njo pa rep.

Precej rok mora spuščati težki bronasti rep z voza na tla.

l Zlata poroka v mestnem zavestišču za onemogle v Japljevi ulici bo v nedeljo gotovo zbudila splošno zanimanje dobrosrčnega občinstva. V nedeljo bosta namreč obhajala zlato poroko bivši krojač g. Mihael Kreč in njegova soproga ga. Elizabeta, ki sta se pred 50 leti 20. julija poročila v Beljaku. Starost je očeta Mihaela pripeljala že pred 5 leti v mestno zavetišče, gospa je pa prišla za njim šele spomladi. Mestni socialni urad priredi jubilantoma slovesno zlato poroko, ki se prične v nedeljo ob 10.30 s sv. mašo v cerkvi sv. Petra, po maši bo zlata poroka, nato se pa zlatoporočenca s pričami, svojci in svati odpeljeta na zlato svatovanje v mestno zavetišče v Japljevi ulici. Za pričo pri zlati poroki bosta župan ljubljanski in načelnik mestnega socialnega urada, a svatje bodo vsi dobri Ljubljančani, ki jih bodo zastopali ljubljanski novinarji. Na zlatem ženitovanju bodo pa seveda tudi vsi oskrbovanci zavoda, da bo praznik zlatoporočencema in svatom gotovo ostal v najlepšem spominu.

l V nedeljo s »Putnikom« v Sombor.

l Nova maša na Kodeljevem. V cerkvi sv. Terezije bo prihodnjo nedeljo opravil prvo sv. daritev g. Vinko D., salezijanec. V soboto zvečer bo pred cerkvijo sprejem novomašnika, nato litanije in blagoslov. V nedeljo ob pol 9 slovesen vhod v cerkev, izročitev križca pri vhodu v cerkev, nato govor, novomašniški blagoslov, darovanje in slovesna maša. Popoldne ob 4 govor, nato pete litanije in blagoslov, po blagoslovu darovanje za novomašnika. Ta nova maša bo prva v novi cerkvi sv. Terezije D. J.

l Štiridnevni izlet na Triglav pripravlja SPD za ljubitelje naših planin, ki imajo radi počasno hojo, dovolj oddiha in prijetno družbo. Izlet bo od 1. do 4. avgusta in bo vodil izletnike z Mojstrane na Triglav, nazaj pa mimo Triglavskih jezer na Komno in v Bohinjsko kotlino. Prijave sprejema pisarna SPD v Ljubljani, Aleksandrova c. 4-I, ki daje tudi podrobne informacije.

l Putnikov nedeljski izlet, Limbarska gora.

l Neprijetna motnja tramvajskega prometa je nastala davi na šentviški progi, ko se je ob 7.15 zaradi nepravilnega posluževanja voza prežgal gornji vozni vod pred izogibališčem pri Sitarju v Zg. Šiški. Zato se je ustavil ves promet od stare cerkve v Sp. Šiški do Št. Vida in tudi pripravljenih rezervnih vozov ni bilo mogoče poslati na progo. Tramvaj je pričel ob 7.50 spet z rednim prometom, toda na žlost brez rezervnih voz, ki jih ni bilo na progi.

l Gospodinje! Posteljno perilo Vam najlepše izgotovi tvrdka **Goričar na Sv. Petra cesti.** — Ima lastno šivalnico, predtiskarijo in strojno vezenje.

l Za tatove je vse dobro. Te dni je neznanec ukradel na Erjavčevi cesti iz stanovanja g. dr. Drobniča črn hubertus plašč, par moških visokih rjavih čevljev, par nizkih črnih čevljev, stare sive hlače in 55 din drobiža, tako da je napravil vsega skupaj 1500 din škode. — V Topniški ulici pa je Krancu Karelu tat odnesel iz shrambe lonec, v katerem je bilo 3 kg svinjske masti, kar je bilo vse skupaj vredno 165 din. — S kolesa, ki ga je pustila ob gozdu pri vodovodu, je Mirtič Mariji tat odnesel rjavo ročno torbico s ključi in denarjem, tako da ima 450 din škode. — Biber Josipu pa je na Miklošičevi cesti nekdo ukradel s kolesa sedlo, vredno 75 din.

l Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

Anglija želi vzhodno konferenco

Budimpešta, 18. julija. Današnji »Pester Lloyd« se peča z vprašanjem angleško-japonskega sporazuma ter objavlja poročilo iz Londona, da angleški uradni krogi mislijo, da bo prišlo do **konference med Rusijo, Anglijo, Ameriko, Japonsko in Kitajsko,** na kateri se bodo uredila vsa vprašanja Daljnega vzhoda. Dasiravno Sovjetska Rusija ni z največjim odobravanjem sprejela angleških odstopkov Japonski, so londonski krogi vendarle prepričani, da se bo Rusija te konference udeležila.

Drobne novice

Bern, 18. julija. AA. Reuter: Vojni minister Minger je bil izvoljen za podpredsednika zveznega sveta.

Belfast, 18. jul. AA. Reuter. Tu so aretirali 40 do 50 ljudi, ki so bili osumljeni, da pripadajo irski republikanski vojski.

MARIBOR

Tihotapska žaloigra na meji

Maribor, 18. julija.

Snoči okrog 11 se je pripetila na meji med Tlačem in Št. Iljem žaloigra, ki je zahtevala človeško življenje. Na tej meji je več skrivnih tihotapskih poti, po katerih se vrši živahen čezmejni promet brez potnih listov. Po teh potih hodijo tihotapci, ki prejemajo dober zaslužek ter spravljajo v Nemčijo ljudi, ki mislijo, da bodo tam za svoje delo boljše plačani. Nekatere teh poti so graničarjem dobro znane, toda kakor hitro jih zasledijo, si tihotapci že druge izberejo in so nekaj časa na njih varni. Snoči je bila zelo mesečna noč in je graničar zagledal tri osebe, ki so se previdno bližale meji. Skočil je iz skrivališča ter zaklical, naj obstanejo. Eden od njih se je ustrašil ter obstal, dva pa sta pričela teči. Graničar je pomeril in nekajkrat ustrelil. Eden od beguncev je omahnil ter obležal, drugemu pa se je posrečilo pobegniti. Ustreljeni je bil smrtno zadet ter je obležal na mestu mrtev. Pri njem so našli nemške listine, iz katerih je razvidno, da je to 40 letni Ivan Šošter, po poklicu mehanik, ki je doma iz Studencev pri Mariboru. Od leta 1922 do lanskega leta je živel ob Brucku ob Muri. Tam ima tudi ženo, ki pa je ločen od nje. Lani se je pojavil v Mariboru ter ni znano, s čim se je preživljal. Zelo verjetno je, da se je bavil s spravljanjem ljudi proti plačilu čez mejo in s tihotapstvom. Morda pa je imel tudi druge skrivnostne posle. Prijetj begunec pa je dalmatinski krošnjar Marjan Mustafič. Do lanskega leta je krošnjaril v Nemčiji, ob izbruhu vojske pa se je vrnil v domovino. V Nemčiji je pustil precej denarja ter je zaman prosil za dovoljenje, da bi šel v Nemčijo po denar. Ker ni dobil potnega lista, je skušal skrivaj priti v Nemčijo. Seznanil se je s Šoštarjem, ki mu je obljubil, da ga bo za 150 din varno spravil čez mejo po poti, katero je že sam neštetokrat varno prehodil. Izkazalo pa se je, da pot le ni bila tako varna. Kdo je bil tretji neznanec, se ni dalo ugotoviti, ker ga dalmatinski krošnjar ni poznal. Ve samo to, da je doma iz Maribora.

*

m **Mestni župan dr. Alojzij Juvan** se je vrnil s svojega dopusta ter je zopet prevzel vodstvo občinskih poslov.

m **Promocija.** Na zagrebški medicinski fakulteti je bil za doktorja vsega zdravilstva promoviran gospod Jože Sekolec iz Maribora. Častitamo!

m **Strašna nevihta** se je okoli pol treh ponoči med sredo in četrtkom razdivjala nad Mariborom. Bliskalo in treskalo je, da je bilo vse mesto pokoncu. Bilo je včasih toliko bliskov zaporedoma, da je bilo nebo več minut razsvetljeno kakor podnevi. K sreči pa je udarjala strela samo v strelovode in drevesa ter ni povzročila nobene škode. Treskanje se je končalo s silnim nalivom. Deževalo je potem včeraj ves dan; od časa do časa je iz mirnega dežja nastal naliv, da so bile ulice včasih kar pod vodo. Tudi ozračje se je močno ohladilo.

m **Zadruga Obrtniški in vajeniški dom** si je izvolila svojo upravo. V prostorih Slovenskega obrtnega društva v Vetrinjski ulici je bil v sredo zvečer občni zbor zadruge »Obrtniški in vajeniški dom v Mariboru«, na katerem je bil dosežen sporazum in je bilo izvoljeno sledeče vodstvo: predsednik Ivan Sojč, podpredsednik Simon Forstnerič; odborniki: Petka Lešnik, Ivan Jemec, Franjo Reicher, Niko Vahtatr in Anton Robinšak. Namestnika: Peter Semko in Ivan Raušl. Nadzorstvo: predsednik Eman Ilich, člana: Anton Besak, Josip Šabeder; namestnika: Josip Bidovič in Franjo Kumer.

m **Petminutna seja mestnega sveta** je bila v sredo pod vodstvom podžupana Frana Žebota. Pred prehodom na dnevni red je podžupan predlagal, naj mestni svet častita našemu voditelju dr. Korošcu k imenovanju za prosvetnega ministra, kar so občinski svetniki z navdušenjem odobravali. Na dnevnem redu je bila samo ena točka, in sicer imenovanje volivca mariborskega mesta za volitev v Kmetijsko zbornico. Mariborski svet je delegiral kot svojega zastopnika spet g. Ivaa Velkerja iz Gajeve ulice 4, ki je edini kmetijski posestnik med vsemi mariborskimi občinskimi svetniki. Nato je odobril mestni svet znesek 60.000 din za počitniške otroške kolonije v šmarskem okraju pod pogojem, da bo banska uprava ta znesek mestni občini vrnila. Seja je trajala dobrih pet minut.

m **Kaj se bo v Mariboru zidalo?** Zdravnik dr. Adolf Ramšak iz Črne je dobil gradbeno dovoljenje za enonadstropno vilo v Medvedovi ulici 6, ki bo stala 641.520 din. Tovarna J. Hutter in drug zida v sklopu svojih tovarniških objektov na prostoru prejšnje enonadstropne pisarniške in stanovanjske zgradbe ter avtomatične tkalnice veliko trinadstropno poslopje za mizarsko delavnico.

m **Džamonjeva vrtnarija prodana.** Pod Kalvarijo se razprostirajo sredi vilske kolonije velike nezazidane parcele v izmeri 16.388 kvadratnih metrov, kjer je bila pred leti znana Džamonjeva vrtnarija. Te parcele je sedaj kupila od Prve hrvatske štedionice zadruga »Naša hiša«, kateri načeluje prof. Franjo Škof, za 860.000 din. — Nadalje so bile zadnje dni sklenjene v Mariboru še naslednje večje posestne kupčije: Franc Pernarčič je prodal Mariji Sedaj, hčerki lesnega trgovca iz Prevalj hišo v Ljubljanski ulici 28 za 250.000 din; Posojilnica v Narodnem domu je prodala zdravniku dr. Leonu Kacu vogalno parcelo Frančiškanska—Kneza Koclja ulica za 116.000 din; Jakob Erbus, krojaški mojster, je prodal hišo v Masarykovi 22 ženi pekovskega mojstra Jožici Petek za 180.000 din; tovarna kartonaže Hergo je kupila od Terezije Pšunder in Franca Hergoutha hišo v Rajčevi ulici 5 za 250.000 din, od Simona Mlakarja pa parcelo v Rajčevi ulici 3 za 100.000 din. — Adam Črešnar je prodal svojo hišo v Gosposki ulici za 460.000 din ter je kupil od Spodnještajerske posojilnice hišo v Krekovi ulici v Studencih (bivša gostilna Špurej) za 240.000 din.

m **Stricu — revežu odnesel vse prihranke.** Mariborska policija je aretirala 20-letnega strežaja pri zidarjih Franca Namestnika s Šobra pri Sv. Križu. Prijavil ga je njegov stric Jurij Namestnik, ki služi za hlapca pri posestniku Žunku. Stric je nečaka obdolžil, da mu je v času med 17. in 24. junijem, ko se je mudil pri njem, odnesel vse njegove prihranke, ki jih je dolga leta spravljal skupaj — namreč 5400 din. Mladega nepridiprava so izročili sodišču.

m **Nenavadna nezgoda.** Po Tržaški cesti je peljal voznik iz mesta v Hoče veliko okvirjeno šipo v izmeri 2 × 1.5 m. Šipa je stala na vozu pokonci ter je bila od obeh strani podprta z latami. Ko je voznik prišel na železniški prelaz, se je pripeljal nasproti na kolesu slaščičarski pomočnik Herbert Per. Ko je bil vštric voza, se je šipa naenkrat prevrnila ter je padla na kolesarja, na katerem se je razbila. Kolesar je pri tem dobil več poškodb.

m **Razburljiv skok z mostu.** Včeraj popoldne je skočil z dravskega mostu v Dravsko ulico nek moški, ki je padel na netlakovani del ulice v globino 10 metrov ter obležal z zlomljeno nogo in hudimi notranjimi poškodbami. Moža, ki se piše Viktor Pertot in je trgovski potnik, so reševalci odpeljali v bolnišnico.

m **Otroci ukradli 7200 din.** Na Teznem živi neka družina, ki jo poznajo tudi Mariborčani. Ta družina ima namreč tri otroke — dve deklici (13 in 14 let) ter dečka, starega 10 let. Ti otroci beračijo že nekaj let po mariborskih ulicah, na beračenje pa jih pošiljajo starši. V teku te svoje »učne« dobe na ulicah so se otroci tako pokvarili, da so postali že prava nadloga ter sedaj kradejo kakor srake. Pravo mojstrsko tatvino pa so izvršili v sredo zvečer na Teznem v gostilni Jelen. V gostilno je prišla vsa omenjena družina ter nekaj pila. Otroci pa so oprezovali po hiši in okoli nje, kje bi se dalo kaj izmakniti. Res sta deklici zagledali skozi okno gostilničarko Božičevo, kako je štela denar v stanovanjski sobi ter ga je po štetju spravila v predal. Ko se je gostilničarka odstranila iz sobe, se je ena izmed deklic splazila skozi okno ter izmaknila iz predala hranilno knjižico, v kateri je bilo 7400 gotovine. S tem plenom je zopet skozi okno ušla iz sobe. Medtem so drugi gosti opozorili gostilničarko na nevarno družbo. Nekaj jo je skrbelo ter je šla v spalnico pogledat, kaj je z denarjem. Videla je, da je okradena ter je zagnala vrišč. Družina je zbežala, toda še preden so prišli domov, so jih dohiteli orožniki ter vse skupaj prijeli. Medtem pa se je 10-letni fantek izmuznil ter bežal naprej v Krekovo ulico, kjer so ga dohiteli orožniki. Niso pa našli pri nobenem od prijetih denarja ter so vsi s vso silo zatrjevali, da so nedolžni. Končno so natančno preiskali pot, po kateri je bežal najmlajši član družine in res so našli čisto slučajno poleg poti na koruzni njivi knjižico z vsem denarjem.

m **Bolnišnico je z jajci osleparil.** Mariborski bolnišnici je dobavljal jajca 28-letni posestnik in trgovec z jajci Franc Kogler iz Biša. Tega Koglerja je mariborska policija sedaj aretirala in zaprla zaradi nenavadne prevare. Kogler je oddajal jajca v bolnišnici v kuhinji, kjer je prejel potrdilo, na katerem je bilo napisano število oddanih jajc. Kogler je šel s potrdilom k blagajni ter dobil potem denar. Zadnje čase pa je Kogler na potrdilu izpreminjal število oddanih jajc v svojo korist. Ugotovilo se je, da je enkrat napravil iz 504 jajc kar 1504, drugič pa iz 227 jajc 1227. Bolnišnico je v obeh primerih opeharil za 1380 din.

Slov. Krajina

Martjanci. Naša stara zgodovinska cerkev je letos po dolgem času doživela, da so jo začeli malo popravljati. Vsa cerkev je bila prekrita, na stolp pa je bil tudi dan nov pozlačen križ. Prav tako se je začelo z delom v cerkvi sami. Lepa nova obhajilna miza iz belega marmorja in nova okna so dokaz ljudske požrtvovalnosti. Z vsem tem delom prihajajo čim dalje bolj do izraza znane freske v prezbiteriju. Želeti bi bilo, da se z delom nadaljuje. Denar, ki ga ima cerkveni odbor na razpolago, naj se uporabi, ne da leži brez koristi v blagajni. — Prav tako bi naj odbor nadaljeval z delom pri šoli, ki je cerkvena in se je iz neznanega vzroka z delom prenehalo, ko pa je vendar denar na razpolago, saj še ni uporabljena neka večja podpora, ki je bila dobljena za šolo.

Nakup jajc bo organizirala osrednja zadruga iz Murske Sobote po vsej naši Krajini. Želeti bi bilo, da to čim prej začnejo, saj je znano, da razni prekupčevalci delajo sebi dobičke, ljudstvo pa mora prodajati za zelo nizko ceno.

Iz Legije koroških borcev

Pozivamo vse člane, ki še niso vložili pijav za spominsko kolajno, da to store čim prej. Tiskovine so še na razpolago v društveni pisarni na Cankarjevem nabrežju st. 7-I. ter pri vseh krajevnih organizacijah. Prijavi je treba priložiti dokazilo v obliki zaprisege dveh tedanjih neposrednih starešin ali soborcev. Prvi ukaz o odlikovanju severnih borcev je bil objavljen na Vidov dan. Pozivamo tudi še neprijavljene borce, da se v lastnem interesu brez odlašanja prijavijo ter si z vložitvijo prijave zasigurajo pravico na kolajno. Naprošamo vse tovariše, katerim so bile prijave vrnjene v popolnitev, da ne odlašajo s predložitvijo dokazil, ker bi lahko zamudili rok ter bi njihove prijave ne bile več upoštevane

Tovariši borci, segajte pridno po srečkah I. efektne loterije celjske krajevne organizacije LKB. Cena srečkam je 5 din komad. Srečke se dobe v pisarni glavnega odbora in pa pri krajevni organizaciji LKB v Celju.

Mladinski pevski »Trboveljski slavček« se je v nedeljo dne 14 t m o priliki koncerta za vojaštvo 39 pešpolka pred pričetkom istega poklonil spominu padlih koroških borcev s položitvijo venca, spominskega govora Danice Gračnarjeve ter odpetjem koroške narodne pesmi: Gor čez izaro. Pevovodji gospodu Šuligoju ter mladim pevcem: naša iskrena zahvala za lepo počastitev padlim koroškim borcem. — Glavni odbor LKB, Ljubljana.

Oče in mati ubila 15 letno hčerko

Sobota, 18. julija.

Oblasti so zvedele, da sta oče in mati ubila v vasi Gabrje svojo 15 letno hčerko. Družina je zelo številna in je bila med otroci tudi 15 letna hčerka, ki je zadnje čase hodila zelo potrta. Nazadnje sta oče in mati odkrila njeno tajno, ko sta ugotovila, da je dekle v blagoslovljenem stanju. Starše je to tako razjezilo, da sta navalila na hčerko in jo pretepla do nezavesti.. Ker je dekle še kazalo znake življenja, je mati pograbila za sekiro ter jela z njo obdelovati hčerko, dokler ni izdihnila. Zločin je bil takoj odkrit. Oblasti so očeta in mater aretirale ter ju odpeljali v zapore okrožnega sodišča v Soboti. Doma pa so ostali sami majhni otroci.

KULTURNI OBZORNIK

Nekaj pripomb k občnemu zboru Akademije znanosti

Dva različna lista sta menda doslej mimogrede komentirala zadnji občni zbor naše Akademije. Oba sta ugotovila, da se je pri rednih članih oziralo — ako izločimo umetniški razred — izključno le na ožjo okolico rednih univerzitetnih profesorjev. Ako upoštevamo različni krog bralcev obeh listov, moramo smatrati njuno rahlo opozoritev, da se upoštevanja vredna znanstvena aktivnost slovenskega razumništva javlja tudi še izven tesnih ograj akademskega učiteljskega zbora, za mnenje širše javnosti, za vox populi.

Ker se v obeh noticah omenja kot najznačilnejše izvolitev zagrebškega profesorja L. Hauptmanna za dopisnega člana, smo mnenja, da bi ne bilo prav, če bi se njemu hotelo zamerjati, da je postal član Akademije. Prof. Hauptmann si lahko, ako hoče, samo častita k izvolitvi. Nič zato, če so za izbiro dale povod njegove številne hipoteze o življenju starih Slovencev. To, da operira predvsem le s hipotezami, je pač posebni način njegovega dela, ki je dalo morda pobudo, da se je nekatero vprašanje iz slovenske zgodovine razčistilo, pa čeprav ne v njegovem smislu, marveč v popolnem nasprotju z naziranji Peiskerja, pri katerem se je Hauptmann s pridom šolal in si pri njem izposodil osnovno misel, ki jo je potem raztezal, uporabljal in spreminjal kakor je pač ustrezalo njegovim zamislekom.

Nikakor pa ne zasluži naše zaščite tisti, ki članov Akademije ni dovolj informiral o **vrednosti** raznih cenenih hipotez. Zdi se, da mu ni več v spominu dejstvo, da se je že skoro pred dvemi desetletji razvila debata o tako imenovani suženjski teoriji, ki v njej Hauptmann trdi, da so se naši predniki (ki naj bi tudi pod Nemce prišli kot narod popolnih in izključnih sužnjev) kakor plaha zverjad potikali in skrivali po gozdovih in da so kakor žabe poskakali v vodo, če so le slutili sovražnika v bližini.

V celi vrsti primerov je bilo takrat in še pozneje večkrat dokazano, ne le, da je Hauptmann svojevoljno tolmačil vire, marveč, da je tudi zamolčeval zgodovinske podatke in zatajeval ali pa celo prenarejal odstavke iz njih, če so postavljali na laž njegovo teorijo ali pa če se je ta na omenjeni način dala bolje vzdrževati. Tedanji urednik »Časa« je širokogrudno dal Hauptmannu prostora, da bi svojo omajano tezo napravil vsaj verjetno. Namesto dokazov pa je Hauptmann razlil golido gnojnice, da je — kakor bi dejal Cankar — zasmrdelo od enega konca Slovenije do drugega in se je potem uredniku dr. Srebrniču v zahvalo še porogal, češ da je napravil harakiri. Rovtarsko neotesani in neslani način debate, ki se ga je Hauptmann pri svoji nestvarni obrambi svoje zračne zgradbe tudi še v najzadnjem času posluževal, mora celo v nestrokovnjaški javnosti zbuditi vtis in utrditi prepričanje, da tiči za tem samo strah pred objektivno znanstveno tehtnico. Iz vseh teh razlogov res ni čudno, da je Hauptmannova izzivalno kljubovalna uvrstitev med akademike osupnila vse tiste, ki zasledujejo stanje naše zgodovinske vede in ki jim je znano, da je celo nam ne vedno naklonjena tuja znanost zadnji čas vrgla med staro šaro bajko o suženjski inferiornosti starih Slovencev.

Da Hauptmann, ki je po l. 1918 začel pisati tudi slovensko, ki pa gotovo ni zgodovinar slovenskega naroda kat' eksohen, s svojimi fantastičnimi zgodovinskimi nazori kljub vsemu živi pri nas tudi po svojem odhodu v Zagreb, naj služi naslednja dogodba. Ko sem lani opravljal svojo orožno vajo, mi je moj znanec (vseučiliški profesor) pripovedoval, kako ga je neki dijak spraševal, da-li je res, da so nekoč Hrvati vladali nad Slovenci, kakor jim je razlagal njihov profesor v šoli. Čudim se, da se profesorski kandidatje niso navadili (ali pa ne smejo) ločiti med podmenami in med zgodovinsko resnico!

Mislim, da je prav in potrebno, da se pokaže in vidi, da ves naš narod gleda na našo univerzo in našo Akademijo in da mu ni vseeno, kar se tam godi. Dobro je dejal predsednik Akademije R. Nahtigal na zadnjem slavnostnem občnem zboru: »Prestiž našega naroda je sedaj vezan tudi na vrednost in prospeh njegove Akademije.« In ta narod nikakor ne bo trpel kakega krvnega ali duševnega nepotizma, pa čeprav bi ta stal pod egido kogar koli. Ako je slovenski narod pripravljen na gmotne žrtve za univerzo in Akademijo, sme in je naravnost **dolžen** tudi zahtevati, da tam nehajo vsi stranski oziri in da se postopa strogo objektivno in pravično, ne glede na to, če bi kdo pri tem ne mogel opravljati in vračati prijateljskih gest.

Nihče ne bo predpisoval potov, po katerih naj bi hodili znanstveniki in kaj naj trdijo, zahtevati pa moramo, da se **brezpogojno** izloči vsako klikarstvo, da se loči svetloba od sence in da se pravično deli mera priznanja za izvršeno delo. Do ustanov, ki upoštevajo taka načela, bo naš narod radodaren podpornik, ako pa ustanove take nočejo biti, jih naš narod podpiral ne bo, ker so škodljive in jih potem treba ni.

Clara pacta — boni amici.

Jože Pahor: Matija Gorjan

Druga izvirna knjiga, ki jo je v letošnji zbirki izdala Slovenska Matica, je roman Jožeta Pahorja: Matija Gorjan, delo, ki opisuje dogodke iz velikega upora slovenskih kmetov proti fevdalcem v letu 1515. Roman v zelo širokem in pravem epskem slogu pripoveduje o tistih časih, ko je vse slovensko ozemlje poleg verske in turške stiske zadela še socialna stiska. Vendar je treba takoj v začetku pripomniti, da Pahorjev roman nikakor ne sloni v svojem jedru in bistvu na kakih socialnih osnovah, kot na primer v tem pogledu sloni podobno delo, drama dr. Bratka Krefta: Velika puntarija, ki jo je tudi pred dvema letoma izdala Slovenska Matica, marveč je vsa teža in **obenem vsa odlika pričujočega romana v epiki, v silno širokem in raztegnjenem epskem nizanju posameznih epizod iz 16. stoletja, ki je za slovenski narod v resnici tako razgiban, da zasluži, da bi ga še in še obdelovali naši pesniki in pisatelji,** kot so to doslej že storili Jurčič, Tavčar, Aškerc, Cankar, Kreft, Novačan in drugi. Nikakor pa bi ne bilo pravilno, če bi kdo iz povedanega sklepal, da je Pahor samo nizal dogodek na dogodek iz znamenitega boja slovenskega kmeta »za staro pravdo«, kajti pisatelj je te dogodke strnil v lepo življenjsko celoto in v doživljanje in dejanja naslovnega junaka **Matije Gubca — Montanarusa.**

Ta junak se je kot sin premožnega in svobodnega slovenskega kmeta vrnil iz šol v Nemčiji kot »Montanarus« in se sprva sukal vse bolj v plemiški družbi graščakovega sina Kissla iz Fužin pod Ljubljano. Kot tak veseljaški študentovski tip tistih časov si je Matija privoščil tudi ljubimkanje z deklico iz preprostega stanu, z natakarico Majdo. V to veseljačenje Matijevo s Kisslom pa udari oče, udari življenje, udari resnost in kruta realnost v sicer njegovo precej romantično življenje. Oče noče imeti pogospoščenega in poplemenitega sina, marveč pride na Fužine in zahteva, da se sin vrne domov, na kmete, in tam postane isto, kot je bil nekdaj — zvesti sin očetov. Toda očetovo prizadevanje je brez vsakega uspeha spočetka, kajti sinu ugaja brezdelno življenje in pohajkovanje v stilu življenja takratnih plemiških sinov.

Tedaj pa nenadoma udari v Matijo novica o pripravljanju upora proti graščakom in ta ga izmodri še bolj, kot so ga prej utegnile spraviti na pravo pot očetove besede: »Popivanje, pretepi, vlačuganje, ali to ni blato? Kaj je potem še blato? Gorjani nismo svetniki, moj oče je moral pred štiridesetimi leti bežati iz Gornjega grada, ker se ni hotel pokoriti gospodi. V pusto, divjaško divjino smo se morali skriti. **A vlačugarji in pijanci Gorjani nismo bili nikdar, da veš, nikdar! Tako čast si šele ti izbral našemu rodu!«** In še na drugem mestu mu je očital: »**Sram te je zemlje, ki si iž nje zrasel, hiše, ki si se rodil v njej, sram te je poštenega kmečkega oblačila.** Kakšen si? V žametu in ves polizan! Povej mi po pravici, ali bi me hotel poznati, če bi me srečal v mestu, mene, robatega, irhastega kmeta?... Plemenitaš si postal, vanje tiščiš, čeprav se te otepajo! V njih vrstah si jezdil oni dan, plemeniti gospod! Le tega si se bal, da ne bi kdo opazil tvojega kmečkega kvedra, kaj?« Ne samo udarec o pripravah za upor, istočasno sta ga zadela še dva druga udarca: spočetje Majdino, kar ga je sicer samo neprijetno dirnilo, in še ostrejši spor z očetom, kar je v bistvu pomenilo, da se je Matija ločil nele od **očeta,** marveč da se je obenem **odtrgal od domače zemlje in od kmečkega stanu in se pridružil tujcu in plemenitašem,** saj ga je tja z vso silo strastne, a deloma tudi globoke ljubezni vlekla plemkinja Klara. Šele novica o pripravah za upor mu je dala misliti in ga je začela trgati od mladostnega nepremišljenega ter vagabundskega življenja in ga skušala potegniti v pravo, resno in odgovorno življenje. Iz razigranega mladeniča je začel postajati — **mož in značaj!** Doživel je pač veliko dobo, ko se je vse v svetu, ki je bil njemu dostopen, podiralo, in je iskal v novo dobo.

V to novo dobo je Matijo gnala novica, da so tudi njegovega očeta Roka Gorjana — svobodnika — zaprli na grad gospoda Thurna. In prav tu **se prelomi Matijevo življenje;** nič več ni hotel biti imenovan **Montanarus,** odslej je bil zopet samo — Matija **Gorjan,** sin kmečkega očeta, čeprav svobodnika, vendarle pa sužnja grajskega gospoda. **Njegovo življenje je dobilo šele pravi smisel, ko se je za zmerom ločil od Kissla,** nekdanjega prijatelja, in se pravilno **uvrstil med bojevnike »za staro pravdo«,** najprej za rešitev očeta Roka, po njegovi žalostni smrti pa je celo postal voditelj vsega slovenskega kmečkega upora.

Prav zanimiva in epsko globoko zasnovana so dolga poglavja, ki nato v njih riše pisatelj boj našega preprostega človeka proti graščinskemu jarmu, kako je ta boj spočetka vidno in uspešno rastel, pa kako je zaradi nesloge in neizvežbanosti kmečkih trum boj tudi propadel. S temi, anekdotno in vsebinsko polnimi poglavji, so neizbrisno povezana imena slovenskih kmetov-mučenikov in voditeljev Punčuha, Lemuta, Snoja, Drolca in Eržena in še katerega, ki pa vsi skupaj niso imeli moči zaradi medsebojnega spora in zaradi potajitve meščanstva, ki je bilo poklicano, da skupno s kmeti dvigne revolucijo in si tako pridobi osnovne življenjske pravice do svobode in dostojnega življenja. Vsi ti so našli konec v tej veliki slovenski pravdi za pravico in svobodo, in nekako neugodno te zadene konec, v katerem je pisatelj **rešil edinega Matijo Gorjana iz vseh bojev,** ki jim je posvetil vse svoje življenje — v mirno družinsko življenje na Hrvatskem. Morda pa je hotel pisatelj ravno s tem pokazati vso bedo in vso krivdo neuspehov v »boju za staro pravdo« prav v tem, da kmetje slovenski niso dovolj razumeli **vélike osebne žrtve,** ki bi bila neobhodno potrebna za dosego tako veličastnega cilja, kakršnega so si postavili naši predniki v tistih dneh. Edino s to in tako mislijo bi bil psihološko tudi konec razumljiv, z vsako drugačno razlago pa ne moreš biti zadovoljen, ker se taka razrešitev nikakor ne more skladati s sicer tako impozantno podobo glavnega junaka Matije Gorjana. Njegova rešitev čez mejo je vsekakor skoz in skoz egoistična in potemtakem v popolnem nasprotju s prejšnjim njegovim življenjem, ki mu je usoda naklonila tako veliko vlogo, ki jo je igral v drami našega kmečkega upora za osebno in družinsko svobodo proti fevdalnemu sistemu tistega časa. Tak konec bi človek pričakoval kvečjemu za kakega slabiča, ne pa za junaka v romantičnem pomenu te besede, kakor ga je sicer pisatelj vseskoz slikal. Ta nedoslednost v risanju značaja glavnega junaka nikakor ni opravičljiva in mora zato vzbuditi v vsakem bralcu veliko neugodje prav ob koncu v sicer v pripovedni tehniki zelo visoko kvalitetno stoječem Pahorjevem romanu. Čutil je to nedoslednost najbrž tudi sam pisatelj, saj je jasno nakazal, da glavni junak **ni našel prave sreče** v združitvi z Majdo, materjo svojega nezakonskega otroka. Pravo srečo zanj utegne vsakdo videti samo v popolni odpovedi — tudi tej sreči... Zato pa je sreča, ki jo je tako po sili dosegel, tako nejasna in meglena in ni sploh nobena sreča.

Tako je delo Jožeta Pahorja epsko zelo dobro in docela sprejemljivo delo, saj bi ga mogli imenovati **pravo pravcato epopejo slovenskega preprostega ljudstva iz 16. stoletja.** Prav v tem ima Pahorjevo delo veliko prednost pred vsemi podobnimi deli v slovenski književnosti, kajti prvi je na široko zajel ta veliki in pomembni del naše zgodovine iz tako razburkanega življenja našega človeka ob prehodu iz srednjega v novi vek. Že Tavčar, Jurčič in Aškerc so v svojih epskih delih jemali snov za svoja dela iz tistih časov, a delo vseh teh je bilo vse preveč razdeljeno in podrobno anekdotno, nihče od teh ni povezal tistih dogodkov, tako polnih dejanj, da kar kličejo po veliki obdelavi, v mogočno in strnjeno celoto obširnega fabulističnega pripovedovanja. To se je posrečilo šele Pahorju, čeprav je isto snov zajel že Bratko Kreft v svoji Veliki puntariji, a jo je zopet zlil v skopa dejanja v dramatski obliki, zraven pa ji je dodal še preveč sodobnih kritičnih pogledov na socialno in gospodarsko življenje. Pahor pa se je povsem pravilno v romanu predal toku dogodkov in napisal doslej prvo delo take vrste, kakor si ga je iz tistih dob zamišljal že véliki Levstik v navodilih našim pisateljem v Popotovanju od Litije do Čateža. Mimo jedra zgodovinskih vprašanj in razpletov je šel v tem pogledu tudi Medved, ker je v tragediji Za staro pravdo zašel v prejokajočo romantiko in v preosebno ljubezensko zgodbo. Pahorja bi pa mogli primerjati z Avgustom Šenoo in njegovimi podobnimi epskimi deli iz hrvatsko-slovenskega upora iz leta 1572.

Slikanje razmer na Slovenskem v 16. stol., zlasti tistih med kmeti, meščani in plemstvom se je Pahorju vse bolj posrečilo, ker ga je podal zelo realistično, kakor pa psihološki oris glavnega junaka Matije Gorjana (ta je le preveč nestalen, nihajoč značaj, saj se kar dvakrat prelomi v svojih psiholoških osnovah, v svoji vihravi miselnosti in v neenotnem delovanju) ali pa plemkinje Klare ter ljubezni med njima, ker je tu vse preveč zašel v neresničnost in romantiko ter neživljenjskost. Jezik in slog sta prav lepa, razen nekaj stvari, ki se ne skladajo z današnjim pravopisom in slovničnimi pravili (n. pr. obstojati, nepristni relativni stavki; teh je zelo veliko; in podobno). Z izdajo tega romana je Slovenska Matica pomagala slovenski epiki do pomembnega razcveta in dviga.

F. J.

Takšna slika se nudi v teh dneh po vseh večjih francoskih kolodvorih. Begunci se drenjajo na postajah, da bi čimprej prispeli nazaj na svoj dom. Gornja slika je posneta na kolodvoru v La Rochelle.

ŠPORT

Dva dni tenisa v Planici

V soboto ob 14 se bo pričel prvi teniški turnir v Planici

Prvikrat v zgodovini našega športa bo dala slavna Planica druge rezultate, kot smuške v javnost. Športni klub Ilirija priredi namreč, kakor že znano v soboto in nedeljo svoj prvi teniški turnir v Planici, ki bo organiziran v kar največjem obsegu. Udeležili se ga bodo vsi najboljši teniški igralci, ki jih premorejo, z izjemo zagrebških vsi ostali teniški klubi v državi. Ker je v Planici na razpolago le eno teniško igrišče, so bili povabljeni, s strani prireditelja le boljši igralci, s čemer je zasigurana kvalitetni in športni uspeh turnirja. Izmed udeležencev je treba na prvem mestu omeniti mladega Milana Branoviča, ki je prvak Srbije in znan posebno z nedavne tekme med Srbijo in Slovenijo. Belgrajčane bodo zastopali dalje še Slovenec Boris Smerdu, ki je tudi član Belgrajskega teniškega kluba, dalje prvakinja Dragica Mitičeva in člana »Bob« kluba Vojislav Marković in Miodrag Bojović. Izmed Slovencev bodo nastopili vsi najboljši iz Ljubljane in Maribora. Iz Maribora bosta na turnirju v Planici sodelovala odlična ga. Voglarjeva in prvak Albaneže. Tudi Ljubljančani bodo nastopili v omejenem in izbranem številu in sicer brata Smerdu, Šivic, Luckmann in Milavec ter ga. inž. Elza Semec-Maire.

Turnir bo svojevrsten in za prijatelje teniškega športa nadvse zanimiv. Tekme se bodo vršile v naslednjih kategorijah: gospodje in dame posamično, gospodje v dvoje in mešane dvojice. Pričetek turnirja bo v soboto točno ob 14.

Motodirke na Jezersko

V nedeljo 21. t. m. bodo, kakor smo že poročali, velike motocikelistične tekme na Jezersko. Po dosedanjih prijavah izgleda, da bo tekma ena največjih gorskih motocikelističnih prireditev v Sloveniji. Do sedaj so poslali prijave naslednji klubi: Avtoklub 5 prijav. Tekmovali bodo Cihlar, Pengov in Ziherl. Ilirija-motoklub je poslal štiri prijave. Med drugim se je javil tudi Šiška. Hermes-motoklub je poslal 7 prijav. Od prijavljenih so znani Kavčič, Kuhar, Trampuš in Rosenvirt. Prvi gorenjski motoklub je prijavil 15 tekmovalcev, od katerih sta znana Bar Vinko in Koritnik z Jesenic. Zadnji je imel pri tekmah pri Sv. Križu najboljši čas. V prvem odmoru bo dirkalo 25 kolesarjev. Tekma bo nadvse zanimiva. Pri jutranjemu vlaku, ki prispe v Kranj ob pol 7. bo čakal izletnike avtobus, ki bo vozil na Jezersko.

Tenis v Mariboru

Belgrajski teniški klub (BTK) bo 23. in 24. julija gostoval v Mariboru v prijateljskem dvoboju z ISSK Mariborom. Gosti pridejo z izbranim moštvom z Branovičem in Smerdujem na čelu.

V nedeljo, 28. julija bo nastopil v Mariboru ATK (Akademski teniški klub) iz Zagreba v finalni igri za državno prvenstvo moštev proti ISSK Mariboru. Sodelovala bosta tudi znana Davis kup igralca Palada in Mitič.

Mariborski člani slov. teniške ekipe, ki je zastopala Slovenijo v dvoboju proti Srbiji, so se v torek vrnili v Maribor. Na postaji so jim priredili prijatelji belega sporta prisrčen sprejem. V sredo zvečer je bila na igriščih ISSK Maribora posebna pozdravna slovesnost.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Slovenska dijaška zveza razpisuje I. atletsko prvenstvo deklet SDZ v Kamniku. Za prvo lahkoatletsko prvenstvo deklet SZD v Kamniku vlada vedno večje zanimanje. Dan za dnem prihajajo nove prijave, tako da je njih število že zelo veliko. Posebno tekmujejo med seboj posamezni krožki; vsak bi si rad prisvojil ime prvaka. Naše »Poljanke« že dalj časa pridno trenirajo, zato pa tudi upravičeno pričakujemo odličnih rezultatov. Za njimi ne zaostajajo mnogo ostali krožki. Pa tudi med posameznicami bo borba zelo ostra. Marsikatera si na tihem želi naslova: prvakinja SDZ v lahkoatletiki. Toda sreča je opoteča in mnogo jih bo moralo oditi razočaranih.

Tekmovalke se odpeljejo iz Ljubljane v petek 19. julija popoldne ob 18.44. Po prihodu v Kamnik naj se vsaka takoj prijavi v taborni pisarni, ki je na Glavnem trgu — Kamniški dom I. nadstr., kjer se takoj nato sprejemajo prijave. Tekmovanje se bo vršilo v soboto zjutraj (čas se določa v petek večer).

Tekmuje se v sledečih disciplinah: Tek 60 in 100 m, 2. Skok — daljina in višina, 3. Meti — disk, krogla, kopje, 4. Štafeta — 4×100, 5. Odbojka, 6. Plavanje — prsno 50, 100; prosto 50, 100; hrbtno 50, 100, 7. Štafeta 4×50.

Vse informacije v času tečaja se dobe v taborni pisarni, tako glede hrane, prenočišč itd. Izstopna postaja: Kamnik-mesto. Na postaji bodo reditelji z rdečim trakom na rokavu.

Pridite gotovo in polnoštevilno!

*

ŽSK Hermes, centralni odbor. Drevi ob 20 se vrši redna seja centralnega odbora. Na sejo vabimo poslednjič vse člane odbora, ker jih bomo v nasprotnem primeru črtali ter kooptirali v odbor nove delavne člane. Prosimo točnosti. Seja bo v palači Grafike, Msarykova cesta.

ZFO

Dodatek k razpisu za atletske tekme Ljubljanske podzveze ZFO, ki bodo dne 28. julija t. l. na Stadionu v Ljubljani. Na programu je poleg že razpisanih disciplin tudi odbojka za člane in mladce (glej tekm. red 1940-41, str. 46-47). Način tekmovanja bo urejen po došlih prijavah. Prijave se pošljejo podzvezi najkasneje do 24. julija t. l. Tekme bodo 28. julija ob 9 dopoldne in 3 popoldne. Pravico nastopa imajo moštva, ki so se plasirala na podzveznih tekmah na prva tri mesta, vendar si pridržuje prireditelj pravico, sklepati o tem končnoveljavno pozneje.— Bog živi!

Novo delo prof. L. M. Škerjanca: Slovenska maša za bariton solo in dvojni godalni kvartet bo prvič izvajana v nedeljo, 21. julija, na Golem brdu v cerkvi sv. Duha nad Mednim. Sodelujejo baritonist Premelč M. in člani orkestralnega društva Glasbene Matice ljubljanske, čigar predsedniku dr. Iv. Karlinu je to delo tudi posvečeno. Maša je komponirana na tekst Nedvedove maše »K tebi srca povzdignimo«. Sveto mašo bo imel g. župnik in duhovni svetnik V. Oblak.

*

Ali pri nas res nimamo knjižice o seksualnem pouku? Ocenjevalec dveh Hartmannovih knjižic »Kako sam došao na svijet«, ki so ju Hrvatje prevedli iz nemškega, ponavlja splošno zahtevo, da morajo otroka o človekovem izvoru poučiti starši in mu dati spoštljivo pojmovanje o njem. Svoje izvajanje zaključuje: »Mi samo želimo, da bi tudi Slovenci dobili kaj podobnega, če ne drugega, vsaj prevode tu imenovanih dveh knjižic.« Ocenjevalec je pa prezrl, da je o seksualnem problemu pred dvema letoma izšla knjiga dr. Fr. Jakliča **»Svetla pot«,** ki so jo vzgojeslovci toplo pozdravili in je v prvi izdaji že po enem letu pošla. Njena druga izdaja ima vstavljeno novo poglavje **»Pouk«,** ki ga je avtor sestavil na željo več staršev in duhovnikov, upoštevajoč tudi te Hartmanove brošurice, in ga je več veroučiteljev besedo za besedo skrbno pregledalo. Seksualni pouk bi se naj otroku nudil v treh presledkih, upoštevajoč njegovo rast: Spoštuj svojo mater, Spoštuj svoje telo in Spoštuj svoje starše. Jakličevo »Svetlo pot«, zlasti še njeno poglavje »Pouk«, priporočamo staršem, ki bi radi otroku razložili to važno, pa kočljivo zadevo in ne najdejo primernih misli in dovolj točnega, pa obzirnega izraza. Iz nje jim lahko kar čitajo. Že nekolikokrat je bila izrečena želja, da bi se to poglavje o seksualnem pouku iz knjige **ponatisnilo v posebni brošuri** in nudilo tudi takim staršem, ki knjigo težko kupijo.

*

Ljubomir Maštrovič je napisal na 87 straneh (izdala zadruga »Improz« v Belgradu) zanimivo razpravo »Socialno i političko učenje Stjepana Radiča u izvornoj reči«.